

COOLTARTIS

Revistă trimestrială de istorie, cultură și literatură

**Această revistă apare sub egida
Uniunii Ziariștilor Profesioniști din România,
filiala Olt Pan M. Vizirescu**

Anul I, nr. 2, Slatina, decembrie 2023

CUPRINS

Diplomația română în contextul Crizei Orientale (1875-1877).

Larisa IACOB, pagina 1

Familia Ioan G. Sfințescu - Institutator și publicist.

Cornel MANOLESCU, pagina 7

Oltețul, râul jidovilor.

Nicolaie DINCĂ, pagina 17

Oare, Bătălia de la Posada s-a dat cumva lângă Teregova, pe râul Timiș, în cheile Armenișului, în județul Caraș Severin?

Titu PERVULESCU, pagina 21

O punte peste milenii: Ionel Cococi și ceramica lui de Vădastra.

Valeru CIUREA, pagina 29

Despre finanțele descentralizate, frica de schimbare și iminența ei.

Ioan Celestino DINCĂ, pagina 44

Cronică teatrală. „Poveștirile neîntâmpate” ale lui Nicolae Dincă.

Dumitru SÂRGHIE, pagina 49

Recenzie literară. „O pasăre rară” de Olga Delia Mateescu.

Liliana POPA, pagina 52

Accent evocator și omagial. Lirica populară despre domnul Tudor.

Victor RUSU, pagina 55

Poezie. Debut Maria RACOVITAN.

Pagina 37

Poezie. Mugur DIMITRIU.

Pagina 62

Poezie. Carmen SECERE.

Pagina 66

Poezie. Adrian VIZIREANU.

Pagina 69

Poezie. Dorin CROITOR.

Pagina 72

Poezie. George Nina ELIAN.

Pagina 74

Poezie. Cătălin CODRU.

Pagina 77

Poezie. Ioan IVAȘCU.

Proză. „Aș fi rămas acolo”.

Ela NICOLAU, pagina 82

Proză. „Aurul blestemat”.

Nicolaie DINCĂ, pagina 84

Proză. „Vin apele”.

Corina DAȘOVEANU, pagina 89

Restituiri. Cine a fost de fapt „ultimul gândirist”, Pan. M. Vizirescu?

Mitică SÎRGHIE - MITIF, pagina 91

Restituiri. Pan M. Vizirescu

Pagina 95

**Publicație editată de
Asociația Culturală Olt Artis**
Slatina, Olt,

ISSN: 3008-3370

ISSN-L: 3008-3370

Director Fondator:

Nicolaie DINCĂ

Redacția și administrația:

Strada Cireașov, nr. 15

Slatina, Olt, România

nicolaied2@gmail.com

Redactor șef:

Nicolaie DINCĂ

telefon: 0747.128838

Secțiunea literatură:

Corina DAȘOVEANU

Secțiunea istorie:

Nicolaie DINCĂ

Secțiunea Cultură tradițională:

Valeru CIUREA

Colaboratori:

prof. Cornel MANOLESCU

prof. Dan ȘALAPA

Dan ALEXOAE

Cristian GHICA

Daniel MARIAN

Victor RUSU

Sorin DĂNĂNAE

Cristian SĂILEANU

Nicu CISMARU

Violeta PINTEA

Ilustrații și fotografii:

Cezara Monea

Valeru Ciurea

Pixabay

Coperta 1: Apollo

Coperta 4: Tudor Vladimirescu

Responsabilitatea pentru conținutul
articolelor aparține autorilor.

© Asociația OltArtis, 2023

Tiparul executat la Editura Hoffman

Email: contact@editurahoffman.ro

Telefon: 0740.984910

Diplomația română în contextul Crizei Orientale (1875-1877)

Larisa IACOB

fundamental evoluției statului și îndeplinirii țelului național- neatârănarea față de Poartă. Accentele acestui articol vor cădea pe acest proces de diplomație română în perioada 1875-1877, excluzându-se Războiul, propriu-zis, de Independență și ulterioarele tratate de pace de la San Stefano și Berlin, evenimente pe care le vom aborda în următoarele numere ale acestei reviste.

Anul 1875 este crucial în relatarea evenimentelor, deoarece pe plan internațional are loc o nouă manifestare a Crizei Orientale, prin ridicarea la luptă a popoarelor din Balcani pentru realizarea idealurilor naționale.² În vara acestui an izbucnesc o serie de revolte în Bosnia și Herțegovina, din cauza abuzurilor și taxelor excesive impuse de Imperiul Otoman. Acestea au avut un puternic ecou în Balcani, fiind susținute de sârbi și muntenegreni, iar mai mult decât atât în aprilie 1876 izbucnește o revoltă și în Bulgaria.³

Criza Orientală se amplifică în iunie 1876 atunci când Serbia și Muntenegru se implică să lupte împotriva puterii suzerane. Practic începutul unei noi Crize Orientale este deschis de ostilitățile din Bosnia, Herțegovina, Bulgaria, Serbia și Muntenegru, lucru de care au profitat Marile Puteri, în special Rusia și Austro-Ungaria, pentru a-și spori zonele de influență în Peninsula Balcanică.⁴ În

Carol I al României, pe numele său complet Karl Eitel Friedrich Zephyrinus Ludwing von Hohenzollern-Sigmaringen, este una dintre cele mai reprezentative personalități din istoria României moderne. În cei 48 de ani de domnie, Carol a dus o abilită activitate diplomatică, reușind să obțină independența țării și să o propulseze într-o nouă etapă de dezvoltare, fără precedent, pe plan social, economic și internațional; lucruri pe care le-a reușit datorită ambiției și devotamentului său față de țară „totul pentru țară, nimic pentru mine”, dar și prin intermediul oamenilor politici, bine pregătiți, ce l-au înconjurat.

Așa cum am reliefat mai sus independența României sau „dobândirea neatârării”¹ a fost obținută, prin război de către domnitorul Carol I, dar până la obținerea acesteia a existat un lung proces de diplomație română la nivel internațional,

¹ *Istoria românilor*, vol.VII, Tom.I Constituirea României moderne (1821-1878), Editura Enciclopedică, București, 2003, p.633.

² *Ibidem*

³ Sorin Liviu Damean, Iulian Oncescu, *O istorie a românilor de la Tudor Vladimirescu la Marea Unire 1821-1918*, Editura Cetatea de Scaun, Târgoviște, 2015, p. 194.

⁴ *Istoria românilor*, op.cit., p. 635.

vederea discutării și realizării acestor noi ambiții ale monarhiilor menționate mai sus, a avut loc întrevederea de la Reichstadt din 26 iunie/8 iulie 1876⁵ din Boemia, între țarul Alexandru al II-lea și împăratul Franz Iosef, ce au fost însoțiți de Al. Gorceakov și Andrassy Gyula, acolo unde cei doi au încheiat un acord verbal secret, prin care au decis să nu intervină în conflictul din Balcani, iar în eventualitatea în care statele răsculate erau înfrânte, ei se angajau să susțină situația existentă de dinainte de aceste conflicte (adică se restabilească ordinea și să susțină supremația Imperiului Otoman în teritoriile răsculate).⁶ Bineînțeles că la această întâlnire s-a adus în discuție și eventualitatea înfrângerii Imperiului Otoman, astfel dacă Poarta era învinsă, Rusia avea să anexeze sudul Basarabiei și unele teritorii din Turcia,⁷ iar Austro-Ungaria urma să primească în granițele sale o parte din Bosnia și Herțegovina.

Era clar că acordul încheiat între cei doi mari conducători viza și viitoarea situație a României, deși acordul era secret, Guvernul Român manifesta o atitudine îngrijorătoare față de soarta sudului Basarabiei, dar atitudinea monarhului Carol și a Guvernului față de aceste evenimente o vom analiza puțin mai târziu.

La momentul adâncirii Crizei Orientale, Guvernul român a decis să realizeze o acțiune diplomatică cu scopul de a afla părerile Puterilor garante (Marea Britanie, Franța, Prusia, Imperiul Rus, Austro-Ungaria, Sardinia și Imperiul Otoman) în privința unei eventuale proclamări a neutralității față de evenimentele ce „zguduiseră” Balcanii.⁸

Lascăr Catargiu, ce era Președintele Consiliului de Miniștri și Ministru de Externe interimar, a trimis o „notă circulară” la 4/16 ianuarie 1876, reprezentanților români din străinătate, prin care li se cerea acestora să discute cu guvernele țărilor străine pentru a afla părerile față de atitudinea pe care ar trebui să o adopte România, în notă era precizat faptul că deși România a păstrat „o strică neutralitate” față de revolte, s-a văzut nevoită să facă o serie de pregătiri militare, din cauza faptului că Poarta concentrase trupe la Vidin și trimisese pe Dunăre vase de luptă. În notă se mai evidențiază ideea că dacă Imperiul Otoman pierdea lupta cu popoarele răsculate din Balcani, Guvernul român va abolii tributul, iar țara ar fi eliberată de unica legătură pe care o mai avea cu Poarta, iar în încheiere era prevăzut faptul că România era deschisă la o colaborare cu armatele aliate, în eventualitatea unei conflagrații generale, dar cu condiția ca Marile Puteri să „garanteze României integritatea teritoriului său și toate drepturile sale seculare”.⁹ Această notă a fost primită diferit, de exemplu sârbii și grecii au primit-o cu entuziasm, dar Marile Puteri cu rezerve și suspiciuni,¹⁰ au avut loc discuții controversate la Viena, ambasadorii Porții și cei ai Rusiei au negat vreo tentativă a țărilor pe care le reprezentau de intervenție asupra României.

În primăvara anului 1876 frământările din interiorul țării se vor accentua, Guvernul condus de Lascăr Catargiu va fi înlocuit de cel condus de generalul Iona Emanoil Florescu, care a rezistat doar câteva săptămâni, iar în cele din urmă Carol I a încredințat guvernarea coaliției Mazar-Pașa, prezidată

⁵ Evenimentele din acest articol sunt datate atât prin calendarul Iulian, cât și prin calendarul Gregorian, lucru specific pentru perioada istoriei moderne a României.

⁶ *Ibidem*.

⁷ *Istoria românilor*, op.cit., p. 636.

⁸ *Istoria românilor*, op.cit., p. 636.

⁹ *Ibidem*, p. 637.

¹⁰ *Ibidem*.

de Manolache Costache Epureanu.

În continuare atitudinea României era una de neutralitate, dar în luna mai a anului 1876, un grup de voluntari bulgari, care număra câteva sute, condus de Hristo Botev, a trecut Dunărea pe la Giurgiu, Turnu Măgurele, Corabia și Bechet pentru a ajunge în Bulgaria, iar acest lucru a fost protestat de Imperiul Otoman și de alte puteri, acuzând Guvernul român că a favorizat această trecere. Referitor la acest eveniment domnitorul Carol I îi scria tatălui său „Trebuie a se îngădui statelor vasale și diferitelor provincii să se dezrobească ele însele. Dacă reușesc să iasă învingătoare din lupta cu suzeranul, cu atât mai bine... Nu se mai poate evita războiul și urările mele cele mai asurzitoare însoțesc pe sârbi. Noi căutăm să ne păstrăm neutralitatea cât mai mult timp posibil”.¹¹

În ciuda protestelor, românii au mai permis trecerea peste Dunăre a revoluționarilor sârbi, bulgari, voluntari ruși, dar și a transportului de numeroase arme și muniție pentru revoluționari, mai mult decât atât, România a oferit și îngrijire sanitară soldaților sârbi, prin trimiterea pe front a unei ambulanțe a Crucii roșii, ce a îngrijit revoluționari din iulie până în decembrie 1876.¹²

Începând cu vara anului 1876 atitudinea României față de puterea suzerană se va schimba, va deveni mai fermă și mai hotărâtă. La 16/28 iunie 1876, Mihail Kogălniceanu, care atunci ocupa funcția de Ministru de Externe, a trimis

Puterilor Garante și Porții, un memoriu prin care cerea, printre altele și: „recunoașterea individualității statului român și a denumirii sale istorice, admiterea reprezentantului României în corpul diplomatic”.¹³ Răspunsul de la Constantinopol, bineînțeles că nu era în favoarea românilor, spunându-li-se că „pentru moment, Poarta are să se ocupe de lucruri mai importante”.¹⁴ La acest răspuns dezamăgitor al Imperiului Otoman, dar și pe fondul acordului din 8 iulie 1876 de la Reichstadt, dintre Rusia și Austro-Ungaria, Mihail Kogălniceanu a decis să înceapă demersurile pentru ieșirea țării din neutralitate. Pentru îndeplinirea acestui lucru la 20 iulie/1 august trimite o nouă notă agenților diplomatici ai României, ce reprezenta o „protestare înaintea opiniei publice contemporane și a istoriei”.¹⁵ El evidenția represiunile la care erau supuși creștinii de la Sud de Dunăre și acuza nepăsarea Europei.¹⁶ „Și astăzi, când mii de bulgari și chiar români, când mii de creștini sunt omorâți, când atrocitățile cele mai grozave se comit în Bulgaria ziua mare, Europa creștină nu găsește în puterea sa, în regulile civilizației sale, în legile umanității alte mijloace pentru a veni în ajutorul acestor nenorocite populații, decât o tăcere insultătoare?”¹⁷, dar această atitudine promovată de Kogălniceanu avea să înceteze pentru o scurtă perioadă, deoarece la 24 iulie/ 5 august guvernul prezidat de Manolache Costache Epureanu demisiona, iar domnitorul Carol I îl va însărcina pe Ion C. Brătianu să formeze un nou guvern,

¹¹ Regele Carol I al României, Cuvântări și scrisori, Vol.I (1877-1877), București, 1909, pp.467-168, apud Istoria românilor...p. 639.

¹² *Ibidem*, p. 640.

¹³ Ioan Scurtu, *Istoria Românilor în timpul celor patru regi (1866-1947)*, vol. I, Carol I, Editura Enciclopedică, București, 2004, pp. 93-94.

¹⁴ Nicolae Iorga, *Politica externă a regelui Carol I*, București, Inst. De Arte Grafice CAROL GOBL, 1916, p. 146

¹⁵ *Ibidem*, p. 150.

¹⁶ Ioan Scurtu, op.cit., pp. 94-95.

¹⁷ Nicolae Iorga, op.cit., p. 151.

de data aceasta Ministru de Externe a devenit Nicolae Ionescu, ce era un mare susținător al neutralității.¹⁸ Pentru a pune capăt protestelor Imperiului Otoman, noul Ministru de Externe a interzis transportul de arme și muniții din Rusia în Serbia, ce tranzita teritoriul țării, permițând doar trecerea voluntarilor.

Ion C. Brătianu considera neutralitatea doar o etapă, el pregătind o viitoare implicare a României în cursul evenimentelor.¹⁹

La început, am amintit în câteva rânduri despre acordul de la Reichstadt dintre „doi mari”²⁰, țarul Alexandru al II-lea și împăratul Austro-Ungariei Franz Iosef, iar acum trebuie să vedem atitudinea domnitorului și a Guvernului privitor la acesta. Pentru a afla intențiile celor doi protagoniști ai acordului secret, domnitorul Carol I i-a trimis la Sibiu pe Ion C. Brătianu și pe Eugeniu Stănescu, cu ocazia vizitei împăratului Franz Iosef din august 1876 în acest oraș, unde cei doi aveau să afle că împăratul era „satisfăcut” de poziția neutră a României²¹, iar mai apoi Carol avea să trimită o delegație la Livadia, în Crimeea, în frunte cu Ion C. Brătianu pentru a discuta și cu țarul Alexandru al II-lea.²² La 29 septembrie/11 octombrie 1876 au avut loc o serie de discuții între reprezentanții Guvernului român, țarul, cancelarul Gorceakov și cu Miliutin, ministrul de Război, privind o eventuală trecere a trupelor ruse prin România în cazul unui război ruso-turc.²³ Brătianu a reliefat faptul că fără un acord scris încheiat între România și Rusia, trupele rusești nu pot trece pe teritoriul României, Gorceakov

și Alexandru al II-lea au obiectat cererea prim-ministrului Brătianu, folosindu-se de ideea că România nu este stat independent, ea trebuind să lase liber tranzitul trupelor rusești la sud de Dunăre. Dacă nu era permisă trecerea liberă a trupelor, țarul și cancelarul l-au amenințat pe Brătianu că vor invoca tratate internaționale, potrivit cărora Moldova și Muntenia făceau parte din Imperiul Otoman.

Ion C. Brătianu nu s-a lăsat speriat de aceste „amenințări”, susținând ideea unui tratat încheiat între ambele părți și mai mult decât atât, dacă trupele rusești vor trece fără acordul României, românii se vor opune, la aceasta Gorceakov a spus că nu va fi o problemă pentru ruși să strivească trupele române, dar Brătianu a replicat: „Nu mă îndoiesc că ne veți zdrobi, dar totuși ne vom opune și vom vedea dacă va conveni Rusiei, care merge să elibereze creștinătatea din Orient, să zdrobească pe primii creștini pe care-i întâlnește în calea sa!”²⁴. În cele din urmă s-a ajuns la o înțelegere, țarul fiind de acord cu încheierea unui tratat. Ulterior, pe baza celor hotărâte la Livadia, sosește la București „incognito” la 16/28 noiembrie 1876, contele Nelidov, ambasador rus la Constantinopol pentru a încheia convenția de trecere a trupelor rusești peste teritoriul României.²⁵ Înțelegerea avea loc între Ion C. Brătianu și Nelidov, fără ca acest lucru să fie cunoscut de Ministrul de Externe, dar Carol I știa de discuțiilor dintre Brătianu și Nelidov, așa cum reiese și din memoriile sale: „Principele a cerut ca Rusia să se oblige a garanta integritatea actuală a României, făcând astfel să dispară temerea apropiată,

¹⁸ *Istoria românilor*, op.cit., p. 642.

¹⁹ *Ibidem*.

²⁰ Ioan Scurtu, op.cit., p.95.

²¹ Sorin Liviu Damean, Iulian Oncescu, op.cit., p. 195.

²² *Ibidem*, pp. 195-196.

²³ Ioan Scurtu, op.cit., p. 96.

²⁴ *Ibidem*, p. 97.

²⁵ *Istoria românilor*, op.cit., p. 643.

că Rusia va ridica eventual pretenții pentru retrocedarea unei părți din Basarabia”.²⁶

Revenind la situația internațională, aceasta se agravează din ce în ce mai mult, la jumătatea lunii octombrie 1876 războiul dintre Rusia și Turcia stătea să izbucnească, dar pentru a se evita sau a se amâna aceasta izbucnire, a avut loc o conferință la Constantinopol, iar principele Carol I, în această nouă circumstanță, îl trimite pe Dimitrie Brătianu la Constantinopol. Dimitrie avea misiunea de a obține recunoașterea neutralității României și drepturile acesteia,²⁷ dar cei prezenți la Conferință au refuzat să sprijine prevederile românești, invocând faptul că nu erau autorizați de Guvernele țărilor pe care le reprezentau să ia astfel de decizii sau că trebuiau respectate vechile tratate.²⁸

Turcia va promulga o noua Constituție otomană la 11/23 decembrie 1876, prin care statul român era considerat o „provincie privilegiată a Imperiului Otoman”. Guvernul român a declarat ca „nule și neavenite dispozițiunile Constituției otomane” și a protestat contra „violării drepturilor noastre, garantate prin tratate”,²⁹ prin această Constituție devenea clar faptul că independența României nu va fi dobândită pe cale diplomatică.

La începutul anului 1877 un război între Rusia și Turcia era iminent, mai ales că Poarta a respins Protocolul de la Londra încheiat în cadrul Conferinței de la Londra din 19/31 martie 1877, acesta era un protocol prin care Marile Puteri îi solicitau aplicarea unor reforme la nivelul țărilor creștine, având ca scop evitarea conflictului, iar situația României era una dificilă, ea avea trei alternative, și anume: menținerea

neutralității, convenția cu Rusia prin care să permită trupelor acesteia pătrunderea pe teritoriul țării sau obținerea unei cooperări militare.³⁰

La 2/14 aprilie 1877 a avut loc Consiliul de Coroană, la palatul din București, pentru luarea unei hotărâri care să răspundă nevoilor țării. La Consiliu au participat membrii guvernului, precum și foștii președinți ai Consiliului de Miniștri: Constantin Bosianu, Manolache Costache Epureanu, Dimitrie Ghica, Mihail Kogălniceanu, Ion Ghica, Alexandru G. Golescu. Discuțiile ce au avut loc au fost contradictorii, majoritatea participanților susțineau neutralitatea, în frunte cu Ministrul de Externe Nicolae Ionescu, în timp ce Carol a susținut intrarea în război a armatei române alături de cea rusă. Nicolae Ionescu și-a dat demisia, iar Mihail Kogălniceanu a luat locul acestuia în funcția de Ministru de Externe. Astfel Kogălniceanu a semnat la București Convenția dintre România și Rusia în baza căreia: „1) Guvernul Alteței Sale domnitorului Carol I asigură armatei ruse, care va fi chemată a merge în Turcia, libera trecere prin teritoriul României și tractarea rezervată armatelor amice. Toate cheltuielile care ar putea fi ocazionate de trebuințele armatei ruse, de transportul său precum și pentru satisfacerea tuturor trebuințelor sale, cad bineînțeles în sarcina guvernului imperial. 2) Pentru ca nici un inconvenient sau pericol să nu rezulte pentru România din faptul trecerii trupelor ruse pe teritoriul său, guvernul Majestății Sale imperatorului tuturor Rusiilor se obligă a menține și a face a se respecta drepturile politice ale statului român, astfel cum rezultă din legile interioare și tratatele existente, precum și a

²⁶ *Memoriile regelui Carol I al României de un martor ocular*, vol. III. Ediție Stelian Neagoe, București, Editura Machiavelli, 1994, p. 76 apud Ioan Scurtu, *Istoria Românilor în timpul...*, p. 97.

²⁷ Sorin Liviu Damean, Iulian Oncescu, op.cit., p. 196.

²⁸ *Istoria românilor*, op.cit., p. 646.

²⁹ N. Adăniloae, *Independența României*, București, Editura Academiei, 1986, P.139-140, apud Ioan Scurtu, *Istoria Românilor în timpul...*, p. 97-98.

³⁰ Sorin Liviu Damean, Iulian Oncescu, op.cit., p. 197.

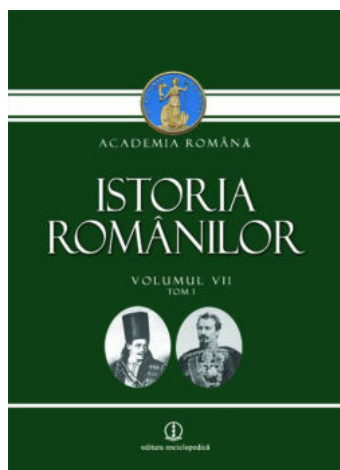
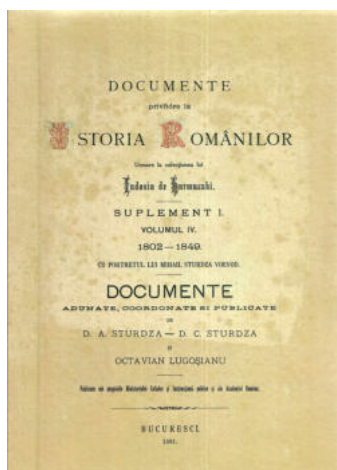
apăra integritatea actuală a României”³¹, dar Rusia nu a luat în considerare foarte mult angajamentele, lucru reliefat în momentul trecerii trupelor rusești peste Prut la 11/23 aprilie 1877, înaintea ratificării convenției de către Parlamentul român, ratificarea având loc la 16-17 aprilie 1877³², precum și prin declarația marelui duce Nicolae către locuitorii români prin care făcea apel la vremuri apuse în care trupele intrau pe teritoriul românesc fără nicio interdicție.³³

Ca urmare a intrării trupelor rusești în România, turcii au bombardat orașele românești de la N fluviului: Calafat, Islaz, Bechet, Corabia, iar armata română a răspuns bombardând Vidinul și Turtucaia, acest eveniment ducând la ruperea relațiilor cu Turcia, deschizând calea obținerii și declarării independenței statului român.

Concluzionând, activitatea diplomatică română din perioada 1875-1877, a fost una extrem de activă, datorită implicării principelui Carol I, el fiind, probabil cea mai bine informată persoană din România în privința politicii externe, datorită relațiilor pe care le avea cu monarhii și marile personalități europene³⁴, dar și prin contribuția semnificativă a oamenilor politici, ei încercând prin fiecare oportunitate ivită să obțină independența pe cale diplomatică, dar acest lucru a fost posibil doar pe calea războiului.

Bibliografie:

- Istoria românilor, vol.VII, Tom.I Constituirea Romaniei moderne (1821-1878), Editura Enciclopedică, București, 2003
- DAMEAN, Sorin, Liviu, Carol I al României- Un monarh devotat, Editura Cetatea de Scaun, Târgoviște, 2016
- DAMEAN, Sorin, Liviu, ONCESCU, Iulian, O istorie a românilor de la Tudor Vladimirescu la Marea Unire 1821-1918, Editura Cetatea de Scaun, Târgoviște
- IORGA, Nicolae, Politica externă a regelui Carol I, București, Inst. De Arte Grafice CAROL GOBL, 1916
- SCURTU, Ioan, Istoria Românilor în timpul celor patru regi (1866-1947), vol. I, Carol I, Editura Enciclopedică, București, 2004

³¹ *Documente privind istoria României. Războiul pentru independență*, vol. II, București, Editura Academiei, 1954, p. 111-112, apud Ioan Scurtu, *Istoria Românilor în timpul...*, p. 99-100.

³² Sorin Liviu Damean, *Carol I al României - Un monarh devotat*, Editura Cetatea de Scaun, Târgoviște, 2016, p. 201-202.

³³ *Ibidem*.

³⁴ *Ibidem*, p. 231.

FAMILIA IOAN G. SFINȚESCU

- INSTITUTOR ȘI PUBLICIST.

Prof. Cornel MANOLESCU

Fiul preotului Gheorghe Sfințescu, s-a născut în Roșiorii-de-Vede, la 11 martie 1850. După terminarea cursului primar, în anul 1862, intră ca bursier în Seminarul Central din București. În 1866, după absolvirea cursului inferior al seminarului, intră ca practicant la Primăria din Roșiori. Peste un an, în toamna anului 1867 a fost trimis din partea județului Teleorman la Școala Normală Carol I ce se înființase din inițiativa Regelui Carol I.

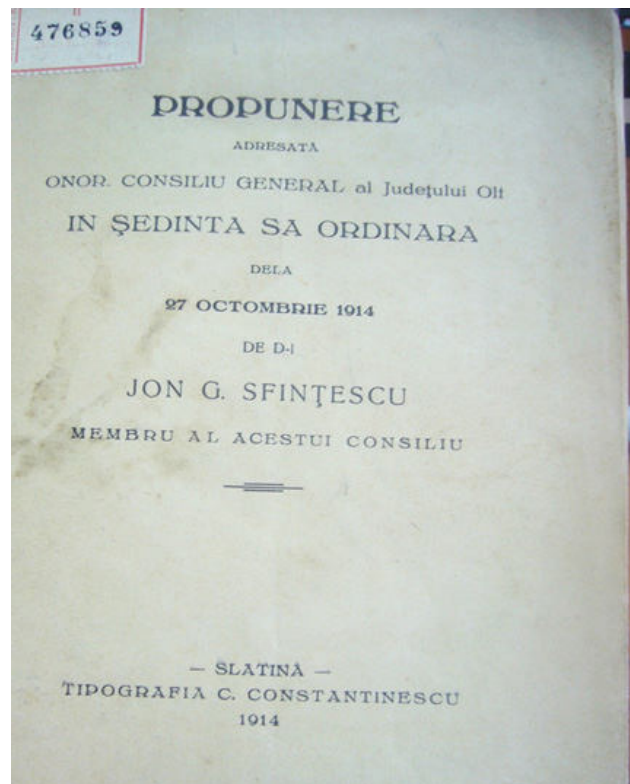
În anul 1870, făcând parte din prima serie de absolvenți a acestei școli, este numit în luna august aceluiași an, învățător provizoriu în comuna Măgura-Lăceanca din județul Teleorman, la cererea marelui filantrop, proprietar al acelei comune, Vasile Popa.

Școala nr.2 „Ștefan Protopopescu” Slatina

A funcționat aici neîntrerupt până în toamna anului 1874, după care în urma concursului susținut în București, este numit institutor suplinitor la școala din Drăgășani, iar pe data de 1 Septembrie 1875, este numit institutor și director, în urma unui nou concurs, la Școala nr.2 din Slatina, de unde a fost detașat, la câteva luni, după moartea lui Ionașcu, în anul 1876, la Școala nr. 1 „Ionașcu”.

În anul 1876, tânărul I.G. Sfințescu, se căsătorește la Slatina cu Voica, fiica preotului Marin Vasilescu. Este transferat din nou la Școala nr. 2, care deși înființată în 1873, funcționa numai cu doi institutori. Aici Sfințescu lucrează fără preget până ce a fost completată cu 4 institutori și așezată într-un local clădit cu bani din fondul „Ștefan Protopopescu”.¹

**Propunere
adresată Consiliului General Olt**

¹ Poboran, George, *Istoria orașului Slatina*, Tipografia de Lux Costică Constantinescu & Fiu, Slatina, 1909, pag. 410 – 411.

La Școala nr. 2 „Ștefan Protopopescu”, funcționează până la 1 martie 1888, când din cauze politice, a fost transferat, în aceeași calitate de institutor și director, la școala din Zimnicea, dar la 1 aprilie același an a fost trecut numai ca institutor al clasei a III-a de la școala nr.3 „Cuibu cu barză” din București. Pe 1 septembrie 1888 este transferat ca Institutor și Director al școlii nr. 5 „Tăbăcari”.

La 1 octombrie 1894, trece în aceeași calitate la școala nr.14 „de la Malmezon” (Malmaison), unde funcționează până la 1 octombrie 1900, când retrăgându-se la pensie, se întoarce la Slatina, unde își avea familia.

La Slatina, după pensionare, continuă să fie activ în funcții publice (în anul 1914, în calitate de membru al Consiliului General al județului Olt formulează propuneri pentru întocmirea unor regulamente comunale).

Spre sfârșitul vieții este decorat cu ordinul „Coroana României”, în grad de Cavaler și cu „Răsplata Muncei”, clasa a II-a.

OPERA

* *Characterul și efectele domniei fanarioților în țările române. Memoriu de gradațiune De Ion G. Sfințescu directorul școalei No.2 de băeți din Slatina. Slatina [1885]. 26 p.50 bani (Rol. 9) 1885), nr.2280, febr. 21, p. 3; Sfințescu, Ioan G, p.4).*

* *Carnete pentru tăiatul pădurilor de Ioan G. Sfințescu. Slatina (Tip. Ioan G. Sfințescu), [188?], 40 bani, (Sfințescu Ioan g., cop.4).*

* *Discursu la diferite ocațiuni de Ioan G. Sfințescu. Slatina (Tip. Ioan G. Sfințescu), 10 bani Sfințescu, Ioan G., cop.4).*

* *Elemente de Geografia județului Teleorman. Curs elaborat în conformitatea noului program al învățământului, pentru clasa II primară de ambe sexe de Ion G. Sfințescu Institutor în Slatina Craiova (Typografia Română Philip Lazăr), 1879. (20,5X12). 32 p. 30 bani.*

* *Elemente de Geografia judeciului Oltului. Cursu elaborate, după metoda intuitivă, pentru usulu clasei a II primare de Ion G. Sfințescu Directoru alu Școalei No.2*

de băeți din Slatina. Reformată și cu multe îmbunătățiri, Slatina (Tip.Ignoranticidul), 1886 21 X 13). 192 p. 1 leu.

* *Idem. Ed.III prescurtată (Tip. Ioan G. Sfințescu, 188 ?]. 50 bani. (Sfințescu, Ioan G., cop.4)*

* *Idem Ed. IV Slatina, Editura Librăria și Tipografia Societății Încuragarea Comerțului Român, 1892. (20,50 X 12,5), 47 P. 50 bani.*

* *Noțiuni elementare de sistemul metrică cu transformarea Mesurilor vechi în Noul și viceversa. Lucrare conform programei în vigore pentru usulu clasei III și IV primare de Ioan G. Sfințescu, Institutoru și Directoru alu Școlei de băeți No.2 Ștefan Protopopescu din urbea Slatina (Tip. Ioan G. Sfințescu), 1888. (16,5 X 10). 31 p., 1 tab. 30 bani.*

* *Idem.București (Tipo-Litogr. Dor. P. Cucu), 1889. (19,5 X 12,5). 29 p.25 bani.*

* *Propunerea adresată Onor Consiliu general al județului Olt în ședința sa ordinară Dela 27 Octombrie 1914 de D-l Ion G. Sfințescu Membru al acestui Consiliu, Slatina Tip. C. Constantinescu), 1914 (23,5 X 15,5) 15.*

În colaborare

*ALESSANDRESCU, C. și SFINȚESCU, I. Dicționar geografic al județului Olt, București, 1895. ²

Pro-factura, „Ignoranticidul”

În anul 1885, Ioan G. Sfințescu era proprietarul tipografiei „Ignoranticidul”, pe care o cumpărase de la tipograful Alexandru Grecescu din București.

La S.J.A.N. Olt în fondul Primăriei Slatina se află o pro-faktură, pe care o prezentăm în foto-copie, a Tipografiei „Ignoranticidul”, din data de 15 Septembrie 1885 adresată „Onor Primăriei a comunei Balșul”, prin care-i cerea, „Să dea”

1. Pentru o sută librete condicute de servitori – lei 40

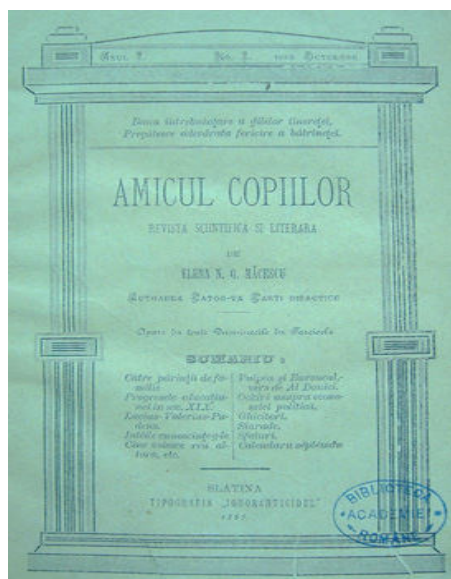
2. Pentru una idem compturi lei 20

Total – lei 60

Pro-factura poartă 2 semnături ale lui I.G. Sfințescu, una în stânga și alta în dreapta sub „aquitat”.

**Semnăturile „patronului”
Ion G. Sfințescu**

Amicul copiilor - Ignoranticidul 1885

La tipografia „Ignoranticidul” în octombrie 1885 apare prima publicație „Amicul copiilor”- *Revistă științifică și literară de Elena N.G. Măcescu*, Institutoare la școala nr 2 din Slatina. În total apar două numere.³ Elena N.G. Măcescu era „Autoarea câtorva cărți didactice”, după cum se recomandă autoarea pe coperta publicației.

De asemenea cele 5 numere ale publicației „Expunerea situațiunii județului Olt” apare tot la aceeași tipografie. („Memoria Oltului” nr.7 / 2012, pag. 40).

Geografia judeciului Oltulu-1886.

În anul 1886 Ion G. Sfințescu editează la tipografia sa, manualul intitulat „Elemente de geografia judeciului Oltulu. Cursu elaborate, după metoda intuitivă”, pentru usulu clasei a II primare de Ion G. Sfințescu, Directoru alu Școalei No.2 de băeți din Slatina. EDIȚIUNEA II. Reformată și cu multe îmbunătățiri.

Dacă în 1886 a apărut ediția a II-a, atunci când a apărut prima ediție?

Manualul acesta a avut 4 ediții, a III-a prescurtată (Tip. Ioan G. Sfințescu 188?) și a IV-a în 1892 (Slatina Editura Librăria și Tipografia Societății Încuragiara Comerciului Român, 1892).⁴

În ziarul „România Liberă” din 2 / 14 Iulie 1886, p.3 putem citi următorul anunț:

„La tipografia Ignoranticidul din

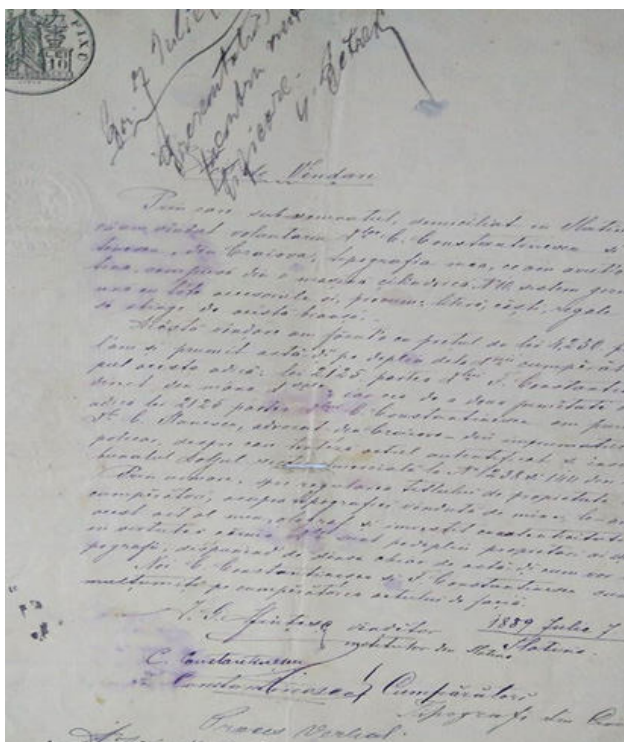
³ Ion D. Tîlvănoiu, Florina Tîlvănoiu, Publicații din Olt și Romanați, Editura Hoffman, Caracal, 2013

⁴ Biblacad.ro>bnr>brm

Slatina, a apărut de curând **ELEMENTE DE GEOGRAFIA JUDEȚULUI OLT**, curs elaborat de d. I.G. Sfințescu, directorul școlii Nr.2 din Slatina, pentru usul clasei II primare.

Recomandăm iubitorilor dezvoltării învățământului nostru primar această lucrare, care nu cuprinde mai puțin de 192 pagini.

Pe lângă această lucrare d.I.G. Sfințescu a mai dat luminei și Harta detaliată a județului Olt.-Necesitatea unor asemenea lucrări era foarte vii simțită și ar fi de dorit ca autorul să aștepte imitatori pretutindeni.”

Actul de vânzare din 7 Iulie 1889, prin care tipografii C. Constantinescu și F. Constantinescu din Craiova cumpărau tipografia „Ignoranticidul”.

În anul 1895, împreună cu Constantin Alessandrescu publică „Dicționarul Geografic al județului Olt. Volumul premiat de Societatea Geografică Română, face parte din seria de dicționare județene, elaborate în ultimul deceniu al sec. XIX, care au stat la baza sintezei monumentale „Marele Dicționar Geografic al României (1894 – 1902, 5 volume).⁵

Ion G. Sfințescu a decedat pe 10 iulie 1927, în urma unei suferințe îndelungate, iar soția, Maria-Voica a decedat la 87 de ani și a fost înhumată pe 11 iunie 1944.

**„Universul”,
13 iulie 1927.**

**„Universul”,
13 iunie 1944.**

Ioan G. Sfințescu, împreună cu soția Voica a avut 11 copii:

1. MIHAIL I. SFINȚESCU

Mihail Sfințescu, primul copil al soților Sfințescu s-a născut pe 21 august 1877 în Slatina. A început cursurile primare la școala nr.1 „Ionașcu”, după care își urmează tatăl

⁵ **Alessandrescu, Constantin** (n.1 martie 1856, Rm. Vâlcea). Din 1874, a funcționat ca învățător la Tîrgoviște, unde a înființat publicațiile <<Viitorul >> (1881 – 1882) și <<Armonia>>. Este autor al dicționarelor geografice ale jud. Ilfov (1892), Muscel (1893), Olt (împreună cu I.G. Sfințescu, 1895) și Prahova (cu Paulina Brătescu, 1897) – toate fiind editate de Societatea Geografică Română; cel referitor la județul Vâlcea, a primit „Premiul ALEXANDRU N. LAHOVARY pentru „cel mai bun dicționar geografic... sub raportul formei și al conținutului” – așa cum se menționa în raportul întocmit de Gr. Tocilescu cu această ocazie.

A alcătuit manuale școlare de geografie pentru județul Dolj (patru ediții, între 1890 – 1894), Ilfov (cu Gr. Teodosiu, 5 ediții, între 1893 – 1902) și Muscel (cu Gr. Teodosiu, 1907), precum și pentru orașele Ploiești (2 ediții, 1903 – 1905) și Câmpulung (4 ediții, 1916 – 1920). A mai publicat „Raport general de starea și mersul școalelor din circumscripția Dâmbovița – Muscel, adresat domnului inspector general al școalelor din circumscripția I” (1887), Carte de aritmetică etc. (Enciclopedia României, pag.20; www.istorielocală.ro).

pe la diferite școli, inclusiv în Capitală unde absolvă liceul în anul școlar 1894 / 1895. Se înscrie la facultatea de drept din București și obține în anul 1899 licența în drept cu teza:

~ *Juriul în materia criminală. Studiu prezentat ca teză pentru obținerea diplomei de licență în drept de Mihail I. Sfințescu. București (Tip. Vocea Învățătorilor), 1899 (23 X 16). 40 p. (Facultatea de Drept din Bucuresci).*⁶

În perioada studenției lucrează ca impiegat (funcționar) în Ministerul Finanțelor (august 1896 – 1900, aprilie).

După absolvirea facultății funcționează ca Ajutor Ocol Șerbănești (- 1901 mai). În 1901 se înscrie în Baroul Olt, iar în anul 1905 este numit procuror pe lângă Tribunalul Olt.⁷ A efectuat stagiul militar în Dobrogea unde se îmbolnăvește grav și întors acasă (1901), a decedat pe 30 septembrie 1910, la vârsta de numai 33 ani.⁸

2. ELENA I. SFINȚESCU

S-a născut în Slatina pe 3 iunie 1879. A fost căsătorită cu doctorul Alfred Durst. Pe listele cu locuitorii din Slatina, pentru Recensământul general al României din 1941 era trecută împreună cu soțul și mama sa Voica Sfințescu.

Elena Durst (n. Sfințescu) a decedat în Slatina, pe data de 20 ianuarie 1960.

3. TIBERIUS I. SFINȚESCU

Inginerul de poduri și șosele Tiberiu Sfințescu s-a născut în Slatina, la data de 19 noiembrie 1881.⁹

A urmat clasele primare, tatăl său fiindu-i învățător. Între anii 1893 – 1900 a urmat studiile liceale în București, după care se înscrie la facultatea din cadrul Școlii Naționale de Poduri și Șosele din București obținând diploma de inginer (1905). În anul 1904 – 1905 când era în anul IV a obținut bursa „Vasile Adamachi”, acordată de către

Academia Română.

După absolvirea facultății a deținut diferit funcții de conducere în structurile C.F.R, inginer șef, inspector, director de regională (la Brașov) și inspector general de control. A avut un fiu numit Duiliu născut în anul 1910.

Ziarul „Adevărul”, din 10 Octombrie 1936, relatează despre *acțiunea în contencios a d-lui ing. Tiberiu Sfințescu*.

„Am relevat la timp procesul de contencios administrativ intentat de d. Ing. Inspector general **Tiberiu Sfințescu** dela C.F.R. împotriva deciziei comitetului de direcție și a directorului general în legătură cu deciziunea prin care d. Sfințescu s'a văzut suspendat un timp oarecare din serviciu, pe motive pe cari d-sa le declară în acțiunea intentată ca lipsite de temei și rezidând pe fapte inexacte.

Acțiunea prin care d. Sfințescu cere anularea ca ilegală a deciziei de suspendare și condamnarea autorilor ei la daune morale și materiale în sumă de 300.000 lei, a fost judecată eri (n.n.9 octombrie 1936) de către Curtea de Apel a sec.IV-a formată din d-nii consilieri I. Botez, Pandelescu Teodorescu și Al. Liciu.

Curtea a rămas în deliberare, urmând să pronunțe decizia sa la 14 Oct.”

În final ing. Tiberiu Sfințescu „a fost reintegrat în serviciu”.

Devine director și mai apoi secretar general al Ministerului Lucrărilor Publice (din 24 martie 1921). Ca o recunoaștere a laborioasei activități tehnice Tiberiu I. Sfințescu, a fost recompensat cu Ordinul „Steaua României”, în grad de comandor și cu „Coroana României” în grad de ofițer.

A colaborat la reviste tehnice din țară și a alcătuit numeroase proiecte și memorii de lucrări de artă pe liniile ferate din România. A fost căsătorit cu pictorița Alice Onicescu.

⁶ Biblacad.ro / bnr / brmautori

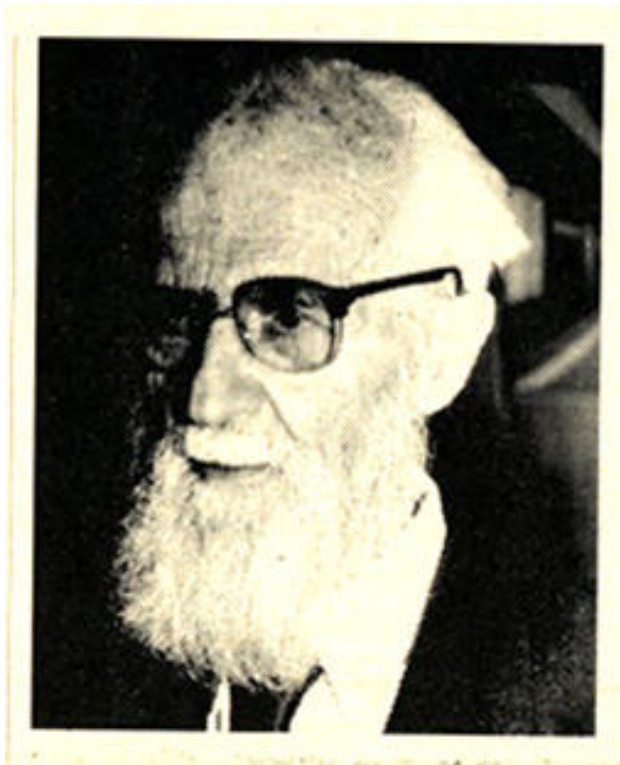
⁷ **Ghiăcioiu, P.**, *Anuarul Baroului*, 1905, Stabilimentul Industrial de Arte Grafice. Ralian și Ignat Samitca. Craiova.

⁸ „*Anuarul Tribunalelor*”, București, 1937, pag.177.

⁹ S.J.A.N. Olt, Slatina, Col. Registre de Stare Civilă, reg.98 / 1881.

A decedat în anul 1963, în București. Înmemorat la cimitirul Bellu (35a-1).

Tiberiu Sfințescu a fost tatăl arhitectului DUILIU T. SFINȚESCU, născut în 1910. D.T. Sfințescu a început liceul în București și l-a terminat la Paris.

Duiliu T. Sfințescu.

Facultatea a făcut-o la Berlin și-a obținut diploma în două ramuri, pe care le-a completat cu teza de doctorat. Profesor de arhitectură, membru al Mișcării Legionare. În perioada 1936 – 1938, Duiliu T. Sfințescu a fost administratorul Condiției de grade, prin care era administrată conferirea gradelor legionare.

După cel de-al Doilea Război Mondial s-a stabilit în Franța unde a practicat arhitectura. A fost directorul departamentului de cercetare al Centre Technique Industriel de la Construction Métallique – C.T.I.C.M. din Saint-Rémy-lès-Chevreuse, în apropiere de Paris, precum și președintele publicației trimestriale Construction métallique editată de acest centru de cercetare. Între 1976 – 1979 a fost președintele organizației profesionale „Consiliul Clădirilor Înalte și al Habitatului Urban” (Council on Tall Buildings and Urban

Habitat), ocupând și alte funcții de conducere până în anul 1995.

Duiliu T. Sfințescu a fost delegat permanent la U.N.E.S.C.O. și președinte al Comisiei „Reducerea dezastrelor”. Activitatea sa profesională a fost recunoscută prin acordarea titlului de Doctor Honoris Causa de către Universitatea Tehnică din Aachen (Rheinsch-Westfälische Technische Hochschule Aachen, 1973 și Institutul de Construcții București, (7 noiembrie 1992).

În volumul omagial publicat cu ocazia aniversării a 70 de ani, Duiliu Sfințescu a fost caracterizat de către Constantin Noica drept „un tip de intelectual specific secolului XX : Homo planetarius, cel care are patria peste tot”.

Cincinat I. G. Sfințescu.

4. DUILIU I.G. SFINȚESCU

S-a născut în Slatina, la 19 decembrie 1883. Nu avem date certe despre acest fiu al

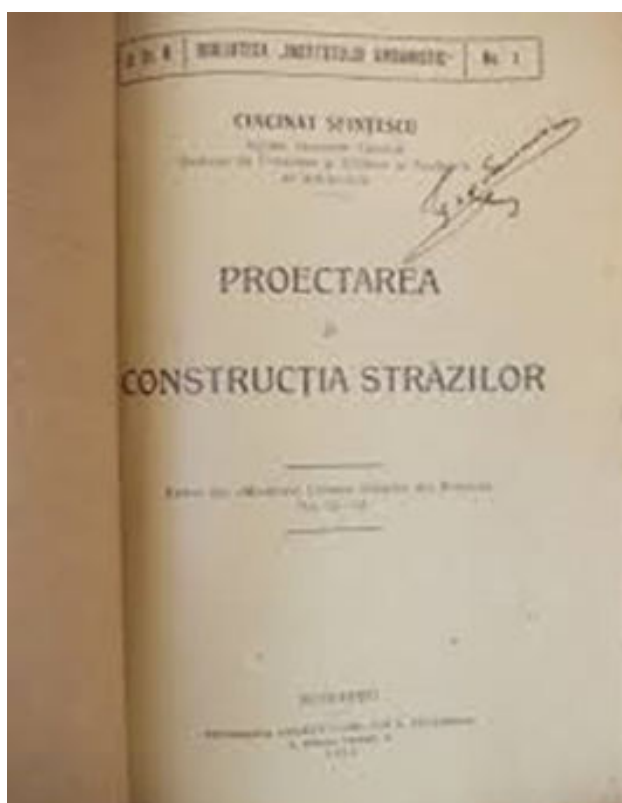
institutorului I.G. Sfințescu.¹⁰

5. CINCINATUS I.G. SFINȚESCU

Inginerul Cincinat Sfințescu, părintele urbanismului românesc s-a născut în Slatina, pe 13 septembrie 1887.

Între anii 1894 – 1899 a absolvit cursul primar, iar în perioada 1900 – 1906 a urmat clasele gimnaziale și liceale la renumitul liceu „Gheorghe Lazăr”, din București. După studiile liceale urmează cursurile Școlii Naționale de Poduri și Șosele din București.

Proiectarea și construcția străzilor

În perioada 1910 – 1913 a fost bursier al Academiei Române beneficiind de Fondul „Vasile Adamachi” pentru studiile edilității publice și a călătorit în Europa de Vest, experimentând teoretic și empiric noua știință a urbanismului.

Din 1914 devine șef al Serviciului Planului Capitalei, fiind însărcinat cu studiul noului plan de sistematizare al Bucureștiului, Planul General de Sistematizare aprobat în anul 1921, primul plan urbanistic al Capitalei. Între anii 1920 – 1934 a fost Directorul Cadastrului și

Caslei Lucrărilor orașului București.

Din luna august, a anului 1934 devine consilier de urbanism în cadrul Secretariatului General al Primăriei București.

În anul 1926 a fost ales membru al Consiliului organizației Internațional Federation of Housing and Town Planning (I.F.H.T.P), Londra, iar în perioada 1931 – 1939 a fost unul dintre vicepreședinții acestui consiliu.

Între anii 1920 – 1949, a fost profesor la

Ing. C. Sfințescu în fața casei lui de pe Șos. Kiseleff nr. 25, 1925

(imagine preluată din Rev. Societății Arhitecților Români

Arhitectura IV, 1925, pag. 119).

Școala Superioară de Arhitectură (Academia de Arhitectură, Facultatea de Arhitectură a Politehnicii București), unde a ținut cursuri de Urbanism, Salubritate și Edilitate și Legislația clădirilor.

Între 1943 și 1949 a fost unul dintre profesorii Secției de specializare în urbanism (secție comună a Facultății de Arhitectură și Facultatea de Construcții Civile, amândouă din cadrul Politehnicii București), unde a ținut cursul de Igienă urbană / Higiена orașelor.

În perioada 1921 – 1928 a ținut cursul de „Edilitate”, la Școala Specială (a ofițerilor) de Geniu. Între anii 1923 și 1931 a ținut cursul „Urbanism” (general) și „Edilitate” / Tehnica urbanismului și edilitate publică la Școala de Științe de Stat (Școala de Științe Administrative). În perioadele 1924 – 1932, 1932 – 1934, 1938 – 1942 a deținut funcții administrative în Uniunea Orașelor din România și apoi la Institutul Urbanistic Român și a dirijat apariția publicației acestor

¹⁰ S.J.A.N. Olt, Slatina, Col Registre de Stare Civilă

organisme - „Monitorul Uniunii Oraşelor din România (M.U.O.R.), devenit apoi revista „Urbanismul”.

Pentru M.U.O.R. („Urbanismul”), între 1924 şi 1942, a contribuit cu studii, articole, note, recenzii, informaţii şi alte note pentru 74 numere de revistă (dintr-un total de 97 apărute), dintre care 14 numere au fost scrise în totalitate de către **Cincinat Sfinţescu**.

În perioada 1911 – 1942 a scris peste 250 de articole ştiinţifice, dintre care 46 au fost publicate şi în volume separate precum şi nenumărate note, recenzii, informări pentru 16 reviste, jurnale şi ziare.¹¹

„**Gazeta municipală**”, No.377, din 18 iunie 1939, la pag.3, informa cititorii despre activitatea „Comisiunii superioare a planurilor de sistematizare:

În ultima şedinţă, comisiunea superioară a planurilor de sistematizare care funcţionează pe lângă Ministerul de interne, a luat înţeleapta decizie de a impune întocmirea unui plan de sistematizare pentru regiunea dintre Sinaia şi Dârste, în scopul de a reglementa construcţiunile cari astăzi se fac la întâmplare.

Aplicând principiul urbanismului regional, comisiunea a făcut un lucru bun.

Este cazul aci să dăm ce se cuvine d-lui inspector general Cincinat Sfinţescu, cel care a propovăduit la noi aplicarea acestui sistem. În cazul special al văii Prahovei, a alcătuit un studiu pe care l-a publicat încă de acum cinci ani în cartea sa „Urbanistică specială”, pag. 882.

În numărul 380, din 9 iulie 1939 „**Gazeta municipală**”, relatează despre expoziţia urbanistică organizată de către Institutul urbanistic din România:

În încăperile aflate în localul Primăriei Municipiului, din str. Nicolae Filipescu, special amenajate pentru expoziţii realizate de către Institutul urbanistic din România sunt expuse mai multe proiecte pentru sistematizarea Capitalei.

Pe un perete este expus un proiect alcătuit de către ing. prof. Cincinat Sfinţescu

„pentru creierea unui inel de bulevarde în centrul Capitalei.

Proiectul datează din anul 1930 şi sub o altă formă a fost enunţat de către autor cu câţiva ani mai înainte. Când s'a lansat ideia tăierii unor bulevarde în jurul centrului geometric a oraşului, criticile n'au zăbovit.

Se arăta că o asemenea realizare nu poate rămâne decât proiect şi că nici odată nu se va ajunge la deschiderea unor străzi utile de altfel, cari să treacă pe lângă Cişmigiul, sau să traverseze calea Victoriei la biserica Albă.

Cinci ani mai târziu, întreaga soluţie propusă de ing. Sfinţescu a fost însuşită de planul de sistematizare aprobat în primăvara anului 1935, iar astăzi numeni nu se mai gândeşte să renunţe la un şir de artere atât de utile.

OPERA

* Chestiunea controlului vitezei de circulaţie a vehiculelor în şi în afara zonelor oraşelor, Bucureşti, 1912, 21 pag.

* Oraşele – grădini engleze, Bucureşti, 1913, 92 pag. 92.

* Consideraţiuni asupra valutei terenurilor urbane, Bucureşti, 1914, 14 pag.

* „Parcelă” şi „blocul” în construirea oraşelor, Bucureşti, 1916, 123 pag.

* Studiu asupra planului de sistematizare a capitalei, urmat de un anteproiect de lege asupra stabilirii contravenţiilor, Bucureşti, 1919.

* Raport asupra chestiunii „Lucrări publice”, Bucureşti, 1921, 110 pag.

* Oraşele Basarabiei din punct de vedere edilitar, Bucureşti, 1921 pag.

* Nevoi şi posibilităţi în industria de clădiri din Bucureşti, Bucureşti, 1921.

* Transformarea constructivă a Capitalei, Bucureşti, 1921, 54 pag.

* Administraţiile comunale şi industrializarea capitalei, Bucureşti, 1921, 20 pag.

* Edilitarea oraşelor şi satelor din România Mare, Bucureşti, 1921, 65 pag.

¹¹ **Andreea Udrea**, Cincinat Sfinţescu-inginer urbanist postat arhitectura-1906.ro>2015/09

* *Orașele Transilvaniei și Bucovinei, din punct de vedere edilitar*, București, 1922, 24 pag. + 4 file planșe.

* *Noțiuni de urbanism și edilitate publică. Curs ținut la Școala Superioară de Științele Stat în 1927 – 1928*, București, 1918, 183 pag.

* *Cum să sistematizăm Bucureștiul*, București, 1929, 29 pag.

* *Delimitări în regiunea Municipiului București*, București, 1930, 321 pag.

* *Sistematizarea orașului Bazargic*, București, 1930, 132 pag. + 5 file planșe.

* *Pentru București. Noi studii urbanistice*, București, 3 vol. 1930 – 1931 (I- 32 pag.), (II-60 pag + 60 f. planșe), (III-69 + 11f. planșe).

* *Zonificarea urbanistică a municipiului București*, București, 1931, 60 pag. + 39 planșe.

* *Urbanismul în general și în România în special*, București, 1931, 44 pag. + 8 f. pl.

* *Edilitate. Alimentări cu apă. Canalizări. Pavaje*, București, 1932, 143 pag. + 104 pag. Ilustrate.

* *Canalizări. Scurgeri-drenaje-irigații*, București, 1932 pag. cu ilustr.

* *Estetica Bucureștiului*, București, 1932, IV + 140 pag. cu ilustr. + 5 f. planșe.

* *Pentru București. Noi studii urbanistice*, București, 1932, 40 + 60 + 190 pag.

* *Curs de urbanism ținut la Școala Superioară de Științe*, București, 1933, 168 pag.

* *Urbanistică, vol. VI – VIII*, București, 1933, 1284 pag.

* *Apărarea urbanistică*, București, 1939, 148 pag.

* *Urbanistică și apărare*, București, 1941, 107 pag.

* *Superurbanismul. Ideologie. Doctrină. Tehnică*, București, 1942, 259 pag. + 54 planșe.

Inginerul urbanist Cincinat Sfințescu a trecut la cele veșnice în anul 1955.

Înmormântat la cimitirul Bellu (35 a-1).

6. LEXTUS I.G. SFINȚESCU.

S-a născut pe 19 decembrie 1888 în Slatina.

7. SEPTIMIU I.G. SFINȚESCU

Medicul radiolog Septimiu Sfințescu s-a născut în București, în anul 1891. A studiat medicina la Bonn (Germania), înainte de a se înregimenta ca soldat sanitar și medic militar

Dr. S. Sfințescu, primul medic radiolog al spitalului din Slatina.

în al Doilea Război Balcanic (1913) și în Primul Război Mondial (1916).¹²

La 12 februarie 1920 se căsătorește la Slatina, cu Teodora Mihalcea. Avea 29 de ani și domiciliul în Slatina, str. Protopopescu 7. A lucrat ca medic radiolog secundar în cadrul spitalului din Slatina, de la 1 noiembrie 1920 până la 1 februarie 1925.

Medic primar radiolog a fost unul dintre fondatorii școlii românești de radiologie, membru în patronajul „Revue Médicale Roumaine”.¹³

Prin decizia ministerială Nr. 24.134 din 13 Iunie „d-l dr. Septimiu Sfințescu, medic primar radiolog definitiv la Spitalul central de boli mintale și nervoase din București, se delegează în postul de inspector general de

¹² www.sfintescu.ro/ro/familie.

¹³ www.sfintescu.ro/ro/familie

**Anunț din „Liga Oltului”,
din 21 martie 1920.**

radiologie”.¹⁴

A decedat în anul 1980, fiind incinerat.

8. OCTAVIA I.G. SFÎNȚESCU.

S-a născut în anul 1895. La nașterea fiului său Ștefan în 22 noiembrie 1895, Octavia, al 8-lea copil al familiei institutorului Sfîntescu, avea 24 de ani.

În 1913 era în Germania la Köln, de unde expedia scrisori prietenei sale din Slatina, Marieta Niculescu. A fost căsătorită cu Theodor Mihutescu-funcționar.

Pe 31 August 1922, soțul Th. Mihutescu, cu petiția nr. 20. 397 a intentat acțiune de divorț contra soției sale Octavia Th. Mihutescu,

născută I. Sfîntescu.

Din această căsătorie au rezultat doi copii și anume: Fănel de 3 ani și Mihail de 5 ani. Soția nu posedă nici un fel de avere.¹⁵ În numărul său din 6 Martie 1938 „Gazeta municipală”, publică următorul anunț mortuar:

A încetat din viață Octavia Sfîntescu, sora d-lui Cincinat Sfîntescu, directorul general tehnic al primăriei Municipiului. Înhumarea a avut loc joi la Slatina (n.n. 3.03. 1938). „Gazeta municipală” transmite îndureratei familii sincere condoleanțe.

9. NAVIAN – ANDREI I. G. SFÎNȚESCU.

A decedat la 17 martie 1905, ora 11 noaptea, la vârsta de 8 ani în Slatina, fiul D-lui Ion Sfîntescu-pensionar și Voica Ion Sfîntescu.

10. DECIA – DOCHIA I.G. SFÎNȚESCU.

Decia este femininul de la „Decius”, care în limba latină înseamnă al X-lea.

S-a născut pe 6 noiembrie 1901, la Slatina. Martor la declararea nașterii a fost Ștefan Suvalcea-comandant de pompieri.

Unele surse amintesc și pe **Adrian**, dar fără să precizeze data și locul nașterii acestui copil.

**Scrisoare (plic), expediat de către Octavia Sfîntescu, la Slatina.
Arhiva prof. Cornel Manolescu-Slatina.**

¹⁴ Monitorul Oficial al României (Partea I), nr.142, pag. 3498.

¹⁵ Monitorul Oficial al României, nr. 227, 19 ianuarie 1923, pag. 10.708

OLTEȚUL, RÂUL JIDOVILOR

Nicolaie DINCĂ

Incă de când izvorăște din adâncurile munților Căpățanii, Oltețul este năzdrăvan și viguros. Este râul izvorât din țara novacilor cei năpraznici, din țara legendarilor jidovi. Este misteriosul lor râu.

Legendele locurilor ne povestesc că jidovii erau persoane cu înălțimi impresionante, care ar fi trăit pe teritoriul țării noastre, mai ales în regiunea Oltenia.

Jidovii făceau parte din categoria oamenilor giganți. Un astfel de uriaș măsura cât 25 de oameni obișnuiți. Se spune că aveau ochii extrem de mari și un trup masiv, iar când se deplasau călcau din deal în deal. Istoricul Nicolae Densușianu, în cartea sa „Dacia preistorică”, spunea despre jidovi că au avut ca loc de baștină spațiul Carpato Danubiano-Pontic. El mai spune că, într-un loc identificat de el în zona munților Cerna – Godeanu, ar fi avut loc o luptă cu zeii: „Giganții formau, prin excelență, un popor de munte. În războiul ce-l avură cu Joe, noul cârmuitor pelasg, ei ridicară munți peste munți ca să urce

în Olymp. Imensul Atlas se cutremură la asaltul lor și pe lângă toate că Joe arunca asupra lor cu fulgerele sale, zeii nu au fost în stare să-i învingă decât numai după ce au cerut ajutorul unui om muritoriu, al lui Hercule. Patria lor se afla pe teritoriul Daciei, lângă Oceanos Potamos, în aceeași regiune unde se născuseră și frații lor mai mari, titanii. În epoca romană, dacii erau considerați ca o posteritate a vechilor titani și giganți. Locuințele giganților, după cum ne spun logografi grecești, se aflau în regiunea muntelui Phlegra, unde se întâmplase și lupta cea eroică cu zeii. Poetul roman Statius, care se ocupa adeseori cu triumful lui Domițian asupra dacilor, confirmă și dânsul că memorabila Phlegra, unde se luptase giganții cu zeii, se afla pe teritoriul Daciei. Pe teritoriul Țării Românești, în apropiere de Cerna, se află muntele așa numit Pregleda. Lipsit de pădure, din cauza unor evenimente depărtate, suprafața sa este acoperită cu stânci calcaroase și arse. Este vechea Phlegra din istoria giganților, care, după

cum ne spun autorii greci, primise numele acesta fiindcă a fost arsă de fulgerele lui Joe. Identitatea muntelui Pregleda cu Phlegra din legendele gigantilor o confirmă toate datele geografice ce le avem în această privință. Lângă Phlegra gigantilor se afla peștera Avernus. Lângă poalele muntelui Pregleda se află astăzi o comună românească de moșneni, Izverna, cu o peșteră imensă.”

Se pare că și Munții Căpățânii ar fi primit acest nume deoarece cele trei vârfuri ale masivului privite de la distanță par a fi niște căpățâni imense de jidovi îngropate în cremene. Ca o curiozitate, sunt singure creste muntoase din România care pot fi parcurse cu un automobil, datorită formelor lor line.

În multe zone din județul Gorj sunt locuri denumite în acest fel: „Oborul Jidovilor”, situat deasupra Peșterii Muierilor sau „Jidovii”, în comuna Săcelu. Au mai rămas în județul Gorj numele localității Novaci și denumirile Jidova, Jidovița, Jidovnița, afluent al pârâului Pârscoș și, în județul Alba, peste munți, localitatea Jidvei.

Oborul Jidovilor este o formațiune de stânci modelate cu meșteșug de ape și legendele locului spun că jidovițele veneau aici și se așezau cu un picior în Munții Căpățânii și cu un picior în Munții Parâng ca să își spele rufele în apele involburate ale Oltețului, dovadă a faptului că, de demult, înapoi în negura istoriei, Oltețul curgea și pe aceste înălțimi și fusese strunit cumva de jidovi, care făcuseră din el vârtoare, mașina de spălat a timpurilor lor.

De asemenea, termenul a fost întâlnit și în alte zone din țară. În cartea sa „Marile taine ale omenirii”, Florin Gheorghiu face o încadrare istorică mai exactă a perioadei în care au trăit uriașii, legând existența lor cumva de evenimentul mitic

al Potopului, și a afirmat că: „Densușianu oferă și un citat interesant dintr-o tradiție probabil antică păstrată în fostul județ Vlașca. Citatul confirmă vechimea celui de-al doilea nume generic păstrat în popor pentru uriași și totodată poate fi foarte important sub aspect istoric: «În timpul uriașilor, munții și câmpiile au ars trei ani, apoi uriașii (Jidovii) au fost înecați de o ploaie mare, care a ținut mult timp»”. El a mai amintit în cartea sa că: „În Carpații Orientali, pe versantul vestic al muntelui Ceahlău, pentru defileul traseului spre Cheile Bicazului, s-a menținut foarte mult timp denumirea Valea Jidovului.”

De-a lungul timpului oamenii au legat existența jidovilor de ruinele unor cetăți foarte vechi, care ar fi fost construite și locuite de ei. Astfel, în județul Mehedinți întâlnim Jidoștița, care este atât numele unui pârâu de 19 km, afluent de stânga al Dunării, cât și al unei localități așezate pe malul pârâului. Aici, la vărsarea pârâului în Dunăre, se aflau urmele carierei romane din care s-a extras piatra folosită pentru construirea podului roman de la Drobeta, opera lui Apollodor din Damasc. Despre această carieră localnicii spuneau că a fost o cetate construită de uriașii de demult, numiți jidovi. Se pare că în graiul slavilor care au locuit pe aceste meleaguri termenul „židov” înseamnă „uriaș”.

De asemenea întâlnim cursul de apă Jid, afluent al Dârjovului în județul Olt, în apropierea locului în care au fost descoperite relicve din paleoliticul timpuriu.

Alt exemplu în acest sens este acela al Castrului roman Jidova, de lângă Câmpulung Muscel, care se numește astfel pentru că localnicii, impresionați de ruinele impunătoare ale cetății romane părăsite după retragerea aureliană, au crezut că au de a face cu opera acestor

uriași legendari ai preistoriei, pe care îi numeau jidovi.

Mai trebuie amintit că în județul Olt, în comuna Morunglav, chiar pe malul înalt al Oltețului, în stânga râului, se află pădurea și dealul denumite „Piscul cu Jidovii”, loc marcat cu semnul distinctiv pentru ruine chiar și pe o hartă militară a Imperiului habsburgic care reprezintă Țara Românească.

Pe acest pisc, acum împădurit, încă se mai văd ruinele unei vechi cetăți iar la poalele piscului este o cișmea străveche care alimentează un fir de apă vechi de când pământul.

Și aici legendele locului îi descriu pe jidovi ca fiind foarte înalți de statură, de-a dreptul uriași, capabili să treacă Oltețul dintr-un singură săritură și povestesc că ar fi construit cetatea, aducând piatra de la munte din mână în mână. Nu se știe dacă de-a lungul timpului cetatea a mai fost locuită și de către cine, însă recent am aflat că un pasionat căutător de vestigii a găsit în acest loc un inel cu o efigie care pare a fi preromană. Dar poate să știe

cineva cu siguranță de când este locuită această cetate? Iar întrebarea este valabilă pentru toate cetățile aflate în această situație.

De obicei cuceritorii unor teritorii exploatau în interes propriu locurile fortificate cucerite, și uneori chiar le-au îmbunătățit funcțional, întărind fortificațiile sau construind altele. Mai ales că locurile pe care fuseseră construite cetățile de către foștii deținători erau locuri înalte, greu accesibile inamicului și, prin urmare, mai ușor de apărat în fața unor atacuri ale acestuia.

În ceea ce privește Oltețul se poate trage concluzia că el a aparținut legendarilor jidovi, cumva, într-un mod încă nelămurit pe deplin, de la izvorârea lui din munții Căpățânii, unde potolea setea uriașilor și le ajuta pe jidovițe să-și spele rufe, și până la ieșirea apelor lui înspre câmpie, pe lângă dealul Morunglavului, unde își aveau ultimul punct de observație cunoscut, în cetatea denumită până astăzi „Piscul cu jidovii”, și asta poate că nu fără teme.

Oare, Bătălia de la Posada s-a dat cumva lângă Teregova, pe râul Timiș, în cheile Armenișului în județul Caraș Severin?

Titu PERVULESCU

În 1330, prin bătălia de la Posada, se câștiga Independența Țării Românești, la fel și trecerea Cetății Severinului în posesia adevăraților ei stăpâni, care va rămâne așa timp de aproape un secol.

Confruntarea decisivă dintre armata munteană condusă de voievodul Basarab I și oastea ungară în frunte cu regele Carol Robert de Anjou a rămas o enigmă în ceea ce privește locul desfășurării și a stârnit vii dezbateri în istoriografie. Principalul izvor referitor la evenimentele sângeroase din perioada 9–12 noiembrie 1330, Cronica pictată de la Viena, a apărut prea târziu în timp și prea departe geografic pentru a putea să ofere suficiente elemente pentru o identificare exactă a câmpului de bătălie.

Desfășurarea evenimentelor

În 1324 Basarab I se afla sub suveranitatea lui Carol Robert de Anjou. Un an mai târziu, domnitorul român cucerește Severinul, ceea ce a dus la răcirea relațiilor cu Regatul Ungar. Mai mult decât atât, din 1327 Basarab refuză să mai plătească tributul de vasal. Aceste lucruri l-au determinat pe regele ungar, la sfatul lui Dionisie (mai târziu ban de Severin), să întreprindă o expediție de recucerire a teritoriului pierdut și de pedepsire a vasalului său.

Pornind de la un fapt înscris între documentele istorice ale zonei și anume evenimentele legate de locuitorii Băniei de-a lungul timpului putem sugera și noi aceeași localizare.¹

Din rândul cnezilor almăjeni, regii Ungariei au numit: bani, nobili, ajutori de

bani, cnezi – pentru faptele lor de arme. Nu întotdeauna loialitatea almăjenilor a fost sinceră față de regalitatea maghiară. Un asemenea episod se derulează în anul 1330 când almăjenii îl ajută pe Basarab I – domnul Valachiei împotriva lui Carol Robert de Anjou, regele Ungariei. În cinstea izbânzii domnului român, se va sădi un stejar în mijlocul Văii Almăjului, pe teritoriul satului Bănia, la locul numit „Stăjari”. Izvoarele istorice ne arată că Mircea cel Bătrîn, în timpul celor 32 de ani de domnie, a avut sub stăpânirea sa și Almăjul, la fel ca și alte ținuturi de peste munți (Amlaș și Făgăraș). După moartea lui, în timpul fiului său Mihail I, Almăjul cade din nou sub stăpânire maghiară (care îl reorganizează). Reorganizarea din timpul lui Ludovic cel Mare (1342–1382) va depozita almăjenii de drepturile lor istorice, pe motivul că sunt ortodocși sau schismatici. Iată ce ne spune Coriolan Buracu în Cronica Istorică a Almăjului, pagina 26: „pe timpul domniei regelui Ludovic cel Mare și Biserica ortodoxă din districtul românesc Almăj, este supusă la cele mai mari prigoane, preoții ortodocși fiind alungați din sate, iar cnezilor și nobililor li s-a interzis de a ține preoți schismatici, fiind amenințați cu confiscarea averilor și obligați a-și boteza copiii numai de către preoți romano-catolici”.

Nu putem ignora deasemenea un material apărut în revista Cronica Mehadiiei, Nr. 3, Iunie – Septembrie 2022 sub semnătura d-lui Ing Vlaicu Constantin, redactorul Sef adjunct la paginile 8–9–10, unde se face vorbire despre un izvor POSOTA, al cărui nume se pierde în negura vremurilor și care e situat la poalele Străjoțului din Cheia Mehadiiei. Ne

¹ (n.s.) 28 lucruri de știut despre Bănia, RSS Ghid util 28 lucruri de știut despre BĂNIA Scris de Stiri de Timisoara | Publicat in 31.07.2016 14:05 | Publicat in GHID UTIL „[sursa: Monografia localității Bania de Nicolae Andrei, Institutul Național de Statistica, Institutul National al Patrimoniului]; <https://www.primariabania.ro/istoric>

mai spune autorul preluând date dintr-un articol preluat din Historia (<https://historia.ro>) „O ipoteză despre Bătălia de la Posada” autorul fiind Ionel –Claudiu Dumitrescu, din care citez: „Dacă privim cu atenție traseul oștirii invadatoare, singura regiune unde stâncile sunt verticale și locul de trecere era lung și strâmt ar fi drumul care pleacă de la Mehadia, merge spre Teregova și ajunge la Caransebeș și apoi la Timișoara. Erau exact ținuturile de graniță revendicate de ambele părți. Un studiu pe teren ar putea să ducă la o identificare a enigmaticei bătălii, ce i-a provocat coșmaruri regelui Carol Robert de Anjou până la moarte”.

Mai aproape de adevăr a fost istoricul Constantin Rezachevici prin alegerea drumului îngust dintre Orșova și Mehadia și de acolo mai departe. (n.n.)

Izvoarele istorice sunt relativ imprecise din punct de vedere geografic, dar informațiile oferite par că descriu **Poarta Orientală și defileul Timișului**. Zona abruptă și împădurită din zona comunei Teregova era singura rută de retragere a armatei maghiare și oștenii lui Basarab I au atacat-o permanent până la zdrobirea administrată la ieșirea din defileu în zona localității Slatina. Drumul era extrem de îngust și, după descrierea unui călător străin, nu permitea trecerea a doi călăreți unul pe lângă celălalt. Era aproape de nestrăbătut noaptea fără sfaturi din partea oamenilor de prin partea locului. Geografia este de partea acestei teorii. Și izvoarele istorice amintesc că lupta s-a dat la ieșirea forțelor maghiare din Țara Românească, într-o regiune aflată în dispută. Chiar dacă formularea era imprecisă după standardele

actuale, datele par să indice zona Banatului de Severin și singura rută de retragere spre Timișoara. Dacă voievodul Basarab a ales să dea atacul în regiunea Poarta Orientală și defileul Timișului, a demonstrat multe calități specifice unui geniu militar.²

A ales pozițiile dominante astfel încât propriile trupe să sufere pierderi cât mai reduse și loviturile săgeților să fie cât mai precise. A folosit cu abilitate terenul prin bararea cu copaci doborâți a zonelor mai accesibile inamicului. Răbdarea s-a dovedit a fi principala virtute a domnitorului muntean. A ales chiar ultimul loc unde putea să dea lupta, dar ostașii maghiari nu se gândeau decât cum să ajungă mai repede la căminele călduțe, unde să petreacă o nouă iarnă lungă și plăcută în mijlocul familiilor.

A fost un dezastru militar complet, regele abia scăpând cu viață după ce și-a schimbat hainele cu ale unui supus, ucis cu cruzime de soldații români ce își pierduseră rudele și gospodăriile din cauza poftelor de mărire a unui conducător ahtiat de putere în numele unui religii monoteiste și agresive. Cum un popas principal amintit în izvoare al regelui fugăr a fost la Timișoara, teoria despre lupta desfășurată în microregiunea Poarta Orientală – Defileul Timișului rămâne singura valabilă.³

Controversa privind localizarea luptei.

Problema localizării bătăliei munteano-maghiare din toamna anului 1330 continuă să rămână una viu disputată în istoriografia românească, concretizată în formularea unei game variate de opinii din partea

² (n.s.) Djuvara, pp. 184–186 – „Ne putem închipui manevra lui Basarab: văzând calea pe care a apucat armata ungară, a depășit-o în marș forțat cu oastea sa de cavaleri și cu pedestrime de arcași din oastea mare. A strâns din țărani și pădurarii locului de au pregătit acele prisăci, tăieri de copaci și întărituri. Cei care, de pe dealurile înconjurătoare, îi copleșesc sub ploaie de săgeți pe cavaleri sunt mai probabil unități de arcași pedestri.”

³ Bibliografie minimală: Constantinescu, Nicolae, Basarab I și contribuția sa la consolidarea Țării Românești, în Anuarul Institutului de Istorie și Arheologie „A. D. Xenopol”, Iași, tom XXIII, partea a II-a, 1986, p. 553 – 570; Rezachevici, Constantin, Localizarea bătăliei dintre Basarab I și Carol Robert (1330): în Banatul de Severin (II), în Anuarul Institutului de Istorie și Arheologie „A. D. Xenopol”, Iași, tom XXII, partea a II-a, 1985, p. 391 – 408.

specialiștilor. Dintre acestea, cele formulate până în anul 1980 au fost înregistrate de Paul Ioan Cruceană într-un articol consacrat acestui aspect. Acesta conchidea că până la data respectivă cercetările specialiștilor s-au concretizat „în aflarea a 11 zone, mai mult sau mai puțin posibile” în care ar fi avut loc bătălia.

O serie de istorici, bazați pe cronicile maghiare, care afirmă că după înfrângere Carol Robert nu s-a mai oprit până la Timișoara și de aici până la Vișegrad, susține că bătălia munteano-maghiară din 1330 s-a dat în Banatul de Severin. Asemenea opinii au formulat Bogdan Petriceicu Hașdeu, care menționează „catastrofa regelui Carol Robert pe la 1330 în codrii Severinului”. Alți autori, precum Patriciu Dragalina, Constantin Rezachevici sau Neagu Djuvara, au optat pentru localizarea în aceeași regiune, respectiv în cheile Crainei, între Orșova și Mehadia.

Argumentele ce pot fi aduse în favoarea acestei locații în desfasurarea bătăliei de la Posada în zona localității Teregoва, pe râul Timiș ar fi următoarele date :

* Plecarea în campania militară în sept 1330 din Timișoara este certă fiind urmată de cucerirea cetății Severinului, rămasă fără garnizoană din ordinul domnitorului muntean, ce trimite însă o solie la trecerea Motrului, oferind suma de 7000 ducati de argint, ca despăgubire.

* Una din cele patru soții ale regelui ungar este înmormântată la Timișoara

* Faptul că în In 1332 regele Carol Robert îl numeste pe oșteanul sau Balaci , Castelan de Mehadia, deci după amintita bătălie numită Posada N.B.!!!

* La 8 aprilie 1332 este amintit un oarecare „DANILĂ”- DANIEL SZECSI - poziția 2. 1323-1329! tot la Mehadia, cel care e depozat prin înțelegerea din 1323-1324 „dintre Basarab și Carol Robert și numit și în 1327!!!.

* Mai reținem de la Dumitru Țicu o informație foarte importantă, anume că „fortificația de la Mehadia a fost ridicată de către regalitatea maghiară ca avant-post «pentru a sta împotriva bulgarilor, a

lui Basarab, voievodul transalpin, a regelui schismatic al Rasciei și a tătarilor ce năvăleau neîncetat, cu dușmănie, atacând hotarele regatului nostru», după cum menționează actul din 1329”.

În lista Banilor de SEVERIN apar următoarele nume:

* 1314-1318 Dominic Cernea

1. 1319-1323 Ladislau Rátholti

2. 1323-1329 Daniel Szécsi,

* inclusiv 1330 Sept.perioadă f. scurtă

3. 1324 Paul

4. 1330 nov.-1335 vacant

5. 1341 Szécsi Denis

* „Facea parte din neamul Szecsi; el

fusese castelan de Mehadia între 1322 și 1324 până în 1329 și dorea să facă totul pentru a întinde stăpânirea și asupra teritoriului ce definea Banatul de Severin, teritoriu pe care, după cucerire, în toamna anului 1330, regele Carol Robert i-a și încredințat de fapt funcția de Ban de Severin. După cum spunea Maria Holban, pentru fostul castelan de Mehadia, Banatul Severinului constituia un fel de drept de care fusese depozat prin înțelegerea din 1323-1324 „dintre Basarab și Carol Robert. Dionisie urmărea deci scopuri personale și anume de a întinde stăpânirea asupra unui teritoriu aflat în granițele statului condus de Basarab”. (fragment extras din www. Dacoromanica pag.98-99)

* Dacă se va lua în calcul însăși afirmația lui Ludovic de Anjou 1342- 1382, ce îi urmează la tron, tatălui său Carol Robert de Anjou, acesta recunoaște deschis planul de înlocuire a lui Basarab cu, nou numitul Ban al Severinului în 1330 (din aceeași sursă) .

* Prezentarea ca vacantă a poziției de Ban de Severin este logică și firească în perioada 1330 – 1335, ce se suprapune cu pierderea bătăliei numită de la Posada și un timp după, când de facto a aparținut domnitorului român. (explicația apare notificată în documentul ce prezintă Lista Banilor de Severin pe Wikipedia).

* Timișoara devine capitala regatului ungar pentru o perioadă de 8 ani, între 1316-1323. Orașul este vizitat prima dată de către Carol Robert I în anul 1301. De aici Robert

pândește pe rivalul său Otto, aspirant la tronul Ungariei și caută, prin abilă diplomatie, să atragă de partea sa nobilimea din această regiune. Carol Robert, primul din dinastia Anjou din Ungaria, succesor al lui Andrei al III-lea, a venit la Timișoara, unde a așteptat consolidarea puterii sale. „Carol Robert a pregătit fortificațiile și refacerea cetății de pământ de la Timișoara încă din 1307.

* Carol Robert își mută reședința la Timișoara fiind așezată într-un punct strategic, de unde putea fi controlată o mare parte a Câmpiei Banatului, atât Timișoara cât și funcția de comite de Timiș devin din ce în ce mai importante.

* Revine apoi în 1310 după încoronarea sa de la Szekesfehervar.

* Regele însuși inspectează lucrările din perioada 1313-1315. „Cu meșteri italieni pricepuți, zidește un palat regal, luxos și solid întărit. Pe așa zisa Insulă, pe celalalt mal al unui braț îngust al Timișului, unde azi se afla Castelul Huniazilor, se ridică palatul lui Carol. Era format dintr-o clădire principală și un turn. Mai târziu, pe acest loc și-a construit lăncu de Hunedoara castelul.

* În 1316 a fost destul de strâmtorât în centrul Ungariei, la Buda.

* A avut patru soții la Timișoara. Cele patru soții ale regelui Carol Robert au locuit la Timișoara. Trei dintre ele au murit aici: Maria, fiica principelui Galiției și Lodomeriei, Maria von Beuthen și Teschen, Beatrix de Luxemburg, și fiica lui Henric al VII-lea. Cea de a patra regină a fost Elisabeta Piast, fiica regelui polon Vladislav Lokietek I, mama regelui Ludovic I. „Prima soție a lui Carol Robert, Maria, neputând suporta clima de aici și fiind prea debilă, moare în 19 decembrie 1315. În Cronica pictată de la Viena, se spune că Doamna Maria, fiica Ducelui Casimir, și-a sfârșit fericită zilele vieții sale la Timișoara și a fost băgată în sânul pământului în Alba Iulia. Ceeace contribuie la grabnicul sfârșit al reginei a fost purtarea scandaloasă și necredința lui Carol Robert față de soția Maria, necredința care a mers atât de departe, încât în timpul cât era regina bolnavă, regele o aduce la palatul din Timișoara pe Elisabeta, fiica lui Csaki, o

femeie de-o frumusețe răpitoare. Cu Elisabeta Csaki a avut un fiu, care mai târziu ajunge episcop de Raab, și o fată, Katalin, căsătorită cu prințul Henric II de Schweidntz”, mai scrie Petru Ilieșiu. În 1319, moare la Timișoara și Beatrix, ea fiind înmormântată în catedrala catolică din Oradea. Ultima soție a lui Carol Robert, Elisabeta Piast petrece doar puțin timp în palatul regal de la Timișoara. „Din căsătoria cu Elisabeta, la un an s-a născut moștenitorul tronului care însă înainte de împlinirea vârstei de un an, moare, fiind înmormântat în biserica din Alba Regală. Unii istorici susțin, dar fără niciun temei, că ar fi înmormântat în biserica minorităților din Timișoara”, mai scrie Ilieșiu.

* Regele mai vine în două rânduri la Timișoara. Odată în 1330, când pornește expediția contra voievodului Basarab din Țara Românească – din care regele de abia scapă cu viața. A doua oară Carol Robert vine la sărbătoarea Crăciunului din anul 1332, pentru ultima dată la Timișoara. După moartea regelui din anul 1342, palatul regal din Timișoara ajunge bun al coroanei.

Primul care a enunțat această ipoteză, fără a-i aduce însă argumente, a fost P. Dragalina, în 1899. Acesta considera că lupta s-a dat „în cheile Crainei, în strâmtorile dintre Orșova și Meedia [Mehadia]”.

Constantin Rezachevici menționează „drumul sării”, pe care a intrat armata ungară,

Constantin Rezachevici menționează că „drumul sării”, pe care a intrat armata ungară, era legătura obișnuită dintre Ungaria și Țara Românească, și prin urmare Carol Robert ar fi fost îndreptățit să aleagă la întoarcere o cale pe care o știa cel mai bine, în detrimentul alteia necunoscute. În continuare oferă câteva și câteva mărturii din documentele emise de cancelaria regelui Carol Robert de Anjou:

Pe 7 aprilie 1331 un document ungar menționează că bătălia s-a dat dincolo de „muntele românilor” (*trans alpem Olachorum*), regele însuși amintind la 2 și 22 noiembrie 1332 că lupta avusese loc „la ieșirea noastră de acolo” (așadar chiar la hotarul dintre Ungaria și Țara Românească).

Pe 26 noiembrie 1332 Carol Robert

oferea o danie comitelui Pavel și fratelui său comitele Laurențiu — ambii participanți la bătălie — în care menționa că lupta s-a purtat „când am ajuns în niște ținuturi de margine ale regatului nostru, ce erau ținute pe nedrept în Țara Românească de către Basarab schismaticul, fiul lui Thocomerius, spre marea noastră nesocotire și a sfintei coroane”. Singurul teritoriu de graniță al coroanei maghiare aflat la acel moment sub stăpânirea lui Basarab era Banatul de Severin, pentru care domnitorul român depusese jurământ de vasalitate la 1324.⁴

* Basarab I pierde cetatea Severinului în septembrie 1330, recucerind-o din nou după victoria de la Posada în același an. Cert e că în final regele, a reușit să străpungă încercuirea, probabil cu pierderi mari, este evident, dar este ciudat că luptătorii lui Basarab nu i-au urmărit ca să-i prindă având în vedere că până în Transilvania aveau suficient timp. Singura explicație logică este că Basarab a preferat să-l lase scăpat pe Carol Robert în loc să-l ucidă sau să-l facă prizonier. Era preferabil să rămână rege Carol Robert care după lecția primită n-ar mai fi cutezat să încerce o altă expediție. Din toate aceste armate n-au scăpat decât o mână de fugari. *”Zguduitoare a fost intrarea regelui în Timișoara; din numeroasa oaste, cu care cu câteva săptămâni înainte traversase orașul, au rămas în suita lui doar atâția cât îl petreceau altădată la vânatoare”*. Timișoara, iunie 2015 Text primit de peste Ocean de la dl .IOAN ISPAS... Marele strateg Basarab I și Bătălia de la Posada(1330) - Ion Coja „Trebuie remarcat și cât de inteligent l-a manipulat Basarab I pe Carol Robert de Anjou. Cedarea fără luptă a cetății Severinului urmată de generoasa ofertă

de pace și de evitarea unei confruntări decisive din partea lui Basarab inclusiv la cetatea de scaun, l-au făcut pe Carol Robert de Anjou să-și subaprecieze adversarul. A doua ofertă de pace concretizată cu argintul adus și proviziile de drum aveau menirea să-i spulbere ultimele suspiciuni și să urmeze ghidul fără a-și lua măsuri de siguranță. Cronicarii maghiari ca să justifice comportamentul regelui dau vina pe boierii valahi care fără știrea lui Basarab ar fi atacat armata maghiară. Evident că această teorie n-are nici un suport având în vedere că Basarab I a domnit în bună înțelegere cu ei încă 20 de ani de la această luptă”.

* De menționat și poziționarea ca întindere a Banatului de Severin, așa cum apare pe harta descrisă mai sus, cu mențiunea că între Mehadia și Caran(sebeș) sunt aprox 55 km iar Teregova și amintita Valea Timișului sau cheile Armenișului se află la cca 28 km de Mehadia și la o distanță aproximativ egală față de Caran(sebeș) lungimea cheilor având o

⁴ **Bibliografie**

Constantin Rezachevici, Lupta lui Basarab I cu Carol Robert în Banatul de Severin..., în „Magazin istoric”, nr. 4 (289) din aprilie 1991, pp. 51 – 54.

- I. Mărculeț, Posada (9-12 noiembrie 1330) – moment de cumpănă și vitejie în istoria Țării Românești, „România Mare”, nr. 905, anul XVIII, 2007.
- V. Mărculeț, I. Mărculeț, Considerații asupra localizării confruntării munteano-m
- aghiare din 9-12 noiembrie 1330, Anuarul Muzeului Marinei Române, tomul XV, 2012, pp. 111–125.
- Florin-Nicu Smărăndescu, ... sau pe Valea Prahovei?, în „Magazin istoric”, nr. 4 (289) din aprilie 1991, pp. 55 – 56.

lungime rezonabilă (10 km.) pentru a prinde în interiorul ei întregul efectiv al invadatorilor. N.B.!!!

* Văzând și observând această hartă, avem explicația a ceea ce însemna afirmația următoare a istoricului Djuvara, pp. 181–182 – „...atacul lui Basarab împotriva armatei ungare are loc când aceasta a ajuns la acele margini ale regatului pe care Basarab, în concepția suzeranului Carol Robert, le deținea pe nedrept – acelea nu puteau fi decât la granița Olteniei, înăuntrul Banatului de Severin, ...”. (între Orșova și Caran(sebeș) , practic la jumătatea distanței între cele două locații menționate pe hartă , n.n.)⁵

* **Au existat mai multe cronici care au atestat documentar bătălia de la Posada. Una dintre ele este cronica pictată de la Viena (Chronicon pictum, cca. 1360). De asemenea, bătălia este menționată în cronica lui Johannes de Thurocz (Chronica Hungarorum, cca. 1486), precum și în alte lucrări ungare, poloneze și germane de acest gen, toate din secolele XV–XVI, ce reproduc în principiu relatarea cronicii vieneze.**

* **De remarcat este faptul ca în toate aceste izvoare nu este menționat**

niciodată cuvântul „posadă”, cuvânt ce desemna inițial un loc greu accesibil și apărat de elemente naturale sau artificiale. Termenul de POSADA, a fost introdus ca terminologie de marele nostru istoric Nicolae Iorga.

Momentul apărării cheilor Mehadiiei este atins în volumul „Plugova – Contribuții monografice la 580 ani de atestare documentară” la pag. 92 unde: AM CONSEMNAT UN FRAGMENT CU TRIMITERE LA MODUL DE APĂRARE PRIN ROSTOGOLIREA BOLOVANILOR ASUPRA TURCILOR , ÎNTOCMAI CA ȘI ÎN BATĂLIA DE LA LOCUL NUMIT POSADA!! DACĂ S-A DAT CUMVA ÎN ACESTE LOCURI ??????

La 1787 izbucnește un nou război între turci și ruși. Trupele marelui vizir Iussuf pașa în nr. de 70 000 atacă prima dată posturile austriece din Orsova și Jupalnic. Gen Papilla – roman de origine, în fruntea grănicerilor săi organizați de el este respins de turci până la Mehadia, unde se găsea armata din Banat condusă de gen. Wartensleben, ce ocupase platoul Lazul Mare de deasupra gării din Băile Herculane. În 17 – 18 August atacul turcesc e respins până la dealul Ceplea. La 25 – 26

⁵ - Djuvara, pp. 190 – „Când ultimii scăpați teferi din marea oaste a lui Carol cel Mare s-au pierdut în noapte, au rămas în mâinile românilor o mulțime de prizonieri și o uriașă pradă...”.

- Djuvara, pp. 19– “... marea bătălie zisă de la Posada (9–12 noiembrie 1330)”

- Djuvara, pp. 184–186 – „Ne putem închipui manevra lui Basarab: văzând calea pe care a apucat armata ungară, a depășit-o în marș forțat cu oastea sa de cavaleri și cu pedestrime de arcași din oastea mare. A strâns din țărani și pădurarii locului de au pregătit acele prisăci, tăieri de copaci și întărituri. Cei care, de pe dealurile înconjurătoare, îi copleșesc sub ploaie de săgeți pe cavaleri sunt mai probabil unități de arcași pedestrii.”

- Djuvara, pp. 181–182 – „...atacul lui Basarab împotriva armatei ungare are loc când aceasta a ajuns la acele margini ale regatului pe care Basarab, în concepția suzeranului Carol Robert, le deținea pe nedrept – acelea nu puteau fi decât la granița Olteniei, înăuntrul banatului de Severin, ...”.

- Djuvara, pp. 181–182 – „...atacul lui Basarab împotriva armatei ungare are loc când aceasta a ajuns la acele margini ale regatului pe care Basarab, în concepția suzeranului Carol Robert, le deținea pe nedrept – acelea nu puteau fi decât la granița Olteniei, înăuntrul banatului de Severin, ...”.

- Djuvara, pp. 190–195 – „...Basarab l-ar fi trimis prin 1343 sau 1344, pe fiul său Alexandru, asociat la domnie, pentru a restabili legăturile cu regele Ungariei, ...”

- Rezachevici 2004, p.169.

- Rezachevici 2004, p.170.

- Rezachevici 2004, p.174.

- Rezachevici, Constantin (2004). “Caracterul bătăliei din 1330 între Basarab și Carol Robert: Țărani neînarmați sau cavaleri de tip apusean?”.

aug., sosind și marele vizir, turcii trec la atac și silesc pe austrieci să se retragă în noaptea de 28 spre 29 august până la Feneș – după cheile Armenișului, lăsând în Mehadia pe cpt. Geppert cu 100 voluntari cu misiunea ca de pe dealul Strajot să rostogolească stânci asupra turcilor⁶, „Întocmai cum s-a desfășurat și bătălia de la Posada, dacă a avut loc tot pe aceste meleaguri”, așa cum afirmă diverși istorici incluzându-l pe marele N. Iorga, Iliesiu, P. Dragalina și cum mai apare consemnat în diverse cărți publicate mai nou, inclusiv informațiile de pe site-ul www.Dacoromanica.ro.

Să privim retrospectiv evenimentele și să observăm că dacă la 1330 românii conduși de Basarab I îl învingeau pe Carol Robert de Anjou și armata sa, blocându-i cu trunchiuri de copaci căzuți și bolovani și săgeți trase de pe înălțimile muntoase de prinprejur. Acum, la 1787, chiar austriecii în urma retragerii grosului armatei lasă în Mehadia pe cpt. Geppert cu 100 voluntari cu misiunea ca de pe dealul Strajot să rostogolească stânci asupra turcilor¹¹⁶, la 457 ani distanță (n.n.), însăși austriecii recurg la aceeași tactică de rezistență practică de români la 1330, acum împotriva turcilor – atacatori în cheile Mehadii. „Turcii trec la atac și silesc pe austrieci să se retragă în noaptea de 28 spre 29 aug. până la Feneș – după cheile Armenișului – până într-un loc dificil unde turcii nu riscă să își forțeze

Fotografie actuală a „Cheii Mehadii”, văzută de sus, de pe Străjot)

norocul locul fiind îngust și periculos.” N.B.!!!

Elemente de continuitate și de menținere în sfera de interes proprii atât a domnitorilor din Tara Românească, precum și a regalității maghiare vor fi prezentate cronologic în continuare cu referire la cetatea Mehadii și Districtul Mehadii:

1. Ban al Severinului este întâlnit Vlaicu-Vladislav, ctitorul mănăstirii Vodita.

2. În 1332 regele Carol Robert îl numește pe oșteanul sau Balaci Castelan de MEHADIA

3. 1376, cneazul Ladislau Lehacescu, din districtul Mehadii, fuge de la moșia sa Balasnita (Bolvașnita) în Valahia la Vladislav Basarab, pentru care regele Ungariei îi confiscă moșia și o dă feciorilor lui Raicu (B. P. Hașdeu).

4. Radu al II -lea (1375-1385), domnul Munteniei, pustiește regiunea Mehadii, deoarece regele Ungariei îl numise ban al Severinului pe Ioan Trentul.

5. 1387, banul L. Losonti al Severinului primește în dar un castel, pentru că a recucerit cetatea Mehadii de la magnații (nobilii) răzvrătiți, care o luaseră în stăpânire în anul 1380.

6. 1387, un document din acest an îl amintește cu lauda pe cneazul PETRU din ținutul Mehadii, pentru vitejia de care a dat dovadă în lupta pentru eliberarea reginei Maria (Xenopol).

7. 1387, Mircea cel Bătrân devine stăpânul Mehadii

8. Regele Vladislav I, în anul 1440, a dat în grija lui Iancu de Hunedoara cetățile Orșova, Mehadia și Gheurin (Gewrin – cetate dispărută, până în prezent nelocalizată, care, după părerea lui Nicolae Săcară, „ar putea fi căutată în zona Toplețului”). Iancu de Hunedoara le-a întărit, cheltuind mari fonduri financiare pentru repararea lor.

9. Cetatea Mehadii este atestată prima dată în diploma regelui Carol Robert, din anul 1323, când stolnicul Dionisie a fost denumit castelan al Mehadii și al cetății Jdioara. Atestarea susținută de Simu n-a fost contestată de istoricii ulteriori. Nicolae Săcară o completează, arătând că pe același „mare stolnic regesc care are și atributul de castellanus de Myhald (...) îl întâlnim și în alte

două documente datate la 26 februarie și 2 martie 1323. La 29 martie 1323 se menționează că Dionisie deține la curte titlul de mare comis regesc, fiind în același timp castelan al cetăților Mehadia și Jdioara. În anul 1385 fortificația este menționată ca cetate regală, castelan fiind Petru, fiul lui Dionisie

10. Banul de Severin, Iacob de Gârliște, la începutul veacului al XVI-lea, a fost numit comite al cetății Mehadia. La anul 1559 este amintit Petru Gamas, în demnitatea de castellanus districtus Mihald. Simu își încheie prezentarea istorică a cetății Mehadia foarte vag: „În prima jumătate a veacului al XVIII-lea, Mehadia ajunge sub turci”. Din fericire, există astăzi despre cetatea Mehadie un studiu foarte bun, al lui Nicolae Săcară, în care autorul, efectuând cercetări în teren, aduce date concludente referitoare la planul fortificației și la transformările suferite în timp de donjonul de aici. Autorul afirmă că, „în lipsa unei cercetări arheologice la ruinele castelului, datarea și precizarea fazelor în evoluția monumentului sunt dificil de stabilit. Iată de ce considerăm oportună prezentarea documentelor istorice ce se referă la castel, care coroborate cu analiza tipologică a resturilor arhitectonice, pot contribui, la elucidarea monumentului atât din punct de vedere al istoriei arhitecturii militare, cât și din cel al istoriei acestor meleaguri”. Această „coroborare” dintre sursele documentare și datele resturilor arhitectonice a condus la rezultate foarte bune. Înainte de a apărea în volumul „Dincolo de ziduri” (Timișoara, 2002), studiul lui Săcară a fost publicat în „Tibiscus”, Timișoara, 1975, p. 167-183. Între timp, cercetările asupra cetății Mehadie au adus în lumină noi date, așa după cum arată studiile publicate de Ștefan Mateiși Dumitru Țeicu. Acesta din urmă consideră prima atestare documentară a cetății Mehadia anterioară anului 1323. El scrie că „documentul din 23 octombrie 1317 face dovada că cetatea se afla, în acel moment, ocupată de fiul magistrului Theodor de Voiteg”.

11. Mai mult chiar, Dionisie Széchy apare, într-un document din 16 martie 1322, în funcția de castelan al cetăților Mehadia și

Jdioara, atunci, la începutul aceluși an, cetatea revenind „sub stăpânire regală.”

12. Mai reținem de la Dumitru Țeicu o informație foarte importantă, anume că „fortificația de la Mehadia a fost ridicată de către regalitatea maghiară ca avant-post «pentru a sta împotriva bulgarilor, a lui Basarab, voievodul transalpin, a regelui schismatic al Rasciei și a tătarilor ce năvăleau neîncetat, cu dușmănie, atacând hotarele regatului nostru», după cum menționează actul din 1329”.

Locul dorit pentru ambuscadă a fost ales strategic de voievodul întemeietor, îndeplinind condițiile următoare: Să fie o vale suficient de lungă încât să intre toată armata maghiară. Intrarea și ieșirea să fie

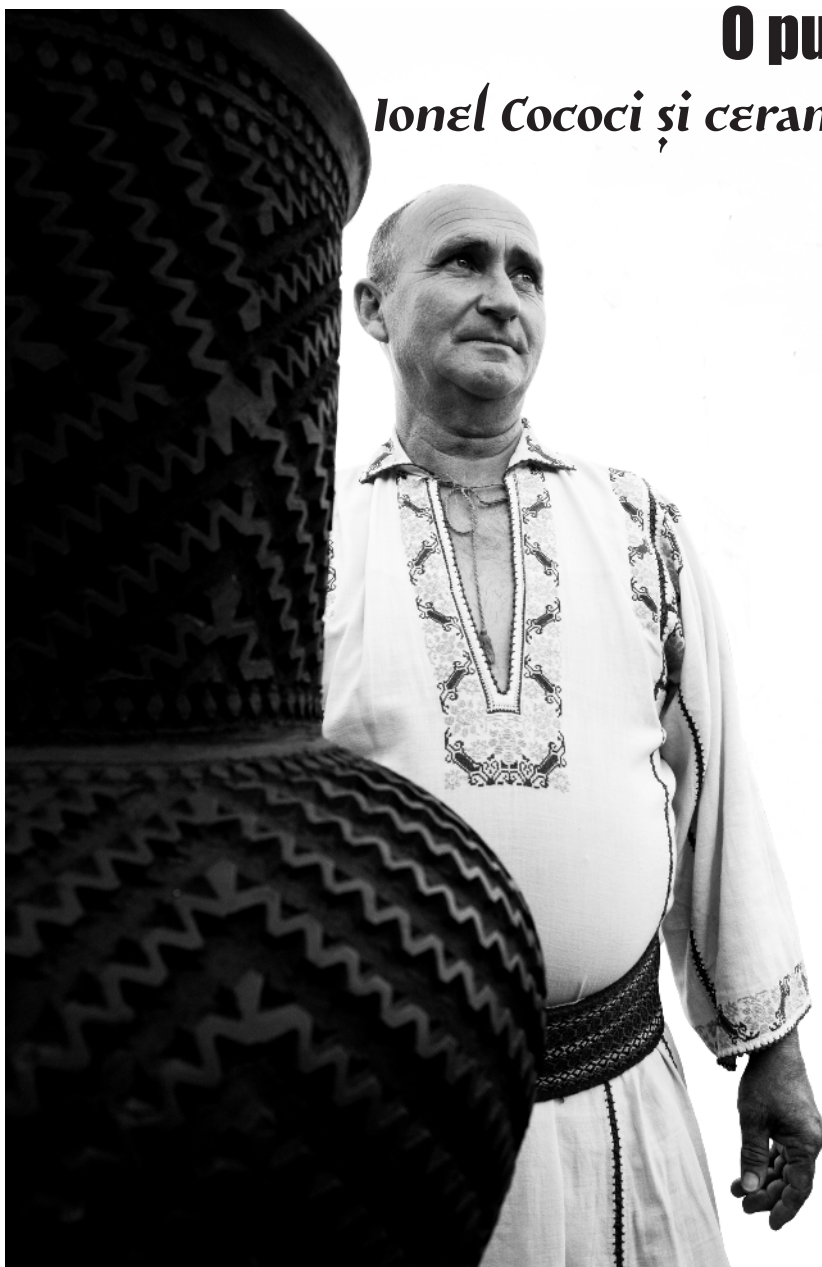
înguste pentru a putea fi blocate și apărute ușor. Marginile văii să fie suficient de abrupte și înalte încât să nu poată fi escaladate din interior. Lățimea văii să permită arcașilor de pe laturi să lovească eficient orice loc din interior (adică să nu depășească lățimea de 100 de metri având în vedere că o săgeată lovește puternic până la

50 de metri). Și l-au găsit!

Cumulând studii și cercetări în teren, ajutați și de tehnologia găsirii vestigiilor metalice și a eventualelor oseminte în zonă, sperăm să ajungem la finalul acestui periplu cu succes.

Harta zonei cu presupusa localizare a bătăliei, pe valea Timișului, lângă Teregoa, pe Cheile Armenișului (cadranul dreapta - jos).

Date culese din documentele istorice menționate de către PERVULESCU TRIFU TITU, membru activ al ASOCIAȚIEI PUBLICIȘTILOR PRESEI RURALE DIN BANAT.

O punte peste milenii

Ionel Cococi și ceramica lui de Vădastra

Valeru CIUREA

tradițională românească în care el a fost prezent, expunându-și lucrările atât pentru publicul avizat cât și pentru cel care doar admiră măiestria unui meșteșug sau a unei arte deloc ușoare, deloc la îndemâna oricui.

Ionel Cococi a fost născut la Vădastra cu un rost, acela de a lega o punte între un trecut care ni se prezintă doar prin relicvele ceramice extrase din pământ, vechi de milenii și începutul celui de-al treilea mileniu după Christos. Ceramica aparținând culturii Vădastra a reînviat la Vădastra prin mâinile și mintea lui Ionel Cococi care spune, mai în glumă, mai în serios, că este primul olar al Vădastrei după șapte mii de ani. Că a fost născut la Vădastra și nu în alt loc, este unul dintre multele exemple prin care eu susțin că un anume meșteșug este înscris cumva în

Ionel Cococi ar fi putut să fie un cetățean oarecare al comunei Vădastra dar cineva a dorit ca el nu doar să devină un nume ci și să reînvie ceramica de Vădastra, așa cum se realiza ea în urmă cu peste șapte mii de ani.

Ionel Cococi a intrat deja în conștiința oamenilor iubitori de cultură din lumea largă precum și a specialiștilor din zona culturii tradiționale din România. În ultima vreme face pași chiar în direcția artelor frumoase, lucrările de artă plastică din ceramică realizate de el creionând o altă fațetă a cărții sale de vizită.

Ionel Cococi a străbătut Europa de la un capăt la altul, orașele importante din spațiul european găzduind expoziții de cultură

gena celor care trăiesc în spațiul în care se practica acel meșteșug. Cam la fel se întâmplă și în cazul unor obiceiuri specifice doar unui loc din această lume, pe care un individ sau mai mulți, uneori întreaga comunitate, le păstrează.

Lucrările realizate de Ionel Cococi sunt interesante, deosebite, atractive, valoroase, atât de valoroase încât cei care le achiziționează pot spune că au făcut o investiție. Iar aici revin la o temă despre care trebuie purtată o discuție serioasă între specialiști și persoanele cu putere de decizie din instituțiile de cultură de la orice nivel, aceea de sprijin social pentru acei Ionel Cococi a intrat deja în conștiința oamenilor

iubitori de cultură din lumea largă precum și a specialiștilor din zona culturii tradiționale din România. În ultima vreme face pași chiar în direcția artelor frumoase, lucrările de artă plastică din ceramică realizate de el creionând o altă fațetă a cărții sale de vizită.

Ionel Cococi a străbătut Europa de la un capăt la altul, orașele importante din spațiul european găzduind expoziții de cultură tradițională românească în care el a fost prezent, expunându-și lucrările atât pentru publicul avizat cât și pentru cel care doar admiră măiestria unui meșteșug sau a unei arte deloc ușoare, deloc la îndemâna oricui.

Ionel Cococi a fost născut la Vădastra cu un rost, acela de a lega o punte între un trecut care ni se prezintă doar prin relicvele ceramice extrase din pământ, vechi de milenii și începutul celui de-al treilea mileniu după Christos. Ceramica aparținând culturii Vădastra a reînviat la Vădastra prin mâinile și mintea lui Ionel Cococi care spune, mai în glumă, mai în serios, că este primul olar al Vădastrei după șapte mii de ani. Că a fost născut la Vădastra și nu în alt loc, este unul dintre multele exemple prin care eu susțin că un anume meșteșug este înscris cumva în gena celor care trăiesc în spațiul în care se practica acel meșteșug. Cam la fel se întâmplă și în cazul unor obiceiuri specifice doar unui loc din această lume, pe care un individ sau mai mulți, uneori întreaga comunitate, le păstrează.

Lucrările realizate de Ionel Cococi sunt interesante, deosebite, atractive, valoroase, atât de valoroase încât cei care le achiziționează pot spune că au făcut o investiție. Iar aici revin la o temă despre care trebuie purtată o discuție serioasă între specialiști și persoanele cu putere de decizie din instituțiile de cultură de la orice nivel, aceea de sprijin social pentru acei meșteri populari cu adevărat valoroși care, în momentul în care constată că eforturile lor continui de a păstra meșteșugul nu le pot aduce nici măcar strictul necesar pentru traiul de zi cu zi (nici măcar un gând despre prosperitate!!!), vor renunța la acel meșteșug, așa cum de altfel chiar se întâmplă. Frecvența „nașterii” unor noi meșteri populari în domeniile culturii tradiționale este infimă

în raport cu cei care renunță, din varii motive, la meșteșugurile practicate în familiile lor din generație în generație.

Încerc să creionez un portret al artistului Ionel Cococi ajuns la o maturitate creativă. Ne știm de aproape un sfert de

secol, timp în care am trăit împreună multe întâmplări frumoase, ne-am împărtășit bucurii și tristeți, am fost martorul evoluției sale artistice dar și al transformării sale în soț și tată, un om devotat pentru tot ceea ce face, de la gospodărie la sala de curs, acolo unde le dezvăluie tainele meșteșugului său copiilor sau adulților din Vădastra sau din alte părți ale țării, veniți acolo, la el, să vadă și să învețe, cât, mai ales, în atelierul său, un adevărat laborator de creație din carte pleacă în toată lumea lucrările sale care au ars nu doar la flăcările focului din cuptorul lui neolitic ci și la flăcările pasiunii sale.

Ionel Cococi cunoaște instinctiv și practică o psihologie pentru care alții fac ani mulți de școală și de experimente. Are un fler aparte și o ușoară înclinație spre supranatural, dată, poate, de feluritele întâmplări care l-au ajutat în situații în care nu credea că va reuși: „Cum o vrea Dumnezeu!”. Cât despre puterea lui de muncă și de creație, tot el spune, glumind, că se datorează zodiei sale, Gemeni: „Când obosește unul, începe celălalt.”

Ionel Cococi a testat multe oportunități pentru a-și croi viața după priceperea și după dorințele sale. O întâlnire providențială din anul 2000 avea să-i definească definitiv destinul, astăzi Ionel Cococi fiind cunoscut ca omul care a reînviat cultura Vădastra și a redat-o lumii întregi.

- De ce ceramist, și nu altceva?

- Sincer să fiu, nici eu nu știu, dar de-a lungul timpului, participând la nenumărate târguri din țară, am avut ocazia să aud din gura specialiștilor că nu știu unde să mă încadreze. Din punctul meu de vedere, a fost un răspuns destul de vag. Ei trebuiau să știe sigur unde pot să mă încadreze, dar eu sunt mulțumit că au reușit să mă încadreze clienții mei acolo unde îmi este locul.

- Și unde îți este locul? Ești meșter sau artist ceramist?

- Și, și, mă consider.

- Te consideri tu, după ceea ce îți spun clienții tăi. Cam câți te consideră meșter popular, câți te consideră artist ceramist?

- Mai mulți sunt cei care mă consideră artist ceramist dar eu aș zice că și dacă e

jumate-jumate, e perfect. Dar sunt mai mulți cei care mă încadrează ca artist ceramist.

- Să ne întoarcem la originea meșteșugului sau artei tale. În 1998 ai cumpărat locuința în care locuiești acum cu

familia și, când săpai în curtea și în grădina ei, găseai relicve, resturi ale unor vase ceramice. Ai știut ce găsești?

- Nu. Imediat după ce am cumpărat, m-am apucat să fac ordine în această curte pentru că era de fapt părăsită de foarte mulți ani. Nu se mai lucra terenul și natura își ocupase locul. Până să iau contact cu echipa de specialiști, de cercetători de la Universitatea din București condusă de Dragoș Gheorghiu, nu le-am dat importanță acelor relicve care erau și sunt aproape la tot pasul în curtea mea, considerându-le simple cioburi de oale și atât. Chiar la început, mergând cu ei pe teren, în situl arheologic, sau pe unde ne-am deplasat, mie îmi era necaz că ei vedeau sau mai bine zis, depistau foarte ușor relicvele în teren. Ulterior, și mie mi s-a îndeletnicit această meserie, de a descoperi relicve în situri sau pe locuri necercetate. Cel mai mult m-a ajutat că am trecut și prin următoarea fază, de a lucra obiecte ce aparțin, în cazul meu, culturii Vădastra.

- Din informațiile tale, prin vecinii pe care îi ai sau mai departe, prin localitate, știi să se mai fi găsit astfel de relicve, prin curțile și grădinile lor?

- Da, mai știu câteva, dar sunt undeva în zona sitului arheologic și s-au mai găsit undeva în partea de sud, de fapt, sud-est a localității urme de perioadă romană. În schimb, să se găsească relicve, silex și mai mult decât atât, eu am găsit unealta cu care s-a executat decorul pe relicvele respective, nu, nu am mai auzit.

- Asta ar însemna că pe locul pe care l-ai cumpărat tu a fost un atelier... Dar să spunem poveste acestui loc, povestea cumpărării lui. Cum te-a chemat pe tine această casă.

- Cred că prima dată m-a chemat comuna.

- Nu ești de aici?

- Ba da. Sunt de aici, dar o perioadă am fost plecat, ca mulți ceilalți tineri, până în anul 1996 am lucrat la UM 1256 Caracal, am plecat din comună cu școala, după aceea cu serviciul. Într-un moment, fără să-l fi știut sau să-l fi calculat, mi-am dat demisia din armată și am luat decizia să mă întorc în comuna natală.

- Ai fi putut face o carieră în armată.

- Mai mult ca sigur. După câțva timp, am regretat decizia de a pleca din armată. Viața la țară era mai dură. Cu toate acestea, eu zic că am reușit să fac cu brio față provocărilor, pornind de la oportunitățile care ți le oferea perioada

respectivă. Nu mi-a plăcut niciodată să stau degeaba, să stau pe buzunarul părinților mei. Din păcate, fără nici o exagerare, mulți o fac și azi. M-am apucat, am crescut niște porci, pe care ulterior i-am vândut. Cu banii obținuți m-am asociat cu un unchi și am deschis un bar cu discotecă, cu biliard, pornind de la zero, în condițiile în care acel local, cu o altă persoană, dăduseră faliment. Și atunci, și acum am această mentalitate, ca eu să mă comport cu clienții mei așa cum eu la rândul meu aș dori să se comporte cu mine.

- Deci ai avut spirit și ai în continuare spirit antreprenorial din plin. Ai încercat și barul, și un magazin de second hand din câte știi.

- Acestea au fost provocările mele pe etape. După ce am dus barul la un nivel destul de ridicat, adică mergea 24 din 24, non stop, cu stricta supraveghere a noastră, deci nu aveam angajați și, vrând să mă dezvolt - eram în locație de gestiune -, cei de la cooperatie nu au vrut să ne dea locația, eu am considerat că nu trebuie să investesc în proprietatea altuia și atunci peste noapte am luat decizia să cumpăr această casă, chiar dacă la acel moment nu aveam bani suficienți. Prima dată am discutat cu unchiul meu, după aceea, noaptea, foarte târziu, cu părinții mei, spunându-le decizia care a fost așa, la foc automat, cum de altfel foarte multe decizii le-am luat instinctiv sau printr-un mesaj trimis de undeva. Am avut ocazia să iau un împrumut foarte greu de dus pentru mulți, inclusiv și pentru mine, cu 78% dobândă, în anul 1998. Partea cea mai frumoasă a fost că m-am luptat cu unul care avea banii cheș și am câștigat eu. Asta, eu zic că e tot mâna lui Dumnezeu.

- Aveai și o altă opțiune, cu altă casă?

- Nu m-am gândit niciodată să cumpăr o altă casă, să analizez o altă casă. A fost o decizie luată noaptea târziu, mi-a venit pur și simplu: eu cumpăr casa respectivă. Prima dată am cumpărat casa și ulterior am intrat în ea. De regulă, când cumperi ceva, te duci, analizezi, vezi, îți faci calcule. La mine a fost tocmai invers: am cumpărat-o și după aceea am intrat în ea.

- Ai constatat că ai făcut o afacere bună.

- Nici nu mai încap discuție,

întotdeauna există un destin foarte bine pus la punct și, mai mult, în cazul meu s-a dovedit că mai există loc și de omenie. De ce spun asta? Băiatul de la care am cumpărat a trecut și el prin momente dificile, a rămas fără nici un membru al familiei, în timp ce era la facultate. Cu toate că eu am cumpărat de la unchiul lui, actele trebuia să le fac cu acel băiat care era nepotul lui. L-am așteptat opt ani să facem actele, deci opt ani eu am stat în această curte fără acte, deși dădusem banii. Ca răsplată, el s-a oferit să suporte toate cheltuielile cu actele, lucru care, teoretic, ar fi trebuit să fie în sarcina mea. O spun cu mare bucurie, azi, eu cu Cătălin, băiatul acela de la care am cumpărat casa avem o relație extrem de apropiată. În momentul de față el este în Canada, în Ottawa. E singur și discutăm destul de des, adică de patru, cinci, poate de șapte ori pe an. Chiar vrea să vină să mai pună piciorul în curtea unde a copilărit. La câțiva ani după ce am cumpărat, m-a întrebat dacă sunt de acord să vină cu soția lui, să stea și să-i arate locul în care a copilărit el. I-am spus că îi aștept cu mare drag.

- Poți să-i și cazezi aici.

- Da. Cu voia Domnului voi trece și la această etapă de mult dorită de mine.

- La doar doi ani după ce ai cumpărat casa, comuna Vădastra a fost inundată de descoperitori ai culturii Vădastra, încercând - în frunte cu profesorul Dragoș Gheorghiu - un proiect al Institutului de Arte din București, un proiect prin care se dorea redescoperirea culturii Vădastra. Cum ai ajuns tu în acea echipă?

- Vorba profesorului: cine ești, al cui ești și ce vrei? Pur și simplu, într-una dintre zile am primit un telefon de la poșta din Comuna Vădastra că e un grup de olari care vor să ajungă și ei pe la Corabia, pe la Caracal și n-au cu ce. Comunitatea, de sus până jos, nu îi băga în seamă. Erau cunoscuți sub denumirea de olari de la București. Eu nu mă consider și nu vreau vreodată să tragă cineva concluzia că am fost o persoană lacomă. Sunt o persoană căreia îi place să aibă, dar asta a însemnat pentru mine că trebuie să pun umărul să muncesc. Nu am primit niciodată ceva pe de-a moaca sau să am pretenția să primesc.

În perioada respectivă aveam și un second hand. Mergea destul de bine pentru pretențiile mele de atunci, îmi acoperea necesitățile. Eu am considerat întotdeauna că e bine să ajuți pe cineva. Nu am știut absolut nimic despre ceea ce vor ei să facă acolo. Deci nu a fost niciun interes, nu a fost ceva să vină să mă convingă, pur și simplu m-am oferit voluntar, șofer cu mașina personală în a-i duce acolo unde aveau nevoie. Prima dată, văzând care e interesul lor, tema proiectului, mi-au stârnit curiozitatea. Eram Nelu de la țară. În perioada respectivă am asistat întins pe o pătură la nenumărate experimente pe care cercetătorii, studenții din țară și străinătate, din Anglia, America, Finlanda, Franța, Italia, Bulgaria, Irlanda, Germania, Belgia căutau să le pună în practică, făcând cercetări pe relicvele pe care le aveau la dispoziție și foarte multe planșe, pliante cu diferite relicve sau forme de vase. Am înțeles atunci că nu erau olari, așa cum le spunea lumea din comună.

- Au construit și o casă neolitică.

- Casa neolitică au construit-o mult mai târziu. Prima dată au construit în pământ, așa cum era în perioada neolitică, în sit, și au ridicat vase. Al doilea proiect a fost cu ridicarea caselor. Unul dintre proiecte este acesta, cu cercetarea ceramicii. A fost un proiect pe doi ani. În perioada respectivă, la

scurt timp după ce eu m-am oferit voluntar, ei veneau la Vădastra pe etape să lucreze. Și azi, acolo sus la cetate, la fostul sediu al CAP-ului, este laboratorul Facultății de Arte de la București. Deci toate experimentele importante ale universității se realizează și azi aici la Vădastra. Au terminat perioada respectivă, au plecat la București, eu am rămas cu activitatea mea, cu bunele și relele mele, adică cu greutățile și realizările mele dar nu am putut scăpa de această contaminare absolut deloc.

- Te rog să povestești când și cum ai pus mâna pe lut și ai realizat primul vas.

- Am luat o tigaie veche găsită prin curte. Aveam nevoie de ceva ca să nu mi se lipească lutul de masă. Și de acolo am pus așa cum m-am priceput eu.

- De unde ai luat lutul?

- Lutul l-am luat de sus, de la Vădastra, din ce foloseau ei, l-am finisat și l-am decorat așa cum m-am priceput eu la momentul acela. Din punctul meu de vedere a fost o minune. Aș îndrăzni să spun chiar o minune Dumnezeiască să dai formă la un vas fără să ai nici cea mai mică informație.

- Decât ce observasei, stând pe pătură la soare, la studenții lui Dragoș Gheorghiu.

- Decât atât. Scânteia a fost de la ei. La revenirea domnului profesor cu un alt grup de studenți și profesori, în același an, am jucat și puțin teatru. Am vrut să creez o surpriză la care oricum nu se aștepta. Voiam să mă laud

cu ce am realizat eu în perioada când dânsul nu a fost aici. Pusesem pe vasul respectiv - pe care îl am și acum în atelier -, un prosop, era aici în casă, l-am adus pe domnul profesor. Pe parcursul deplasării dânsul tot căuta să mă tragă de limbă cam ce ar putea să vadă, cam care ar fi surpriza, că e un topor, că e nu știu ce, că e o relicvă... Când am intrat în casă, l-am rugat să pună mâna la ochi și, în momentul când am ajuns în cameră i-am că poate lua mâna de la ochi. Când am dedicat prosopul de pe vas, am luat vasul și am vrut să i-l dau să-l țină în brațe. „Nu. Te rog frumos, pune-l jos!” Era emoționat. La scurt timp mi-a zis: habar nu ai ce ai făcut. L-am întrebat ce am greșit. „Nu. Nu ai greșit cu nimic. Nici nu mi-am început proiectul și tu l-ai finalizat.”

- Deci elevii lui nu ridicaseră încă un vas complet?

- Elevii lui nu ridicaseră un vas complet și nu executaseră elemente decorative cu tot ce aparține culturii Vădastra. Dânsul m-a încurajat spunându-mi că sunt un executant perfect al spiralei, ceea ce puțini pot să o facă. Eu am crezut că este o glumă. Nu mi se părea ceva deosebit ca să zică un profesor universitar că decorul pe care l-ai executat tu nu mulți

pot să o facă. Dar, de-a lungul timpului s-a dovedit că lucrurile stau cum domnul profesor mi-a spus.

- Din câte știu eu, înainte de a ajunge la Vădastra, Dragoș Ghiorghe s-a oprit la Vișina Nouă, încercând să facă acest proiect. Sau era vorba despre un alt proiect?

- Nu. Căile Domnului au fost puțin mai întortocheate, n-au fost așa simple sau foarte bine trasate. Sau poate că Dumnezeu ne dă și ne lasă pe noi să le descoperim. Domnul profesor știa despre situl arheologic și despre valoarea culturii Vădastra doar teoretic, nu știa însă nimic despre locul unde se află amplasat. În perioada respectivă Vișina Nouă era aceeași cu Vădastra. Deci era satul Vișina Nouă, comuna Vădastra. Și era ușor de confundat, mai ales că în perioada respectivă dânsul a avut un student - sau care terminase facultatea, nu știu exact -, din Vișina Nouă. Era băiatul doamnei profesor de limba română, Mariana Stoian. Așa a fost adus domnul Ghiorghe la Vișina Nouă, cum că acolo ar fi Vădastra. Existau și ceva interese, după aceea le-am înțeles, financiare, pentru cazare, și oamenii au fost tentați să ciugoale și ei câte o firimitură. Pe mine asta nu m-a interesat niciodată. În perioada respectivă, când i-am cunoscut, ei erau cazați la Vișina, la Centrul de Cercetare, și îi luam de acolo.

- Spune-mi, te rog, cu ce îi luai?

- Cu o Dacia albă, breck, o mașină care m-a ajutat enorm. Mașină pe care mi-a fost greu să o vând. De fapt nici nu am vândut-o. Am dat-o fratelui meu. El a vândut-o.

- Ionel Cococi a fost cel care, sub privirile tuturor specialiștilor și experților din lumea întreagă adunați în jurul cuptorului pe situl arheologic de la Vădastra, a scos primele vase arse din cuptorul improvizat.

- Da. Lucrurile nu au fost chiar simple. De-a lungul timpului s-au făcut nenumărate experimente cu nenumăratele informații pe care le dețineau ei. Întotdeauna sperau să obțină ceramică neagră. Când deschideau cuptorul, în cel mai fericit caz, se obținea undeva spre gri, dar nicidecum negru. Într-o zi, s-au făcut două arderi consecutive, în două cuptoare. Din punct de vedere al cercetării, ei știau ce fac, voiau să vadă cum se comportă

pe termocuple, cantitate, tabele, grafică, cercetare. Numai că în acea zi, din senin, a venit o ploaie torențială cu o cantitate de apă considerabilă. Niciunul dintre noi nu a mai avut timp să reacționeze, iar unul dintre cuptoare, care era poziționat mai jos, a fost inundat și s-a ales praful. A rămas celălalt cuptor. Am reușit să ducem arderea la final după ploaie. A fost o ploaie de vară torențială, cantitate enormă de apă. S-a finalizat arderea, cuptorul a fost acoperit. Era ca de obicei, cum le acoperiseră și pe celelalte, numai că a doua zi, când l-am deschis, înăuntru, ceramica era neagră. Au rămas toți perplecși, inclusiv eu. Acuma toți analizeau pe grafice, pe tabele, ce au făcut în ziua respectivă, în celelalte, cum s-a finalizat... Totul era perfect scris, numai că rezultatul era altfel. Lor le-a scăpat un „ce” pe care eu l-am înțeles. Sau l-am dedus. Nu știu dacă am făcut bine sau nu, - dar, asta e, viața ne pune și în astfel de momente -, nu le-am spus ce am gândit eu. I-am lăsat în pace. S-au mai făcut experimente, nu s-a mai reușit obținerea de ceramică neagră. După aceea, mi-am făcut și eu cuptor la mine în curte și, punând în practică exact toate etapele, inclusiv ceva artificial, în momentul când eu am executat arderea am obținut ceramică neagră cu acel „ce” care scăpase din toată teoria scrisă.

- Spuneai ceva despre instrumentarul folosit, despre o anume termocuplă cu care echipa de specialiști făcea măsurarea temperaturilor la cuptoare. „Termocupla” ta cum arată?

- Eu spun că termocupla mea este acest deget (arătătorul, n.n.). Când consider eu, după emanațiile de fum, de foc, mai pun așa degetul în gura cuptorului și foarte repede aflu când este la 900, 900 și ceva de grade. Bineînțeles că este o glumă! Mi-ar fi puțin greu să explic toate etapele astea. Sunt lucruri pe care le înțelegi foarte bine dar nu reușești să le transmiți să le înțeleagă și altul foarte bine. Contează să comunici cu focul, să respecti lutul. Sunt niște criterii stricte. Dacă te abați de la ele, te lasă și ele pe tine.

- Acum, la experiența pe care o ai, ochiul îți spune când temperatura în cuptor a ajuns la 800, 900 grade.

- Da. Categorie da. Chiar dacă nu m-aș

mai duce la cuptor și aș sta pe locul ăsta, unde sunt acum (departe de cuptor, n.n.), și aș avea pe cineva căruia să îi spun exact ce are de făcut, eu i-aș putea spune cum să ducă arderea la bun sfârșit.

- Să înțeleg că „termocupla” ta are culoarea albastră, și mă refer aici la culoarea ochilor tăi.

- În cazul meu, da.

— Ionel Cococi, spuneai că în afara faptului că trebuie să știi să comunici cu focul și lutul, ca să înțeleagă și cel căruia te adresezi, cum îi faci pe copiii cu care lucrezi să înțeleagă ce fac, de ce fac, cum fac sau cum ar trebui să facă?

— Încă de la primul contact - și asta a fost valabil pentru toate generațiile pe care le-am avut și mi-au tect prin mână -, niciodată nu le-am impus să facă ceva anume. Am început prin a ne juca, pentru că prima dată vreau să capete încredere în ei. A doua etapă este să capete încredere în mine. În momentul în care am pus la punct aceste două cerințe, din punctul meu de vedere, drumul este cel bun. Desigur că, pe parcurs, se diferențiază și poți să descoperi copii care la început nici nu bănuiesc ce abilități au. Unii nu au știut să țină creionul în mână și atunci trebuie să începem cu desenul, cu informația, și după aceea cu lutul. Atunci când înțeleg despre ce este vorba și fac primele lucruri, rămân și ei surprinși de realizările lor. Am avut cazuri când am fost chemat de profesori de desen din școală, cerându-mi să vadă și ei planșe lucrate de elevii de la clasa mea de ceramică. Mie nu mi s-a părut în regulă solicitarea lor dar nici nu m-am împotrivit. M-au chemat în cancelarie și m-au întrebat cine a făcut planșele respective. Nu le-a venit să creadă, mi-au spus că la clasă copiii nu desenează așa. Dacă le analizez însă, se vede că este aceeași mână care le-a lucrat. Am avut și copii care deși erau la o vârstă destul de înaintată, nu știau să împartă 15 la 2. Am reușit să îi învăț pe unii care au acceptat că nu știu, însă au fost și alții care n-au mai dat pe la mine. Am avut copii pe care i-am ajutat să învețe cum să-și facă temele. I-am dus până acolo încât să se ajute ei între ei să-și facă temele, chiar dacă nu acesta era obiectivul numărul unu al meu,

la clasa de ceramică. În felul acesta am reușit să îi am întotdeauna aproape, că altfel, fiind o clasă și o activitate extrașcolară, nu au nicio obligație să vină, nu-i poți forța nicicum.

— Dintre aceste generații de copii pe care i-ai instruit, este vreunul care a învățat meșteșugul?

— Am trei copii din generații mai mari - așa le spun eu elevilor mei, copii -, care au făcut performanță la clasă. Unul pe decor, unul pe ridicat și, după mulți ani - de asta zic, sămânța sădită este acolo, ai plantat-o deja, nu știi când încolțește sau dacă încolțește -, m-a surprins un fost elev, anul trecut a venit la atelier, mi-a cerut lut și a realizat niște piese extraordinare. Din păcate, acești copii nu au avut posibilitatea să pună în practică acest meșteșug și eu, la rândul meu, nu am avut posibilitatea să le dau și lor de lucru, pentru că azi activitatea din atelierul meu, această îndeletnicire, meșteșug, e mai mult o afacere de familie. Nu poate să fie o industrie. În schimb, de-a lungul timpului, cea mai mare realizare a fost în a aduce la cunoștință copiilor valoarea culturii Vădastra, ce înseamnă relicvele din sit. Plus de asta, ei au fost și sunt foarte mândri când pleacă, când merg mai departe la licee spunând că sunt de la Vădastra, că au participat la clasa de ceramică și știu să ducă informația mai departe referitor la cultura Vădastra, tehnica de ridicare, tehnica de ardere, de decorare. Vin, îmi povestesc, uite domnul, m-a întrebat cutare despre cutare lucru, și atunci am o mare satisfacție.

— Chiar și la nivelul la care ai ajuns tu acum, este clar că doar din meșteșugul tău nu poți trăi. Și atunci întreb: poate fi cineva interesat să facă numai asta, așa cum faci tu?

— Nu cred.

— Pentru că va trebui să vină cineva și după tine acum și nu peste șapte mii de ani de ani. Care crezi că ar fi soluția pentru ca acești copii, tineri, adulți să fie ajutați, sprijiniți cumva să ducă meșteșugul mai departe, dar fără să fie nevoiți trăiască din asta?

— Eu am mai spus-o și o mai spun. Suntem în situația când meșteșugurile ar trebui să fie cumva protejate. Ar trebui să se investească în aceste meșteșuguri care, din fericire, mai există și, cum e cazul meu, eu nu

știu dacă exagerez, ar trebui să fim un brand local, un talisman care poate să deschidă și să aducă foarte multe persoane și personalități aici. Cumva ar trebui să fim protejați și ajutați. Altfel, ținând cont de viteza cu care se dezvoltă omenirea înspre automatizare, inteligență artificială și toate celelate, păi, Doamne, iartă-mă, meșteșugurile cum ar putea să mai supraviețuiască?

— Mi-ai anticipat oarecum întrebarea prin răspunsul tău. Care ar fi ordinea celor care ar trebui să ducă mai departe meșteșugul?

— Pornind de la comunitatea locală, de la cei care află primii de tine. S-ar putea întâmpla însă ca, din diferite motive, comunitatea locală să afle mai târziu de tine și să afle străinii mai înainte decât cei din preajma ta. Cred că se înțelege ce vreau să spun.

— Cu atât mai mult, atunci comunitatea este prima care ar trebui să investească chiar și financiar, dar în primul rând logistic și moral, să investească în meșteșugari pentru că în cel mai fericit caz mai sunt unul, doi, trei, pe ici, pe colo. În județul Olt, în ceea ce privește ceramica, la Oboga acum nai sunt mai puțin de trei meșteri, la Româna, la Balș, mai sunt trei, poate patru, iar la Vădastra, doar tu.

— Da. Acum eu zic și altfel. Am putea fi considerați la fel de valoroși ca siturile arheologice. Exagerez puțin, dar dacă azi ne mai lăudăm cu valoarea siturilor arheologice, am putea să ne lăudăm și cu acești câțiva meșteri artizani și chiar am putea fi folosiți pentru imaginea comunității, pentru a schimba nivelul de trai. Dacă eu exploatez azi valoarea culturii Vădastra, brandul culturii mele, eu zic că nu e suficient, ar fi trebuit să îl exploateze și comunitatea. M-am pomenit cu persoane de la mii de kilometri, venite la Vădastra, la mine în curte, intrate în atelier cu dorința de a ține lutul în mână, de a pune piciorul pe situl arheologic. O persoană dintr-o delegație japoneză venită aici spunea că mulți își încarcă bateriile, că simt nu știu ce. Nu poți să înțelegi fizic trăirile fiecăruia dar, din aceste exemple și din practicile altora noi am putea învăța și am putea pune și noi în practică. Numai că, din păcate, ei, de la comunitatea locală până la Ministerul Culturii, când ne bagă în seamă cu diverse ocazii consideră că

ne fac vreun bine, sau vreun favor. Eu aş putea să iau azi decizia de a pleca în afara ţării şi aş câştiga într-o lună cât câştig în atelier în trei, patru luni, şi fără responsabilităţi. Nu credeţi că mi-ar fi mai bine? Am multe exemple. Chiar unul dintre fraţii mei lucrează în străinătate. Eu nu câştig în atelier cât câştigă el. Cu toate acestea ar trebui să se ţină cont că noi, meşterii, facem foarte multe sacrificii fizice, financiare, de foarte multe ori şi sufleteşti. Aici, în ţară. Dar ca să menţii vie flacăra ceramicii de Vădastra - în cazul meu, reînviată după atâtea mii de ani -, a fost o investiţie foarte mare care, din păcate, nu se vede sau nu vrea nimeni să o vadă. La ce bun că lucrează Cococi oale? Putem trăi şi fără ele. Aşa gândesc mulţi.

— Există însă şi din ceilalţi, cei care te apreciază. Nu vorbesc aici despre clienţii tăi şi despre cei care te felicită şi îţi dau şi câte o diplomă, într-un cadru festiv care de obicei este făcut pentru imaginea lor şi nu pentru imaginea ta. Despre aceştia ce părere ai?

— *Nu m-am gândit niciodată la aceste întâmplări, chiar dacă ele au fost nenumărate. Până la urmă am luat-o ca pe o şansă de a mă promova eu. Ieşind în lume, văzând persoane care au trecut întâmplător sau nu prin acel loc, am mai reuşit să-i mai informez cu diverse despre cultura Vădastra, despre ce se întâmplă. Alţii au dat crezare, alţii nu, dar şi în acest fel eu am considerat totuşi o promovare şi am mai ieşit din atelier.*

— Îţi mai aminteşti care au fost primele vase făcute de tine şi arse în cuptor?

— *Îmi mai aduc, dar nu ştiu pe unde mai sunt.*

— Important este să-ţi aduci aminte când le-ai făcut, cum le-ai făcut, cum le-ai ars şi ce ai simţit tu când le-ai scos din cuptor.

— *Vă spun că am aceleaşi sentimente şi azi, aceleaşi emoţii. Sunt trăirile mele, nu ştiu dacă au interesat sau interesează pe cineva. Sunt nişte etape fireşti: iei lutul, îl aduci acasă, îl umezeşti, îl laşi să se dospească, îl frământă, îl laşi să respire, să se maturizeze.*

— De îmbătrânit el a îmbătrânit acolo, în locul din care l-ai luat tu.

— *Păi da, el are deja peste 100.000 de ani de când mă aşteaptă pe mine. După aceea, o altă etapă, îl iei, îi dai viaţă, dintr-un bulgăre*

de lut să reuşeşti să dai o formă... După aceea treci într-o altă etapă, când îl îmbraci cu decorul respectiv. Eu îl văd altfel. Una e când îl vezi când e ud, şi altfel când e uscat. Toate acestea sunt momente pe care eu le trăiesc la o intensitate maximă. După aceea forma pe care ai făcut-o din acea bucată de lut trece proba de foc.

— Înainte de proba de foc, când pui primul şnur, pe măsură ce înaintezi, ştii ce vas o să faci?

— *În 80% din cazuri, da. Dar mai apar şi surprize. Se mai întâmplă să mai exagerez puţin cu dimensiunea, ridicarea vasului şi forma şi deja atunci te poţi duce sau eşti forţat de împrejurări să te duci într-o altă direcţie. Dar, de regulă, eu îl văd în spaţiu, îl văd îmbrăcat, îl văd finalizat.*

— Pe măsură ce îl ridici vezi şi decorul?

— *Da.*

— Am admirat şi în acelaşi timp am fost uimit de faptul că tu, când iei vasul şi te apuci să incizezi decorul o faci direct pe vas, fără să îl desenezi înainte, indiferent de dimensiunea lui, fără să greşeşti.

— *Am fost de multe ori întrebat şi chiar asistat. Întâmplător sau nu, îmi aduc aminte de un caz petrecut la Craiova, la Romexpo. Lucram. Simţeam în spatele meu o persoană. Când m-am uitat, era un domn care se uita foarte atent la piesa pe care o lucram. Am îndrăznit să îl întreb cu ce îl pot ajuta. Zice: m-am uitat cu atenţie şi nu văd schiţa. Unde ţi-e schiţa? Ulterior am aflat că nu era un simplu om, ci un arhitect, şi profesia nu-i dădea voie să lucreze fără schiţă. Am mai avut un caz destul de răsunător. Când am realizat pentru prima dată Cumînţenia Pământului - fără să o văd vreodată -, aproape de dimensiunile originalului.*

— Te-am întrebat despre primele vase, dacă îţi aduci aminte de ele, pentru că de la unul, două, trei modele pe care le-ai făcut la început, acum ai o gamă destul de largă, respectând vasele specifice ceramicii de Vădastra, motivele, decorurile lor, e adevărat, la modul creativ, combinându-le, încât să fie ceea ce trebuie fără să depăşească normele bunului gust şi bunului simţ, şi artistic, şi istoric. Spun asta ca să mă opresc la un anume

obiect, la idol. Este un obiect care are o istorie aparte. Când l-ai făcut prima dată? Unde ai găsit modelul?

— De-a lungul timpului am spus - și o spun și astăzi cu cea mai mare sinceritate -, că cel mai mare avantaj al meu a fost că nu am știut nimic înainte de a face ce fac astăzi. Așa am fost obligat să mă informez, să caut, să citesc, să analizez fotografii după obiectele descoperite în situri. Foarte multe le-am desenat foarte aproape de original, dar nu identice, eu nu realizez copii, să se înțeleagă. Replici foarte aproape de original, cu combinația respectivă a decorului, da, dar întotdeauna mă folosesc de colțul de lup în zig zag, de linia meandrică aplatizată, de spirală... Am realizat și Zeița fertilității, și obiecte funerare, bărbatul și femeia, și am realizat și idolul respectiv. Sută la sută nu există în cultura Vădastra, aici sunt doar elementele și cât de cât și forma. Dar forma pe care o are el azi e o creație a mea, o combinație născută din tot ceea ce am văzut. Prin 2007, 2008, mi s-a adus la cunoștință pentru prima dată la Deva că acest idol a făcut o minune. O doamnă destul de înaintată în vârstă, la 46 de ani rămăsese însărcinată.

— Așa a început legaenda acestui idol...

— Da, dar pe simbolurile care există, cu dubla spirală. Deci m-am folosit de elementele care există pe idoli. Povestea am construit-o ulterior, pornind de la informația pe care am primit-o de la doamna respectivă. Eu am spus că idolul simbolizează femeia fertilă, da, am spus, și atât, dar nu am spus că dacă iei un astfel de idol poți rămâne însărcinată... Pornind însă de la cazul acela și de la altele care au urmat pot spune azi că este o legendă bazată pe realitate. Deci nu este o poveste și atât.

— Hai să spunem câteva dintre aceste întâmplări, să zicem deocamdată interesante, coincidențe, să nu cădem în zona misticului. Ce a urmat după Deva?

— După Deva poate au fost și altele dar vă spun doar pe cele pe care le știu eu. Eram în Piața Mare de la Sibiu, la un târg de ceramică. La un moment dat, a apărut o tânără și m-a întrebat dacă o mai cunosc. Eu am o memorie vizuală foarte bună dar, la câte persoane trec

prin fața standului meu, nu le pot reține chiar pe toate. „Am venit să vă mulțumesc, am luat un idol pentru sora mea și și-a făcut treaba.” I-am spus de cazul de la Deva, de care știam. A plecat după ce mi-a mulțumit, numai că la vreo jumătate de oră a revenit. „Am revenit să iau unul și pentru mine, să-și facă treaba”. Chiar am fost puțin uimit. La scurt timp, a apărut în piață nora unei colege de-ale noastre. O cunoscusem când am fost într-o tabără de creație la Sibiu. Știam cât de cât povestea ei și a soțului ei, că erau căsătoriți de 8 ani, că nu aveau copii și ceva m-a îndemnat atunci să îi povestesc cazul ăsta, o minune... Am simțit așa, un murmur ascuns. Am luat un idol și i l-am dat: „Ia-l, să-și facă treaba și la tine”. Era prin luna septembrie. Cred că prin noiembrie mă sună colega mea și mă întreabă dacă am două zeițe din cele pe care le fac eu, că vrea fiul ei să le facă nașilor cadou. Au venit, au luat zeițele, nu au spus absolut nimic. După câțiva timp am avut o expoziție împreună la Brașov. Povesteam unui client despre cele două cazuri, când colega mea zice: „Nu, Nelu, minți!” Femeia căreia tocmai îi povesteam mă văzuse pentru prima oară în viața ei iar acum, auzind afirmația colegei mele nu știa ce să creadă. Colega însă a completat la timp: „Nu sunt două cazuri, sunt trei, că și nora mea a rămas însărcinată.”

— A fost Deva, a fost Sibiu, a fost nora colegei tale. Ce a urmat?

— Cred că a patra a fost la Slatina, apoi la Iași...

— Ai zis și de cineva care e plecat în afara țării.

— Da, așa este. Mi-a trimis un mesaj. Mai este un alt caz în Slatina.. O doamnă de la TVR, care după o filmare primise un idol, m-a sunat la vreo două luni și mi-a spus: „Sunt puțin gravidă.” Sunt multe cazuri, dar poate mai multe de care nu știu eu.

— Înseamnă că tu ai mulți copii prin țară și pe afară.

— Dumnezeu are. Le-am spus multora că idolul pe care tocmai l-au cumpărat de la mine nu se pune pe televizor să te uiți la el. Ce se întâmplă, chiar nu știu.

— Ce vase îți oferă ție cea mai mare satisfacție?

— Toate îmi conferă satisfacție atunci când trec de proba de foc. Până la ardere sunt considerate pentru mine probe. În momentul în care au trecut de proba de foc, atunci am cea mai mare satisfacție. E ultima redută pe care am reușit să o trec.

— Cu atât mai mult te năpădesc emoțiile când scoți un vas mare din cuptor și nu unul mic. Însă, mari sau mici, vasele realizate de tine au fost prezente pe standuri prin mai toată Europa. Cum ai ajuns tu cunoscut peste hotarele țării acesteia?

— Cu ajutorul unor oameni care au înțeles cum trebuie să fie ajutați meșterii populari. Unul dintre aceștia este Visi Ghencea, pe care nu trebuie să-l uităm. La fel cum nu trebuie să uităm de dumneavoastră, cel care i-ați fost și ne-ați fost alături. Apoi, au mai fost unii oameni politici care au înțeles rostul meșteșugurilor noastre tradiționale și au sprijinit inițiativele dumneavoastră de promovare și sprijinire a acestora. Deci, de unul singur nu poți să faci niciodată nimic în viață.

— Voi, meșterii Oltului, ați fost întotdeauna o echipă excepțională.

— Da, am fost cea mai puternică echipă din România, cea mai complexă. Eu, din 2003 am fost angajat la Școala Populară de Arte și Meserii Slatina unde am găsit o echipă de oameni, de meșteri populari, alcătuită din nea Costică Nițu, nea Gheorghe Tănase, nea Mitrel Liceanu, Olguța Filip, Ștefan Trușcă. De-a lungul timpului m-au considerat copilul lor. Am fost încurajat, ajutat, respectat și eu, la rândul meu, i-am întreținut ca pe niște părinți sau chiar ca pe niște bunici. Am avut o înțelegere de nedescris din partea acestor meșteri. La un moment dat, am fost chiar invidiați pentru că ne înțelegeam și comunicam atât de bine.

— Trebuie să specificăm că oamenii nominalizați de tine sunt doar meșterii care funcționau în cadrul Școlii Populare de Artă dar pe lângă ei mai aveam și alți meșteri precum Petre Ciobanu, Daniela Vlad, fratele ei, Ionuț Vlad, Alexandru Stan, tanti Stela, rudăreasa de excepție, cea care făcea linguri de lemn și fuse...

— Pe acești oameni i-am cunoscut de-a lungul timpului numai că și aici a fost o foarte

mare surpriză pentru mine personal, poate și pentru alții. Chiar dacă ne întâlneam cu aceștia oarecum rar, la evenimente, comunicarea era ca și cu cei care făceau parte din instituție.

— Hai să facem pasul peste graniță.

— Primul pas peste graniță a fost cu o expoziție la Paris, în sediul UNESCO.

— Au fost multe situații în care s-a expus arta populară românească și au venit mulți oameni de o calitate sau de o importanță mai specială cum a fost și la UNESCO, când au venit toți ambasadorii lumii, tot ce ține de administrațiile externe și noi am fost acolo pentru a promova călușul și meșteșugurile noastre. Am fost cu călușarii de la Cezieni și de la Optași.

— Îmi aduc acum aminte de un moment unic în viața mea, referitor la una dintre cele mai importante piese ale culturii Vădastra sau cea mai importantă, Zeița Fertilității, care azi chiar este emblema satului meu. Au fost două persoane care au dorit să o achiziționeze. Una era soția ambasadorului României la UNESCO, iar a doua persoană era reprezentantul Canadei. Niciunul nu voia să renunțe. Piesa respectivă fusese deja cumpărată de către soția ambasadorului României.

— A fost, într-un fel, prima ta lucrare licitată.

— Din punctul meu de vedere piesa era a celui care dăduse deja banii, a doamnei. Cel din Canada voia neapărat piesa respectivă. Cum credeți că a convins-o pe doamna Preda să renunțe la acea piesă care deja era plătită? Spunându-i că vrea neapărat să ia această zeiță (eu prezentând-o la stand de foarte multe ori, o mai lovesc și ea scoate niște sunete incredibile, sună a lut și apoi a tablă, a ceva metalic) și atunci dânsul i-a zis doamnei Preda: „Vreau să iau această zeiță, să o duc în Canada, să bat în ea, să se audă până în România.”

— Foarte frumos! Ce a urmat după UNESCO?

— A urmat Bruxelles, apoi am avut expoziție prin Ministerul de Externe și alte ministere sau instituții la Milano, la Torino, în Germania, la Strasburg, în Bulgaria. Mergeam cu tot grupul de meșteri populari.

— Sunt foarte multe momente care ar merita puse pe hârtie. Azi a venit momentul

să facem primul pas. Ar fi fost frumos să fim aici cu toți meșterii dar, din păcate asta nu se mai poate, unii dintre ei au plecat dintre noi. Fiecare avea câte ceva de povestit. Dar să revenim în țară. Pentru că faci parte dintr-o familie destul de restrânsă a meșteșugarilor adevărați din România - nu al artizanilor care umplu târgurile -, ce te deranjează cel mai mult și ce te doare atunci când fie autorități, fie instituții de cultură sau administrație, vă tratează cu lipsă de respect sau cum te simți în astfel de momente când nu ești apreciat, când simți că prezența ta acolo, la acel eveniment, este doar ca să bifeze ei o acțiune?

— *Eu deja m-am obișnuit, am devenit imun la acel comportament fără nici o explicație până la urma urmei. Când el știe bine că prezența ta acolo îl ajută cu ceva, cel puțin de fațadă ar trebui să fie altfel comportamentul. Dar ei nu se pot schimba. Ce să-i ceri unuia care nu înțelege de ce e acolo, care nu înțelege evenimentul?*

— E indicat să te imunizezi în felul ăsta? Nu crezi că ar fi bine să te răzvrătești cumva, să iei atitudine?

— *Păi vă dau un exemplu: de-a lungul timpului, după cum foarte bine știți, am trecut prin momente când la clasele de ceramică, de meșteșuguri - și aici intră jocăritul, țesutul, sculptura -, ni s-au pus taxe școlare. Eu personal am explicat, am argumentat, că nu se pupă una cu alta, nu se poate compara clasa de meșteșuguri cu cea de canto, de instrumente sau dans popular. Nu că nu sunt importante, sunt foarte importante și acelea dar au mult mai multă atractivitate. Ca să îi atragem la clasele de meșteșuguri este foarte greu, iar să-i mai și taxăm, este de-a dreptul absurd. Dau exemplu Vădastra, unde majoritatea sunt asistați social. De unde să dea copiii aceia bani? Și atunci nu vin la astfel de cursuri. Și ce am obținut?*

— Crezi că ar fi mai bine dacă meșteșugurile ar fi trecute cumva într-o listă de cursuri after school sau în cadrul programei școlare, lângă unitățile de învățământ?

— *Eu am prins acele ore de lucru manual care se făceau în școli, unde împlTEAM, traforam, lucram cu războiul de țesut - acela mic, pe cablu -, și multe alte activități. Fetele*

cuseau. Mai în glumă, mai în serios, eu am discutat cu cadre didactice, toți au zis că nu se poate. Nu avem specialiști. Poftim? Păi pe timpul meu, al dumneavoastră, unde era specialistul? Specialistul era învățătorul. Avea el cursuri speciale de traforat, de încondeiat ouă? Ați pomenit dumneavoastră puțin mai înainte, de nea Petrișor Ciobanu, el a făcut cursuri? Nu, a învățat de la un meșter popular.

— De la Tudor Diaconeasa.

— *Da, și apoi l-a adus pe acesta acolo să îi învețe pe copii. Nea Tudor Diaconeasa a făcut cursuri?*

— Nu, el a învățat în familie, de la tatăl și de la bunicul său. Și a reușit să dea mai departe. Așa cum a făcut și încă face Daniela Vlad.

— *Nu-ți trebuie pregătire. Mă iau pe mine ca exemplu. Îți trebuie voință. Astăzi însă, nimeni nu vrea să-și asume ceva. Și nu îndrăznesc să-și supere șefii, să meargă la ei cu astfel de idei. Sunt materii de studiu care, din anul 2022, 2023 sunt la opționale. De ce să bagi la opționale fizică și nu poți să bagi un lucru manual? Dacă mergem în oricare școală și în oricare clasă și punem un ciocan, sau un patent în mâna unui băiețel, ori un ac în mâna unei fete, nu vor ști ce să facă cu ele.*

— Problematica asta ne întoarce cumva la începutul discuției noastre. Am și eu teoria mea legată de meșteșugurile și de locurile în care acestea există și se practică. Ele sunt, cumva, înscrise în ADN-ul oamenilor din acea zonă sau localitate. Tu însuși ești un exemplu în acest sens. Dar asta este o altă discuție.

— *La Vădastra sau oriunde altundeva, poți să îi ajuți pe copii ca, pe lângă materiile obligatorii la școală să învețe să coasă un nasture, un tiv, să împletească, să lucreze cu lutul, să dea cu ciocanul, să învețe să facă nuștiuce. Mulți copii, în special cei de vârstă mică, sunt extraordinar de deschiși la activități manuale. Îmi aduc aminte de bucuria și dexteritatea pe care le avea acea fetiță chinezoaică de a lucra lutul, în cadrul unei demonstrații pe care o făceam la Bruxelles. Lângă ea era un băiețel din Bruxelles, care încerca și el să lucreze dar era mai neîndemânatic. Cu câtă seriozitate lucra*

fetița aceea.

— Cunosce Școala Populară de la Slatina chiar de la înființarea ei. Și pe atunci se pune problema plății cursurilor dar plata se făcea de către comunitatea locală, de către C.A.P.-uri. Cineva plătea pentru acei copii. Pentru că acolo, în acele comunități chiar se dorea continuarea unor meșteșuguri practice locale. De obicei, copiii învățau meșteșugurile respective. De practicat, foarte puțin s-au practicat. Nu s-a putut și, cu atât mai mult acum, nu se poate trăi din asta. Cum ești tu și cum sunt ceilalți meșteri autentici, extrem de puțini, ar trebui să fii sprijiniți financiar. Și acumă pun întrebarea: cine ar trebui să facă eforturi pentru ca voi să primiți ceva, un leu, nu o diplomă, zece lei, nu o strângere de mână?

— *Cei care sunt azi la butoane. Eu sunt persoană fizică autorizată, eu plătesc 10% impozit. Nu mi se pare corect. Măcar facilitatea asta... dar și aici e greu să-i definești cu adevărat pe meșterii autentici. Măcar la nivel local, acolo unde sunt cunoscuți extrem de bine ar putea să se inițieze un astfel de demers. Eu mă dau pe mine ca exemplu: din fericire, m-am oferit voluntar al acelui proiect care a avut importanță pe cercetare. Chiar mi-am pus întrebarea, de-a lungul timpului, de ce niciodată nu a fost creată și o clasă de încondeietori de ouă în comuna unde trăiește nea Petrișor Ciobanu, sau unde e Daniela Vlad. S-au înființat clase de dansuri, de canto, de jocuri populare. Pe lângă cele cincizeci, șaptezeci nu mai încăpea una care oricând poate fi folosită ca brand local, județean, național. Eu cred că nu se vrea.*

— Întrebarea mea Aș fi vrut să se refere la ceilalți, cei care au trăit și încă trăiesc de pe urma voastră, vorbesc de specialiștii de la nivelurile superioare, de la patrimoniu, universități, fie ele de arte, sau Universitatea București unde sunt specialiști și de la Cluj și din alte localități, centre universitare care vin și fac cercetare în teren, de doctorat, lucrări de licență, de masterat, publică articole și atât, adică fac pentru ei și eventual pentru istoria acestor meșteșuguri și obiceiuri dar mai departe nu fac nimic. Ei sunt singurii care ar putea să facă demersuri oficiale pentru a

înainta o lege în acest sens. Nu eu. Pot să fac un proiect de lege pe care îl și am și să îl dau unor oameni să îl ducă acolo unde trebuie, în Parlament.

— *Eu zic că ar trebui să fie mult mai mulți oameni ca dumneavoastră. Problema e că nu vor.*

— De ce nu vor?

— *De ce să-mi facă mie bine? Ei consideră că ne fac un bine, un favor. Știți de la ce am tras această concluzie? Chiar vreau să țineti cont de ce vă spun acum. În momentul când acești specialiști iau contact cu meșteșugarii, le promit marea cu sarea. Dacă îi promiți ceva cuiva, tu trebuie să știi că dacă nu pui în practică, înseamnă că nu vrei.*

— Care a fost cea mai tristă promisiune?

— *Păi am pătulul plin de promisiuni, acum au început să se urce și în pod. Le mai știu? Am ajuns de am devenit imun. Eu personal nu am exagerat. Le mai spun și în față, mai în glumă, mai în serios, prinzând momentul optim, am pătulul plin. Am și cazuri când le-am spus cât îi costă, nu au vrut asta e. Adică să mă comport și eu comercial, așa cum s-au comportat și ei. Până la urma urmei, făcând cercetarea respectivă, bifând momentul, o fac și eu în interesul meu așa cum o știu eu.*

— Există o lege prin care sunt remunerați cei cu merite deosebite în cultură, în sport, în știință, în literatură, în diferite domenii. Vreau să spun că dintre meșteșugari, nimeni nu a primit vreodată acea indemnizație de merit. Cei care înaintează Ministerului de finanțe propunerea sunt cei din Ministerul Culturii.

— *Vreau să vă răspund printr-o întrebare: câți din ministere, nu numai al culturii, auzim noi la fel? Am un caz real, petrecut la Strasbourg. Se difuza un film, cum ați făcut și dumneavoastră la sediul UNESCO Paris, cel cu Călușul. A ajutat foarte mult filmul acela cu Călușul pentru că a fost făcut de cine trebuie și cum trebuie. Filmul prezentat la Strasbourg, nu numai că nu ne-a ajutat, mai mult a făcut rău. Era prezentat satul românesc dar se prezentau imagini cu case aflate în muzee, acoperite cu paie, cu garduri sprijinite cu bețe din lemn. Vă întreb: care ar fi fost impresia dumneavoastră, dacă ați fi fost francez și ați*

fă văzut acea prezentare a satului românesc? Care crezi că e România?

— Aia care ți se arată.

— *Da! Am avut și o altă experiență. Odată a venit la Vădastra un grup de profesori din toate colțurile lumii. Prima lor informație era că noi suntem în lumea a treia. Și când au venit, au rămas uimiți. Unul dintre profesori era profesor universitar, a vrut să-și cumpere casă la Vădastra. Ne promovăm imaginea sau ne-o îngropăm?*

— La noi se fac altfel de investiții „în imaginea României”, se alocă fonduri serioase uneori. Și este obligatoriu să fie cheltuite. Și atunci, cei care au luat fondurile, le cheltuie după cum le vine. Până la urmă ce face omul cu mâna lui, e lucru bun făcut, experiență avem și tu și eu din punctul ăsta de vedere. Am mers în afara țării și am arătat lumii ce avem noi mai bun și mai frumos. Dacă le arătăm totuși ceva vechi, trebuie să arătăm și ceva nou, să punem în contrabalans. În filmul de care ziceai, cel cu Călușul, eu am plecat de la călușul vechi, le-am explicat în franceză, prin vocea profesorului Mihaela Ciobanu,

cea care a făcut traducerea, și am arătat cum se mai practică în ziua de astăzi, prin punere față în față.

Să revenim le meșterii populari. Sunt cumva organizați? Știu că au fost multe încercări dar toate s-au poticnit în interese și orgolii, motive pentru care aceste asociații nu au funcționat.

— *Nici nu s-au înființat și au început să se pună pe funcții. Eu personal am plătit prima taxă, fiind om de bună credință, m-am înscris, nu m-am întâlnit cu persoana respectivă, Dumnezeu să o odihnească, din păcate nu mai este. Vreo doi-trei ani, mi-a cerut banii din urmă pe taxă, și eu, sincer, nu sunt contra dar vreau să știu pe ce am dat banii. I-am spus că îi dau dar să îmi spună ce a făcut cu cei pe care i-am dat deja. Știți care a fost răspunsul: „Ce, bă, te-ai ajuns?”*

Aici, meșterul Ionel Cococi oftează și tace. Îi simt tristețea. Așa că îi propun să ne oprim aici deocamdată. Avem multe de povestit, lucruri și întâmplări pline de viață și de voieșie pe care ar fi păcat să le umbrim cu astfel de note de tristețe.

Despre finanțele descentralizate, frica de schimbare și iminența ei.

Ioan Celestino DINCĂ,
Avocat Senior în cadrul @Zamfirescu
Racoți Vasile & Partners

Context

Frica de schimbare este un lucru real și manifestat constant, de-a lungul istoriei, de fiecare generație în parte, atât la nivel colectiv, național și global, cât și la nivel individual. Fiecare dintre noi a experimentat, într-un anumit moment, această frică.

Factorul generator este reprezentat, se pare, de incertitudinea pe care o presupune schimbarea și pe care creierul nostru o asimilează cu eșecul.

Fără a intra în detalii tehnice de natură medicală și/sau psihologică privind acest concept și efectele lui la nivel individual (pe care nu le stăpânesc), consider, totuși, oportun și, deopotrivă, interesant să analizez acest fenomen din perspectiva reacției la nivel guvernamental (global) și, de ce nu, individual, mai ales în contextul evoluției tehnologice din perioada recentă.

Așadar, îmi vine în minte o secvență filmată în anul 1995 în care Bill Gates, co-founder-ul Microsoft Corporation, invitat la emisiunea lui David Letterman, încerca să le explice tuturor, inclusiv gazdei lui, faptul că internetul este ceva „cool” care va schimba

lumea, că poți trimite e-mailuri, vei putea asculta un meci de baseball și așa mai departe.

În replică, gazda acestuia, mai în glumă, mai în serios, s-a amuzat pe seama invitatului, dar subliniind, totuși, că nu înțelege conceptul, spunându-i că există radio pentru ascultat meciuri și factori poștali pentru trimis plicuri. Amuzant, nu? Deși a fost privit, inițial, cu teamă, ba chiar contestat de foarte mulți, acum nu ne-am putea imagina viața fără internet.

Un alt episod foarte interesant este cel al apariției platformelor de ridesharing (Uber, Bolt etc.) care au creat foarte mult zgomot când au apărut, mai ales în rândul șoferilor clasicele taxiuri.

La început au fost considerate periculoase. Mai mult, dincolo de a vedea beneficiile pe care o astfel de platformă le aduce utilizatorilor, prima reacție a autorităților a fost să îngreuneze procesul de expansiune al acestora, ajungând, ulterior, la a le reglementa și accepta ca atare..

Aceeași a fost situația și cu tranziția de la „cash” la card. Câți dintre noi ne-am mai descurca acum fără un card? Cât de încete și dificile ar fi toate transferurile de monedă?

De amintit este și replica lui Stephen Elop, CEO Nokia la acel moment, care spunea că iPhone este „o rușine”¹ și că oamenii nu vor renunța la telefoanele cu butoane.

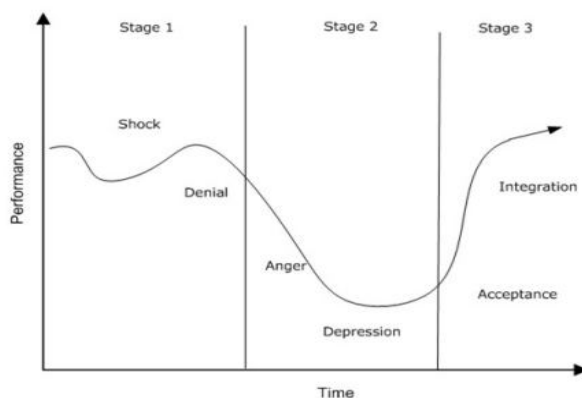
Exemplele sunt multe și fiecare dintre ele reprezintă un punct extrem de important de cotitură în evoluția societății în care trăim azi și, totodată, ne ajută să extragem cea

¹ Sursă: <https://timesofindia.indiatimes.com/tech-news/nokia-ceo-calls-iphone-embarrassing-throws-it-away/articleshow/19126192.cms>

mai importantă concluzie, respectiv că este contraproductiv să ne opunem schimbării.

Acest fenomen este cunoscut sub denumirea de „*The Change Curve*” care a fost dezvoltat în anii 60 de către Elisabeth Kubler-Ross.²

The Change Curve

Respectivul model este acum folosit ca metodă de a ajuta oamenii să-și înțeleagă reacțiile la schimbările importante pe care le încearcă.

Elisabeth evidențiază faptul că un pacient suferind de o boală terminală trece prin șase etape de tristețe după ce primește vestea proastă. Ulterior, autoarea a menționat că acest model poate fi aplicat ori de câte ori o schimbare majoră apare la nivelul unei societăți.

Voi prezenta, pe scurt, cele șase etape, tocmai pentru a evidenția etapa în care ne aflăm, la nivel macro, în legătură cu evoluția blockchain și a criptomonedelor.

Stadiul 1: Șoc și negare

Autoarea subliniază faptul că prima reacție la schimbare este, într-o primă fază, șocul. Șocul, spune Elisabeth, apare fie din lipsa de informație, fie din cauza fricii de necunoscut sau din cauza fricii de a nu părea neștiutor sau de a face ceva greșit. După ce dispăre șocul, se instalează negarea.

Stadiul 2: Furie și depresie

Caracteristice acestei etape sunt sentimente precum suspiciune, scepticism și

frustrare. Autoarea constată faptul că această etapă este concomitentă cu cel mai jos punct al graficului.

Stadiul 3: Acceptare și integrare

În final, oamenii acceptă faptul că schimbarea este inevitabilă, se adaptează și încep să lucreze cu schimbarea, iar nu împotriva ei.

Sistemul financiar clasic (CeFi)

La început a fost barterul³ (sau trocul) care prezenta dezavantajul lipsei lichidității. Era dificil, spre exemplu, să mai ai cireșe și iarna pe care să le dai la schimb pentru fân.

Ca să rezolve această problemă, oamenii au introdus, ca mijloc de schimb, obiecte de valoare și, apoi, banii. Bani care, până, în ziua de astăzi, au parcurs un drum destul de lung de la bănuți din metale prețioase, până la monedă deținută de băncile centrale ale fiecărui stat.

Așadar, deși banii (ca obiect) au fost „afecțați” de evoluția firească, sistemul financiar a rămas același. Nu pentru mult timp, însă.

Din cauza faptului că de mai bine de secole băncile centrale controlează aprovizionarea de monedă, tranzacțiile financiare se fac, în mare măsură, prin intermediari, împrumutul de monedă se face, la fel, doar prin intermediari, aspecte care se traduc prin comisioane, tranzacții lente, dobânzi mari etc., a apărut acest concept de DeFi despre care doresc să punctez câteva aspecte în cele ce urmează.

Ce este și ce a favorizat apariția sistemului financiar descentralizat (DeFi)

DeFi este un acronim care vine de la „*Decentralized Finance*”, care s-ar traduce prin sintagma Finanțe Descentralizate. Fiind un concept relativ nou, nu există o definiție care să cuprindă cu exactitate înțelesul acestuia. Practic, orice *smart contract*⁴ care ar rula pe un blockchain s-ar încadra în noțiunea de DeFi.

² Sursă: https://www.exeter.ac.uk/media/universityofexeter/humanresources/documents/learningdevelopment/the_change_curve.pdf.

³ bârter s.n. (com.) Acord, în practica comercială, prin care părțile convin să schimbe între ele mărfuri de valori egale; troc. • pl. Sursă: www.dexonline.ro.

⁴ Un contract smart este un program pe calculator destinat să faciliteze, verifice, sau să aplice negocierea sau

În realitate, însă, dat fiind faptul că ne referim la ideea de finanțe, din punctul meu de vedere, prin DeFi înțelegem toate acele aplicații care rulează pe blockchain și care realizează tranzacții de tipul celor care, în sistemul financiar clasic, sunt intermediare de bănci, case de brokeraj sau alte instituții asemănătoare (ex: transferuri, împrumuturi, depozite ș.a.m.d.).

Ceea ce a facilitat apariția DeFi este evoluția tehnologiei blockchain. Așadar, pentru a putea înțelege ce reprezintă DeFi, se impun câteva mențiuni referitoare la conceptul de blockchain.

Blockchain

Blockchain-ul reprezintă, practic, o bază de date care, în loc să fie stocată pe un server central (cum sunt stocate datele noastre pe serverele Google), este stocată pe computerele utilizatorilor din întreaga lume.

Acest lucru face ca rețeaua blockchain să fie „distribuită” și „peer-to-peer”, însemnând că nu este deținută de o autoritate centrală.

Sintetizând, blockchain-ul reprezintă o sumă de blocuri (block) de înregistrări și/ sau date legate (chain) între ele cu ajutorul criptografiei.

La rândul lor, toate aceste blocuri sunt stocate în alte blocuri interconectate într-un lanț masiv de blocuri distribuit pe mii de servere din întreaga lume.

Există patru tipuri de blockchain-uri utilizate la acest moment: blockchain public, blockchain privat, blockchain hibrid și sidechain. Pentru că sunt cele mai utilizate, mă voi referi doar la primele două, cel public și cel privat.

executarea unui contract. Contractele smart permit executarea de tranzacții credibile fără părți terțe care să valideze tranzacțiile. Sursă: www.wikipedia.com.

Blockchain-ul public este o rețea descentralizată de computere, accesibilă oricărei persoane. Astfel, oricine poate participa și face tranzacții în rețea. Avantajele unei astfel de rețele sunt că tranzacțiile sunt publice (transparență) și nu pot fi modificate (imuabilitate).

Blockchain-ul privat este o rețea similară unui blockchain public, doar că este deținut de o autoritate centrală. Astfel, pentru a putea participa în rețea, un terț trebuie să obțină acordul administratorului rețelei.

Un blockchain public funcționează cu ajutorul unui proces de validare a tranzacțiilor fără intervenția unui terț (cum ar fi o instituție bancară). Acest proces este denumit „consensus mechanism”. Proof of Work (PoW) și Proof of Stake (PoS) reprezintă astfel de mecanisme.

Proof of Work (sau „minare”) este mecanismul original (folosit de Bitcoin) și presupune anumite ecuații matematice pe care le rezolvă anumite computere pentru validarea de tranzacții.

Proof of Stake este un mecanism mai nou care presupune ca tranzacțiile din rețea să fie validate de anumiți validatori în funcție de câte monede dețin la stake. Procesul de staking presupune ca participanții la rețea să blocheze un număr de monede (token-ul nativ al blockchain-ului respectiv) pentru a ajuta la funcționarea rețelei, primind, în schimb, un reward (reprezentând un procent din fiecare tranzacție ce se face în rețea).

Criptomonedele

Evoluția blockchain, la rândul ei, a favorizat apariția criptomonedelor. Noțiunea de „criptomonedă” este folosită de publicul larg pentru definirea oricărui proiect de genul

acesta. În realitate, acestea se împart în două categorii: monede (eng: Coins) și tokeni.

Monedele sunt construite pe propriul blockchain (Ether, Egl d etc.) și reprezintă mijlocul de schimb al acelei rețele.

Tokenii sunt construiți pe un blockchain deja existent și nu sunt considerați monedă de schimb, ci, mai degrabă, un activ folosit pentru crearea și executarea unui smart contract.

Tokenii pot fi și ei clasificați, la rândul lor, în „*security tokens*” (cum sunt clasicele acțiuni) și „*utility tokens*” (care au primit această denumire pentru că îți oferă o anumită utilitate într-un proiect dat).

Stablecoin

Un mare dezavantaj pe care îl au criptomonedele este volatilitatea extrem de ridicată. Din această cauză, foarte multe persoane, deși interesate de tehnologia blockchain și tot ceea ce presupune aceasta, pentru că nu aveau o foarte mare toleranță la risc, evitau să intre pe această piață.

Așa au apărut fenomenul de stablecoin. Stablecoin este un token care își menține paritatea cu o altă monedă țintă cum ar fi, de exemplu, dolarul⁵ (ex: BUSD, USDT, USDC).

Așadar, tehnologia blockchain și criptomonedele au creat un cadru perfect pentru apariția platformelor de tip DeFi.

Ce probleme rezolvă DeFi?

În prezent, există platforme care oferă servicii financiare complete, de la carduri

bancare, împrumuturi, depozite ș.a.m.d., în condiții net superioare sistemului financiar clasic, iar numărul de utilizatori al acestora este într-o continuă creștere.

Motivele pentru care DeFi câștigă teren în raport cu băncile sunt evidente, de la faptul că oricine le poate utiliza, fiind publice pe blockchain, nu îți solicită *credit score*, istoric de plăți, dovezi privind veniturile etc., până la faptul că dobânzile oferite în comparație cu clasicele depozite oferite de bănci sunt net superioare.

În plus este o rețea „deschisă” non-stop, iar tranzacțiile se fac aproape instant în comparație cu cele realizate prin intermediul instituțiilor bancare care percep și comisioane (de cele mai multe ori uriașe). De exemplu, în anul 2019, un utilizator a trimis dintr-un portofel în altul suma de 468 milioane de dolari pentru un comision de aproximativ 374 de dolari (procentual, comisionul fiind extrem de mic).⁶

Prin comparație, dacă utilizatorul ar fi trimis acei bani prin intermediul Transfer Wise, acesta ar fi plătit un comision de 1.684.800 de dolari.

Nu s-au făcut verificări, nu a fost întrebare de ce trimite o sumă așa mare de bani, iar transferul s-a realizat aproape instant.

În mod cert, deși la acest moment nu este înțeles de foarte multe persoane, acest fenomen se întâmplă și va schimba sistemul financiar pe care îl cunoaștem. Nu îndrăznesc să spun că îl va înlocui, pentru că nu cred că acesta este scopul, dar cu siguranță îi va fi un competitor puternic forțându-l, de ce nu, să evolueze (în avantajul consumatorului).

Deja bănci importante precum JP Morgan și Goldman Sachs investesc în această tehnologie și oferă clienților posibilitatea de a tranzacționa criptomonedele.⁷

Dezavantajele DeFi prin raportare la sistemul financiar clasic

În mod cert, sistemul financiar clasic (CeFi) are, încă, destule avantaje care nu pot fi contestate.

⁵ Mai multe detalii aici: <https://www.coinbase.com/learn/crypto-basics/what-is-a-stablecoin>.

⁶ Detalii despre transfer aici: <https://bitcoinist.com/bitcoin-whale-transfers-468-million-for-low-dollar-fee/>.

⁷ Detalii aici: <https://markets.businessinsider.com/news/currencies/13-top-banks-investing-cryptocurrency-blockchain-technology-funding-blockdata-bitcoin-2021-8>

În primul rând, are mult mai mulți utilizatori la nivel global și există de mult mai mult timp decât DeFi.

În al doilea rând, cu toate că din ce în ce mai multe platforme de DeFi au reușit să vină cu diferite pachete de asigurare a depozitelor depuse de către utilizatori, din acest punct de vedere, sistemul financiar clasic încă este în avantaj și pare mai de încredere.

În al treilea rând, cu siguranță serviciile oferite de către o bancă sunt mult mai ușor de înțeles și de utilizat prin raportare la DeFi care presupune un nivel de cunoștințe în respectivul domeniu destul de avansat (încă).

În plus, pe sistemul „Eu cu cine vorbesc dacă se întâmplă ceva?” se poate spune, și pe bună dreptate, că serviciul de relații cu clienții este mult mai bine pus la punct în ceea ce privește sistemul financiar clasic.

Se impune a fi amintit și faptul că majoritatea protocoalelor de tip DeFi folosesc *open-source*⁸ *smart contracts* aspect care le face destul de vulnerabile la atacuri cibernetice.

În aceeași notă, însă, CeFi presupune comisioane mari, dobânzi foarte mici la depozite, verificări amănunțite privind identitatea, istoricul tranzacțiilor, motivarea retragerilor sumelor mari de bani și chiar un timp destul de mare de așteptat pentru anumite sume.

În contrast, așa cum am arătat, deja, folosind platformele de tip DeFi, utilizatorii pot bloca sume de bani pentru a primi „dobânzi” de peste 10-15% și, uneori, mult mai mari de atât, dar și drepturi de vot în anumite proiecte.

Proiectele de tip DeFi care oferă servicii de împrumut nu solicită verificări ale situațiilor financiare, au eliminat intermediarul, au redus costurile tranzacțiilor și vin cu avantajul flexibilității tipurilor de depozit.

Necesitatea reglementării DeFi

Din nefericire, în prezent tendința generală atât în retail, cât și la nivel instituțional, dar mai ales la nivel guvernamental, este cea prezentată în stadiul

2 al *The Change Curve*.

Astfel, într-un mod bizar, în pofida potențialului pe care piața criptomonedelor îl arată (și pe care câteva instituții și guverne l-au observat; a se vedea cazul El Salvador care a adoptat Bitcoin ca monedă națională), tendința la nivel guvernamental este fie de interzicere a tranzacțiilor, fie de taxare și majorare a cotelor de impozit.

În mod cert, o astfel de atitudine nu poate să aducă niciun beneficiu nimănui pentru că, așa cum ne învață istoria, nu putem opri ceva ce este firesc, și anume evoluția.

Motivele pentru care nu este observat potențialul acestei piețe, valoarea acesteia, locurile de muncă pe care le-ar putea crea, veniturile pe care le-ar putea aduce la bugetul de stat, impactul pe care l-ar putea avea în economia unei țări, indiferent care ar fi acelea (deși, tind să cred, că motivele principale sunt dezinteresul și, apoi, necunoștința) nu fac altceva decât să amâne inevitabilul.

Din această perspectivă, consider că ar fi utilă crearea unui cadru legal care să definească, în primul rând, noțiunile generale specifice acestei piețe, și, apoi, condițiile de participare, tranzacționare, înregistrare ca furnizor de servicii ș.a.m.d.. Desigur, o altă prioritate ar trebui să fie crearea unui cadru fiscal atrăgător pentru investitori.

În viitorul îndepărtat, cu siguranță va trebui reglementat acest domeniu, doar că, la acel moment, probabil va fi făcut din alte rațiuni și în momente de criză sau impus de vreo decizie adoptată la nivel european. Schimbarea este iminentă, așa că de ce să nu fim, măcar în acest domeniu, printre primii?

⁸ Programele cu sursă deschisă sunt programe dezvoltate de către o comunitate, de către o companie sau de către o persoană și oferite spre folosire sub o licență liberă, care garantează accesul tuturor utilizatorilor la codul-sursă. Sursă: www.wikipedia.com.

CRONICĂ TEATRALĂ

„POVEȘTIRILE NEÎNTÂMPLETE” ale lui Nicolaie Dincă

făuritor de reviste... Scenariul acestei piese, promovate de Asociația Culturală Olt-Artis Slatina, al cărei cârmaci este tot Nae de la Morunglav, „este o cimilitură socio-politică fantastică”, brodată pe scheletul celebrei povestiri a lui Ion Creangă, „Prostia omenească”.

Motto:

Din „ars poetica” alecsandriană:
„Privind, fără-ncetare,/ Prostia omenească,
De lung urât cuprinsă,/ Eternitatea cască”
(Vasile Alecsandri, „Prostia”).

Miercuri, 29 noiembrie a.c., Centrul Cultural „Eugen Ionescu” din Slatina, a pus în scenă premiera absolută a piesei POVEȘTIRI NEÎNTÂMPLETE, sub regia „omului orchestră” Nicolaie Dincă, zis și Nae de la Morunglav, actor, regizor, poet, publicist,

Distribuția a fost următoarea: Costy Mitrică, Ionela Mateșică, Corina Dașoveanu, Aurelia Dincă, Paul Bălășcan, Florin Militaru, Milică Marian Costea, Tony Dincă, Sorina Preduț, Cristi Călătoru, Maria Kaboub, Remus Iordache, Andreea Văduva, Yousra Kauboub, Remus Iordache, Andreea Văduva, Larisa Zorlescu, Valeru Ciurea.

Scenariul semnat de Nicolaie Dincă vizează, când ironic și subtil, când, fără perdea, ieșirea spiritualității noastre românești din inerția globalismului cultural al vremurilor de azi, care sufocă sorgințile națiunilor, dând, astfel, un plus de oxigen libertății de expresie,

în acest domeniu al dramaturgiei, fie și locale, atât de mult sufocat de curențele politically correct, prin care se fredonează, din nou, un fel de „Internațională socialistă”, la fel de urât mirositoare, precum cea „clasică”.

Ironie în tragedie, piesa de teatru meșteșugită de Dincă, exceptând ușoara lipsă de experiență a câtorva actori debutanți, aduce, cu măiestrie, în noua paradigmă a comunicării contemporane „moderne”, cea a „analfabetului funcțional” și a „idiotului util”, completând magistral narațiunea lui Creangă și dezlegând semnificațiile râsului discret, râsului complice, porției zdravene de râs, râsului ca fenomen complex, mereu explicat și, adeseori inexplicabil, dar și al râsu’-plânsului, de tip bergsonian, care însoțește întreaga istorie a umanității.

Grosier, grotesc, hidos, bizar, diform și pseudo-științific, limbajul paroxistic utilizat de un anumit personaj feminin, care reprezintă, chipurile, „Partidul oamenilor care nu mai cred în țara lor”, dar care vor să-și umple buzunarele, cu orice chip, este edificator în acest sens: „Ar trebui ca incognoscibilul tău dual să remarce un tot unitar peremptoriu, de predictibilitate inerentă, de o specificitate aparte în atare situații, întrucât nimeni nu este rezervatarul adevărului absolut și orice divagație de la logica supremă duce la disoluția tragică a concluziei sinalagmatic, în ceea ce privește cvasipunctualitatea ipotezelor care s-ar putea extrage dintr-o mixtiune de idei (...). Așadar, ca să vă răspund pe scurt la această întrebare deosebit de interesant, ar trebui, mai întâi, ca printr-un efort intuitiv determinant să identificăm

ideea-țintă a discursului dumneavoastră și, pe urmă, să reliefăm variante de intercomunicare empativ-afectivă, cel puțin până la nivelul subliminal de a ne auzi și a vorbi pe rând... Mai direct???!... du-te dracului...Mamăăă, mă piș pe mine”.

Despre simbioza dintre interpretare și text, ca într-o duplicare spațio-temporală destul de sensibilă, autorul piesei recurge la reperele comicalului românesc, sapă temeinic la rădăcinile adânci ale acestui gen artistic, umoristic, prin criticarea moravurilor politice și sociale ale prezentului, el fiind totdeauna „contra tuturor boalelor și slăbiciunilor omenești”, înfierând șarlatania, bigotismul, ciocoismul, femeile de moravuri ușoare, viciul, bocetul fals, prostia omenească, compromisul politic, practicile LGBT, vânzarea țării, umilința conducătorilor noștri în fața maimarilor cancelariilor euro-atlantice.

Desigur, corectând, pe parcurs anumite stângăcii ale actorilor debutanți și, finisând, pe alocuri, textul, care trebuie cernut până nivelul scontat, acela de ironie, sarcasm, sugestie și generalizare (vezi aducerea în discuție a unor personaje politice actuale, care reprezintă un anume partid, menajându-i, cumva, pe adversarii acestora, deși „isprava” este comună), premiera **POVEȘTI NEÎNTÂMPLETE** a lui Nicolaie Dincă reliefează pregnant evoluția artei dramatice din orașul lui Eugen Ionescu, pe care, din păcate, România nu l-a sărbătorit cum se cuvine, cu ocazia împlinirii, de curând, a 114 ani de la nașterea sa (26 noiembrie). Mai mult, cu această ocazie patronii revistei „României literare”, nu l-au menționat în Calendarul personalităților române născute în această zi. Oare de ce?

„Întrebarea nu e retorică. E o temă serioasă de dezbatere pentru culturnicii din Olt...”, cum ar spune prozatorul Augustin Doman.

Felicitări sincere lui Tony Dincă și tuturor actorilor distribuiți în piesa sus amintită!

RECENZIE LITERARĂ

Liliana POPA

un aer albastrui în urmă” .

Personajul principal are puteri magice, își recapătă puterile în furtună.

„ — De mică îmi plăcea să ies și să mă plimb pe furtună, pe ploaie! Între fulgere! – Îmi amintesc, ziceai că ieși puteri noi! Nu este primejdios?

— Nu.

— Chiar îți place asta?

— Da, chiar așa simt, așa pot eu să fiu...”

„....așa pot eu să fiu” devine laitmotivul și motivarea apariției personajelor supuse unei judecăți condescendente a autoarei.

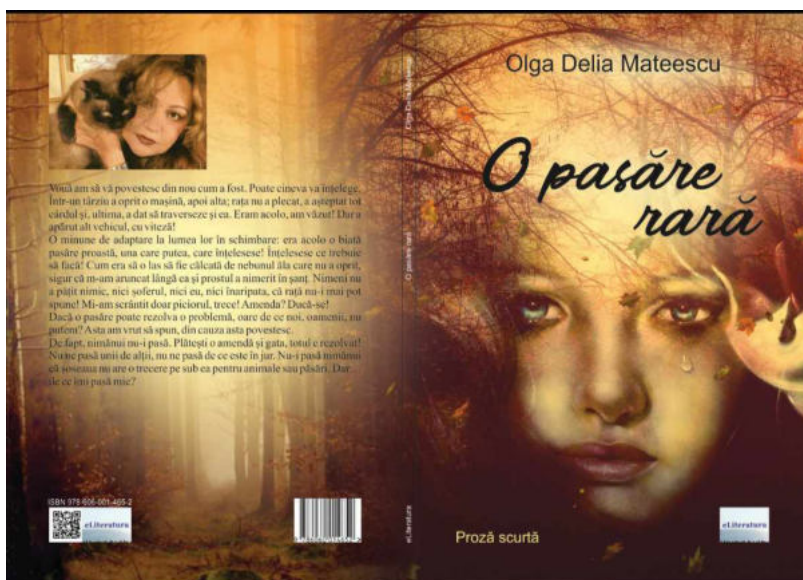
„Noaptea, într-adevăr, se porni o furtună cu fulgere mari și strălucitoare, fulgere multe, buchet, părea că cerul își toarnă imensitatea asupra pământului. Se făcuse un cerc de trăsnete undeva în vie, în jurul a ceva albastru care apărea sporadic, parcă jucându-se cu luminile strălucitoare. Se ivea aproape, departe, la stânga, la dreapta

urmată de liniile sclipitoare ale cerului. Dimineața, după ce potopul se oprise, se mai auzeau picurii de apă căzând de pe frunze, ca și cum o armată de gănganii s-ar fi pornit la atac”

O schiță de portret la început, ce capătă contur, esență, consistență.

„Tu ești îngerul locului ăsta cu privirea ta albastră. Nici grinidina nu bate dacă ieși tu afară pe ploaie”

„În scânteierile care tremurau afară, ici și colo, părea că se ivește o siluetă translucidă învăluită în albastru, care asemeni unui foc viu, străbătea, parcă dansând, rândurile din livadă sau din vie. – Este ea! Îmi spune ceva,

„O pasăre rară”

de Olga Delia Mateescu

„Albastru”

Citind prima povestire a Olgăi Delia Mateescu, intitulată „Albastru” din volumul „O pasăre rară”, am avut senzația că ascult un sonet de demult, cu plasticități metaforice, dar mai ales vizuale: „Îi plăcea cum vin și pleacă anotimpurile, cu cererile lor, cu roadele lor, era o ființă una cu timpul, cu ploaia, zăpada sau arșița” urcând nu propileele antice, ci treptele altor scări de ele, anotimpurile, create.

Comparații lirice, ale iubitorului de frumos, apar firesc: „l-a întâmpinat alergând fericită ca un colibri către floare, lăsând parcă

șopti sora ei, mângâind pisica galbenă care torcea liniștită alături.

— Aici este locul nostru.

— Poftim?

— Vrea să nu mai vindem.

— Cine vrea?

— Ea, îngerul albastru”.

O povestire în care pe rând, ca pe un eșafodaj, sunt expuse personajele într-o tipologie dihotomică, încât te întrebi dacă sunt reale sau ficționale.

O povestire scrisă cu o mare bucurie amestecată cu tristeți, cu sfială, cu smerenia albastră a fetei în rochiță albastră.

Și chiar dacă există un ermetism al în dialoguri, fata în rochie albastră devine un personaj emergent, cu mesaj puternic. Scriitoarea Olga Delia Mateescu face parte din acea categorie de spirite cu reflecții de filosof și moralist asupra destinului oamenilor, dar atentă la frumusețea ideilor, ce știu și au exact sensul noțiunii folosite...

„Piesa scoțiană”

Nimic mai firesc decât dialogul dintre un scriitor și un actor, în interpretarea fiecăruia ideile vin repede. Așa se întâmplă și în „Piesa scoțiană”, unde sinopsisul unui volum ajunge subiectul povestirii sau un joc cerebral... „ — Nu. E... ceva ciudat, nu scap de unele personaje, mă obseda monologul cu Macbeth, acum mă obsedează asta.

— De atunci ai felul ăsta de a vorbi, glasul ăsta care parcă nu e al tău.

— De când?

— De când repetai monologul ăla.”

Dialogurile sunt pline de miez, de răstălmăciri: „ — Bunico, tot ce am făcut nu contează, important devine ce nu am făcut. Nu am divorțat 15 ani crezând că o căsătorie trebuie să dureze o viață. Nu am protestat aprig niciodată. Am avut și am încredere în oameni, deși aud comentarii acre din partea lor. Mi-am educat fiul, ascunzându-i greutățile sau crizele prin care treceam, acum el fiind aproape un bărbat, foc de frumos, care, probabil, că se va tot însura din cinci în

cinci ani ca tatăl lui”.

Realitatea ficțiunii absoarbe realitatea imediată: „M-am oprit și am privit paginile din mâna lui Horia. Sub ochii mei, literele se mișcau ca niște furnici apoi se învălmășeau din nou, alunecau pe foaia albă, alcătuind la întâmplare cuvinte, apoi se roteau ca un roi de albine intrat în panică și, în cele din urmă, ca atrase de un magnet se buluciră încremenite în mijlocul paginii. Toate cuvintele dispăruseră, erau numai semne răzlețe.

— Ce e asta? Număr de magie? am zis.

— Nu. Nu. Nu înțelegi? Nu știu... tu crezi că eu... Nu știu! Literele s-au adunat ca un mușuroi, cele două pagini sunt albe, cu un miez înnegrit... Nu înțeleg! S-a pierdut tot ce am scris! Bine că nu am scris mai mult! Vezi, privește! S-a pierdut tot ce am scris! S-a pierdut!

Horia aruncă hârtiile, se așează și, uluit, mă privi. Vera la fel. Tăceau și se uitau cu speranță la mine.”

Sensurile existențiale se pierd devin de-a dreptul misterioase: “— Vocea ta modifică pagina, am șoptit uluit, apoi am rugat-o să recitească altceva în gând, apoi din nou cu voce tare. Nu-mi dau seama ce anume din vocea Verei făcea să se întâmple așa ceva. Ne priveam fără să mai încercăm vreo explicație. . La un moment dat am tăcut toți trei, apoi am luat hotărârea să nu mai alterăm vreo altă carte sau vreun manuscris. Eram nu numai nedumeriți, dar aveam și impresia unei catastrofe iminente. Ei doi mă priveau ca și cum așteptau o minune din partea mea, să știu eu ce nu știau ei!”

Fascinanta poveste a cărții este menținută în aceeași formulă magică până la capăt: „... cei care plecaseră de acolo ar fi trebuit să-mi lase o carte.

— Da, e una ciudată rămasă aici, mi s-a spus, probabil scrisă cu un cod, ceva, am vrut să-l descifrăm, nu are nicio noimă! E un deșeu bun de aruncat la gunoi. Are niște pagini înnegrite pe mijloc cu fel de fel de litere. Poftim, o vreți dumneavoastră?

— Da, mulțumesc.

Ajuns acasă am deschis cartea și am

găsit paginile anormale, era cartea stricată de Vera cu vocea aia ciudată.

Am vrut să scap de ea, am lăsat-o pe o bancă în parc, dar cineva a fugit după mine și mi-a adus-o.”

Suspansul e perfect întreținut prin dialoguri, dar plutește în aer și după lecturarea povestirii.....

„Harfa și rațele”

„— Pentru mine, un munte este o lume. Are mister, luminișuri, cărări întortocheate sau hățișuri, copaci tineri sau bătrâni, ființe măiestre sau primejdioase, toate în cel mai pur aer cu adieri înmiresmate de florile muntelui sau de pătura frunzelor de pe pământ sau din acoperișul coroanelor. Muntele are muzica lui, lumina lui, picturile lui mișcătoare. Da, la munte simt cum renasc... Nu este adevărat; nu renasc, iau forță, hrană, medicament... Am nevoie, oricine are nevoie!

— Maria, cu romantismele ei! zise Bobo.”

Înțelesuri subiective de mult știute, interpretate, se transformă în exerciții spirituale, într-o discuție începută într-o zi de repetiții ce și-ar fi urmat rutina obișnuită.

„Ne vedem seara sau la repetiții, dar nu vorbim despre sală sau despre partea tehnică, nu vorbim despre munte sau despre șoseaua care taie pădurea în două. Vorbim despre contract sau despre texte, despre trupă, dacă nu acaparează Bobo discuția, el are ce are cu guvernul, cu ministrul cutare, cu primarul, cu băncile...

— Știți cu toții istoria strâmbă, toate neamurile de aici se trag din traci. Dacii aveau limba lor când au venit romanii, nu noi am luat latina de la ei, ei au... și...”

Discuția alunecă astfel cu o detașare ce nu părește scena. Condiția actorului...

Căderea unui reflector îi trezește pe toți la realitate, regăsindu-se în situația precară de a nu mai putea plăti un altul.

„Zeci de ani am trăit convinsă că am o chemare, că ceea ce facem la teatru are valoare, o seară în sală este ca o spovedanie pe

care o faci divinului din tine. În ultimul timp parcă nu mai simt asta, e o goană grăbită către ceva care este din ce în ce mai departe. Mereu am văzut o apropiere între scenă și biserică, cântând în biserică am impresia că solul se ridică cu noi toți cei prezenți într-un aer pur ca de munte!”

Actrița, care-și adăugase în CV cunoașterea interpretării și studiul harpei, constată că aici nu are importanță:

„— ... și jucăm textul unei piese americane unde nu este nicio harfă!? Ce dacă am studiat cândva și harfa înainte de a fi actriță... Am scris asta în CV, ca proasta! Iar acum toți mă tot tachinează! Harfa!

— Ceva elitist, pentru una care salvează rațe! Aha! Poate mă „restructurează” și pe mine, din cauza asta vorbește despre biserici.”

Dar intervine un episod semnificativ în care actrița harpistă se implică în trecerea străzii a unui cârd de rațe. Naratoarea transformă trecerea unei singure rațe într-o filosofie a curajului sau a virtuții la care, evident, nu toți participăm. Bref, actrița ajunge în mijlocul străzii, lângă rața ce dorea să treacă dincolo chemându-și suratele. Deznodământul nu e tragic, ci filosofic. Dacă o rață poate să ajungă unde și-a propus, și ceilalți ar putea, ar trebui să încerce...

„Dacă o pasăre poate rezolva o problemă, oare de ce noi, oamenii, nu putem? Asta am vrut să spun, din cauza asta povestesc “

„Dau să intru înăuntru să mă pregătesc de plecare și văd din nou rațele, adunate pe marginea opusă a drumului. Iar vor să treacă! Dar nu pot, este trafic. Cred că... Nu. Au plecat! Se duc din nou la râu. Ce bine că nu vor să traverseze, deja trec destule mașini. Nu înțeleg de ce nu rămân acolo, la apă. Poate ar fi bine să... Nu! În definitiv ce știu eu despre viața rațelor sau a electricienilor... Ce știu eu despre sala în care jucăm? Ce știu eu despre restructurări și despre reflectoare... Eu... “

Pilduitoare povestirea, dar când citesc proza Olgăi Delia Mateescu, mă gândesc că sigur e o legătură între arta de a gândi, arta de a scrie și arta de a vorbi.

LIRICA POPULARĂ DESPRE DOMNUL TUDOR

Atât în plan național, cât și la noi, în Mehedinți, ziua de 23 ianuarie 1821, când Tudor Vladimirescu a rostit, în câmpia Padeșului, celebra sa Proclamație, în fața unei mari mulțimi de oameni, dând semnalul înalt al declanșării Revoluției de la 1821, avea să marcheze începutul epocii moderne în istoria noastră și al renașterii naționale românești.

Cum meandrele destinului tragic al marelui erou național Tudor Vladimirescu s-au înscris adesea în spațiul județului Mehedinți și al Olteniei, am resimțit acut, ca pe o elementară, onorantă datorie morală, nevoia săvârșirii unui gest omagial. Am traversat deci, încă o dată, folclorul poetic românesc și am depistat toate piesele dedicate monumentalei personalități ale lui Tudor Vladimirescu și faptelor sale exemplare, eroice.

Lirica populară și cea cultă, între atâtea alte note comune, o au și pe aceea a SENTIMENTULUI NAȚIONAL, a PATRIOTISMULUI pilduitor, ce fecundează bogat disponibilitățile de creație ale marelui autor anonim sau pe cele ale poetului cult. De altfel, filonul liric de inspirație civică și patriotică este unul dintre cele mai bogat reprezentate. Cercetătorul îndelung familiarizat cu inestimabilul, fabulosul nostru

Accent evocator și omagial

Victor RUSU

tezaur liric își metamorfozează în convingere estetică fundamentală constatările succesive că, la români, poeții au avut la gradul cel mai înalt vocația cultivării poeziei patriotice.

Nu este eveniment de seamă, din istoria neamului, nu există personalitate cu un destin politic mai pregnant individualizat care să nu fi generat ecouri lirice perene, puternic reverberante în poezia noastră populară și, mai ales, cultă.

Se poate afirma, fără teama de a greși, că, paralel cu istoria propriu-zisă, scrisă de specialiști în domeniu, s-a configurat, prin vreme, un veritabil, vibrant hronic eroic al poporului român, ce încorporează mozaical, creații poetice memorabile, de reală valoare estetică.

Structura celor mai multe dintre poeziile populare pendulează între lapidaritatea și accentele protestatare ale doinelor de haiducie și schemele compoziționale la care apelează cel mai adesea cântecul epic tradițional românesc.

Tudor Vladimirescu este un erou național, dar, în egală măsură, și unul popular, de aceea nu surprinde evocarea puternicei sale personalități în maniera în care sunt restituite estetic faptele exemplare, de vitejie, ale celor mai importanți haiduci români.

Piesele istorice cu o pronunțată structură de doină haiducească reconstituiesc atmosfera tensionată, de nemulțumire acută, generală, explozivă, a epocii Revoluției lui Tudor Vladimirescu de la 1821. Tabloul acesta de epocă, liric, configurat din tușe viguroase, de factură expresionistă, parcă, este încărcat de sugestii ale sărăciei și exploatării inumane, dar și de aluziile subtile, de un anume ingenuu rafinement stilistic, ale revoltei sociale ce avea să se declanșeze: „*Mi-am vândut și cămășoara / Ca să-mi cumpăr săbioara. / Plugulețul meu*

nebun, / Cum te prefăcuși în tun! Vezi așa mai poți ara / Să mă scapi de angara!”

Alte poezii amintesc de registrul ușor elegiac și de gestică lirică, circumscrisă unui veritabil ritual al despărțirii, din cântecele sau doinele de cătănie. „*Nu mai plânge Măriuță, / Vezi de Ion și de căruță / Și de biete copile / C-am ajuns în biete zile. / Să nu plângeți moartea mea / Că-i la țară piază rea. / Uite, mergem să arăm, / Țelina să despicăm; / Noi avem să semănăm, / Voi aveți să ne urmați / Însutit să secerați...*”

De remarcat, superba alegorie a luptei de descătușare socială și națională, care, în viziunea creatorului anonim, este inspirat și extrem de sugestiv echivalată imagistic, cu o concretețe metaforică rară, cu elemente și note cotidiene, din ritualul ancestral, ciclic, al cultivării pământului, precum și ideea poetică a morții și jertfei ca semănat tragic, suprem, în numele viitorului, al pregătirii unui seceriș „însutit”, pentru urmași.

Pe acest fundal de epocă, încărcat de sugestii mesianice, prevestitoare de profunde, puternice seisme și înnoiri sociale, se conturează, la dimensiuni epopeice, legendare, veritabila statuie lirică a lui Tudor Vladimirescu, care catalizează și imprimă o dinamică vulcanică întregului complex evenimential. Cunoscuta, remarcabilă ARTĂ A PORTRULUI, ilustrată cu indicibil har și știință compozițională de marele creator anonim, își evidențiază cu excelențe izbânde estetice, elemente definitorii: lapidaritatea, esențializarea și reducerea la câteva note particulare, obsesiv reliefate, metamorfozate stilistic în așa zise „formule portretistice fixe”, în „locuri comune”, în sensul bun al termenului. Din această perspectivă, atât tradiția populară, cât și piesele identificate de noi, apropiate compozițional de factura cântecului epic tradițional, a baladelor haiducești, ne transmit „portretul” esențializat al unui Tudor înalt și falnic, dar, mai ales, „întunecat”, tăcut, animat de un neistovit spirit justițiar: „*Tudor Domnul / Ne e-n toate / Stă-ncrunțat / Cât e de-nalt, / Nu clipește / Nu vorbește / Ține gura ca un clește.*”

Cântecul epic cel mai realizat artistic, dar și cel mai cunoscut, cules de însuși poetul Vasile Alecsandri și inclus în celebra sa culegere „Poezii populare ale românilor”, este, indubitabil, „Visul lui Tudor”. În esență, inestimabila piesă folclorică este o superbă alegorie a morții, tensionată și teatralizată de o sensibilă artă a folosirii dialogului. Dialogul debutează cu replica mamei lui Tudor, care, într-o tonalitate intens nuanțată afectiv, de o infinită delicatețe și iubire, își mărturisește îngrijorarea generată de „schimbarea la față” a fiului său: „*Mult la față te-ai schimbat / Și mi te-ai întunecat!*”

Tudor își roagă mama să-i dezlege un vis chinuitor și, în mod evident, investit cu plurale sugestii premonitoare, rău prevestitoare: „*Că știi, maică, ce-am visat? / Buzduganu-mi sfărâmat; / Sabia cea bună, nouă, / Am visat-o ruptă-n două. / Pușca mea cea ghintuită / Am visat-o ruginită, / Maică, pistoalele mele / Le-am visat fără de oțete / Apoi încă am văzut / Șarpe galben, prefăcut, / Ce purta coarne de țap, / Creastă roșie în cap; / El avea ochi vânzător, / Avea grai lingușitor / Și mă tot ruga mereu / Să mă duc la cuibul meu...*” Mama îi tâlmăcește visul, după registrul „tâlcuitor”, al unor echivalențe onirice străvechi, ancestrale, circumscrise corpusului folcloric național, de datini, obiceiuri și eresuri, tâlcuri ce nu sunt greu de dezlegat nici de către un bun cititor de poezie, familiarizat, cu simbolistica și cu limbajul metaforic, aluziv, al adevăratei poezii dintotdeauna. De fapt, avem de-a face cu o splendidă alegorie de extracție onirică, întemeiată pe o naiv-rafinată aglomerare de simboluri sugestive: sabia frântă în două, pușca RUGINITĂ, pistolul „fără de oțete” etc. De-a dreptul copleșitoare, prin ineditul, fantezia și imaginația de geniu anonim, care au generat-o este, însă, reprezentarea imagistică a șarpelui fantastic, cu coarne de țap și creastă roșie.

Sfânta „Măicuță bătrână / Cu brâul de lână / Târât prin țărână”, din incomparabila baladă „Miorița”, coborâtă într-o nouă ipostază lirică, în cântecul epic „Visul lui Tudor”, îi „dezlegă” visul („Acel șarpe veninos / E vre-un

2023

Anul Tudor Vladimirescu

dușman ticălos; / Vre un hoț voluntăraș / Și la inimă vrăjmaș”) și are prilejul de a reformula artistic crezul etic al tuturor mamelor de eroi

(„Un român voinic ca tine / Pân’ ce cade, pân’ ce moare / Calcă șerpii în picioare.”) și de a adopta aceeași impresionantă atitudine mioritică, de seninătate, echilibru și împăcare în fața morții: „De-i muri, drăguțul meu, / Facă ce-o vrea Dumnezeu!”

Structura și factura prozodică a cântecelor epice commentate de noi, în acest florilegiu omagial, trimit, uneori, direct la condiția estetică a unei specii folclorice de o datare mai recentă – JURNALUL ORAL, un sui-generis reportaj liric, care istorisește, cu parcimonie de mijloace de expresie și vizibil mai puțin elaborat, o anumită întâmplare, una numită eveniment istoric, cum este cazul piesei “Floricea de pe luncă”, în care exuberanta cromatică și dinamică a tabloului

idilic al unei sărbători rustice se întunecă de fiorii tragici ai unui crunt masacru turcesc, derulat panoramic, cu un remarcabil simț al amănuntului semnificativ și al gestului revelator.

O notă cu totul aparte în registrul de expresie al cântecelor epice dedicate de creatorul anonim eroicei, tragicei personalități a lui Tudor Vladimirescu o marchează „Cântecul zaverei”. Piesa împrumută caligrafia lirică subtilă a jocurilor de copii, de un naivism studiat și o truculentă verbală orchestrată cu un surprinzător rafinament. Într-o arie prozoică relativ restrânsă, întâlnim în stare pură, cele mai rare “figuri repetitive și iterative”, cum spun specialiștii, adică anafora, anadiploza, repetițiile consecutive de vocabule, rima interioară: „Om, om, om, / om eram eu, om, / Pom, pom, pom, / pom eram eu, pom: / de frica lui Tudorică / nu vezi boierii din sticlă! / Pom, pom, pom, / pom eram eu, pom.” În aparență, doar un grațios joc de cuvinte, în esență, echivalentul esthetic strălucit, al unui exersat și fecund spirit ludic, ce își relevă disponibilitățile de creație în registrul unei fermecătoare oralități, de o muzicalitate și o vrajă incantatorie indicibilă.

Mai menționăm piesa folclorică „La Zaverea”, pentru metrica lapidară (versuri de patru silabe), împrumutată, parcă, de Șt. O. Iosif, în cunoscuta, antologica sa „Doină”: „Tudor Domnul / Nu e-n toane. / Stă-ncruntat / Cât e de-nalt, / Nu clipește, Nu vorbește ... / E zaverea.”

TUDOR VLADIMIRESCU ÎN POEZIA CULTĂ

Comemorarea a 200 de ani de la Revoluția lui Tudor Vladimirescu, ne-a obligat moral la depistarea și selecționarea acelor poeme dedicate eroului de la 1821, care ni s-au părut mai viabile estetic, prin vreme. Cunoscuta vocație pentru poezia de inspirație civică și patriotic a poezilor români din toate vârstele literaturii românești s-a materializat într-o producție lirică generoasă, ținuta morală exemplară a eroului în discuție și

semnificația istorică aparte, de început al epocii modern generând multiple și perene reverberații lirice. Ne formulăm și de data aceasta convingerea și satisfacția că poeziile selectate conturează silueta impresionantă a unei veritabile, vibrante statui lirice, dedicate Marelui Pandur.

Selecția noastră debutează cu poezia „Tudor Vladimirescu” de Șt. O. Iosif, care este o odă cu timbru înalt, răscolitor, ce comunică sentimentul de adâncă și veșnică recunoștință pentru destinul de martir al Domnului Tudor și încearcă să sublinieze implicațiile înnoitoare ale momentului istoric. Destul de modestă în planul expresivității artistice, și cu o prozodie ușor retorică, declarativă, specifică stadiului de dezvoltare al limbajului liric al epocii, poezia lui Șt. O. Iosif se remarcă doar printr-o comparație dezvoltată în două strofe alăturate, în care destinul tragic al Domnului Tudor este asociat zborului din urmă al unui vultur cutezător.

Registrul solemn al odei este schimbat în poezia „Oltenii lui Tudor” de George Coșbuc, de ritmuri mai dinamice, mai aproape de firescul și muzicalitatea liricii populare, această piesă înscriindu-se cu justete printre cele mai realizate „balade” ale autorului. În plus, în buna tradiție a poeziei ardelenesti vaticinare, se face puternic simțit acel fior mesianic, viguros, optimist, care animă întreaga baladă.

„La statuia lui Tudor” de Nicolae Vulovici este tot o odă, în care este invocată, într-o manieră apăsător romantică, personalitatea eroului național. Tot de factură romantică, este întreaga recuzită lirică uzitată, inedită fiind doar ipostaza lirică, de rezonanță folclorică, pe care o abordează, cu trăiri autentice, eroul liric.

Un amplu discurs evocator, versificat cu accente patetice, ușor grandilocvente și o gestică amplă, imaginată pentru o scenă cât țara și iubirea noastră de moșie, este, în esență, poezia „Tudor Domnul chemând țara” de Ion Nenițescu, autor, de altfel, și al altor poezii de inspirație istorică și patriotică, memorabile.

Poemul „Tudor” de V. Voiculescu marchează o altă vârstă a lirismului românesc, mai interiorizat, mai cultivat, mai modern, în care discursul patriotic dezlănțuit, subliniat de gesturi largi și sonorități puternice, de alămuri, face loc unor trăiri de intimă rezonanță ale eroului liric, care sunt transmise după legile tainice ale sugestiei lirice. V. Voiculescu îl surprinde pe Marele Pandur în ipostază de agitator și suprem factor mobilizator al maselor, care, „cu hainele morții îmbrăcat”, încearcă să abată din țară „zăporul zaverii.”

Pentru exegeții interesați să evidențieze osmotica, mirabila comuniune între poezia populară și cea cultă, din rațiunea nemărturisită, dar ușor sesizabilă de a sublinia cât de complex și bogat a fecundat lirismul poezilor noștri culti contactul cu fabulosul filon al poeziei populare dedicate lui Tudor, incluse în prima noastră antologie, cu poemele „Tudor” de Nicolae Dan Frunteletă, „Tudor, os Vladimiresc” de Mircea Micu, „Tudor” de Viorel Mirea și „26 spre 27 mai” de Ion Brad, le oferă convingătoare argumente estetice și satisfacții analitice rare. Tematica surprinzător de diversă a poeziilor se coagulează adesea, facilitând demersul nostru critic, în jurul câtorva motive poetice dominante, desemnate de anumite momente ale desfășurării evenimentelor, cu o mai tragică încărcătură emoțională sau de anumite elemente biografice care îl plasează Domnul Tudor în sfera înaltă a exemplarității, a martirajului. Astfel, numeroși poeți exploatează cu rezultate estetice remarcabile motivul liric al fântânii în care a fost aruncat trupul lui Tudor „descăpățânat”.

„Panorama fântânii” de Ion Bănuță și, mai ales, „Balada fântânii” de Alexandru Andrițoiu, constituie, în acest sens, incontestabile repere valorice, în rândul poeziilor cu această tematică. Noblețea și elevația timbrului elegiac, cu rafinate inflexiuni incantatorii, al poeziei „Balada fântânii” de Alexandru Andrițoiu o detașează în context, o face memorabilă: „*Fântâna oarbă ca Homer / au cotropit-o mărăcinii / Uitând*

uimirile luminii / ea, tristă, nu mai are cer.”

După gustul nostru, cotele estetice cele mai înalte le ating poezii Adrian Păunescu, cu poezia „Domnul Tudor” și Corneliu Vadim Tudor, cu „Baladă pentru Domnul Tudor”. Adrian Păunescu se impune prin amploarea și forța viziunii sale lirice, care îl proiectează pe marele erou al neamului pe ecrane naturiste panoramice, imaginate la dimensiuni cosmice, prin gestică poetică vulcanică, de o exultantă expresivitate, prin imagistică hiperbolică, care conferă întregului și fiecărui element în parte, din cadrul grandioasei stampe de epocă, contur statuar, în rezonanță secretă cu tectonica genezei munților țării:

„O, n-o să mai fie iarnă, a trecut prin țară Tudor.

*Calul flutura copite și județe-avea în mers.
A trecut Vladimirescu viu prin aer, zeul multor
Stele de deasupra noastră, care ard în univers.*

*... Astfel vin subit bărbații de prin marile
morminte,*

*Unde crește-n fierbânțeleală tronul lor adânc de
sogn.*

*A rămas Vladimirescu închegat pe-un cal
fierbinte,*

Răsturnat ca o grădină peste țara lui de domn.”

La rândul său, Corneliu Vadim Tudor își confirmă, o dată în plus, nobila stirpe poetică, caligrafiindu-și „Balada pentru Domnul Tudor” cu suferința pentru frumos, serafică, moștenită, parcă, din alte vremi, de la „zugravii de subțire.” O contagioasă voluptate a rostirii de vocabule cu patimă arhaică și stinse, rafinate străluciri, o rar întâlnită prețuire pentru accentele de culoare și vibrație, menite a reconstitui sugestiv, răvășitor, atmosfera epocii, culoarea locală. Întinsele, bunele și organic asimilatele lecturi din marea poezie a lumii îi facilitează lui Corneliu Vadim Tudor extraordinare nuanțări ale discursului liric, rafinațiuni stilistice nebănuite, o imagistică de o părelnică factură naivă, dar, în esență, savant, îndelung stilizată, ca în acest memorabil portret al Domnului Tudor, care amintește prin indicibila finețe a graficii sale,

de portretul baciului din balada - capodoperă, „Miorița”:

*„Domnul Tudor la mijloc
e stâlpișor de busuioc
cu surguci și diadime
cum le place la mulțime
în dulamă de ivoriu
pare sfânt și ziditoriu
glasul lui, frumos hanger,
sapă o fântână-n cer
iar zugravii de biserici
moi ca umbra de eterici
tot privindu-l izvodesc
meșteșug zograficesc
el nu-și mai trăiește lui
făr’ de numai neamului.”*

De foarte mulți considerați o specie lirică căzută în desuetudine, câțiva poeți contemporani cultivă oda, în continuare, cu real succes: „Lângă fântâna lui Tudor” de Nicolae Dragoș, „Tudor” de Ion Văduva Poenaru sau „Tudor” de Grigore Hagiu.

O notă aparte fac poeziile “1821” de Emil Manu și “Tudor la Hanul lui Manuc” de Gheorghe Tomozei, în care accentul cade pe reconstituirea atmosferei tensionate a epocii:

*„Au rămas pocalele pe masă,
Domnii-ascund arginții în surtuc
Și tăcere dintr-o dat’ se lasă.
Liniște-i la hanul lui Manuc.”*

Surprinzătoare accente de autentic lirism obțin poezii Ion Brad, Victor Tulbure și Victor Rusu, abordând o modalitate lirică de dată mai recentă, de un aparent, voit prozaism, în care sunt valorificate texte și spuse memorabile ale lui Tudor Vladimirescu, fie prin citare, fie prin parafrizarea lor:

*„Nici o pravilă nu te oprește
de-a întâmpina răul cu rău”,
pe pământul acesta,
scoborător din balade,
unde ziditorii de țară
au „liniștea vântului
și odihna apelor”...*

POEZIE

Maria RACOVÎȚAN

(debut)

* * *

Mă-ngân cu ploaia-nlăcrimată,
Îmi mângâie obrajii reci,
Îi spun ușor: te rog, așteaptă!
Mai stai cu mine, să nu pleci!

Ne știm...de când eram copil,
Și uneori ne întâlneam,
Și-i povesteam pe-un ton umil,
Tot ce uram, tot ce iubeam.

Legat-am o prietenie,
De un frumos nepământeau,
Ea-mi povestea de toate mie,
Eu, toate i le povesteam.

Trecut-au anii peste noi,
Și simt, nimic nu s-a schimbat,
Când lacrimile-mi curg șuvoi,
EA tot m-alină neîncetat.

Maria Racovițan
Ianuarie 2023

* * *

Acum te înțeleg, mămică,
Ți-a fost și greu, poate și frică,
Te înțeleg și știu, n-a fost ușor
Să crești o pruncă și-un fecior.

Sunt mamă, văd acum și eu,
Că nu e totul roz mereu,
Sunt nopți în care doar veghezi,
Sau zile-n care nu te-așezi.

Frumoasă-i viața cu copii,
Dar greul numai tu îl știi,

* * *

Iubeam Decembrie demult,
Dar îl iubesc mai mult cu tine,
Să te privesc și să te-ascult,
E tot ce-n viață mă mai ține.

Mă porți în timp cu nostalgie,
Și re trăiesc cumva, prin tine,
Cu mult dor de copilărie,
Toate-amintirile din mine.

Miroase-a crengi de brad în casă,
Și-obrajii tăi... a acadele,
E bine-acum cu tine-Acasă,
Presari pe suflet praf de stele.

Și când acestea ne-or rămâne,
Doar amintiri și doruri reci,
Să lași dorința să te mâne,
Pe-Acasă când și când să treci.

Pentru fiul meu David-Mihai.
Cu dragoste, mama.
Decembrie 2022

Ai vrea, cumva, de s-ar putea,
Durerea lor, să fie a ta.

Te rog, să nu uiți niciodată
Că ești iubită, apreciată,
Deși ființa-i trecătoare,
Aș vrea să fii...Nemuritoare.

Pentru mama mea, cu toată dragostea.
8 Martie 2023

* * *

O clipă scurtă ca un fulger,
E viața noastră pe pământ,
Astăzi ești om, mâine ești înger
Și faci cu Domnul legământ.

Îl rogi să îți mai dea o șansă,
Să te întorci și să îndrepti
Tot ce-ai greșit și te apasă,
Să fii iertat și-apoi să ierți.

Și poate Domnul îți va spune,
Că-ngăduie să te întorci,
Sub altă formă și alt nume,
Pe la ai tăi cândva să treci.

Maria Racovițan
Iunie 2023
În memoria Ecaterinei Lazăr.

* * *

Inimă secătuită,
Veșnic ești nemulțumită...
Fă-te soră cu uitarea,
Nu ți-ai plâns destul iertarea?

Câte lacrimi vinovate
Te-or mai face a te zbate?
Și să suferi în tăcere,
Fără nicio mângâiere?

Inimă, mi-e dor de tine!
Și te simt că nu ți-e bine.

Ia o sfoară și te leagă,
Ca să-mi fii din nou întreagă.

Maria Racovițan
Noiembrie 2023

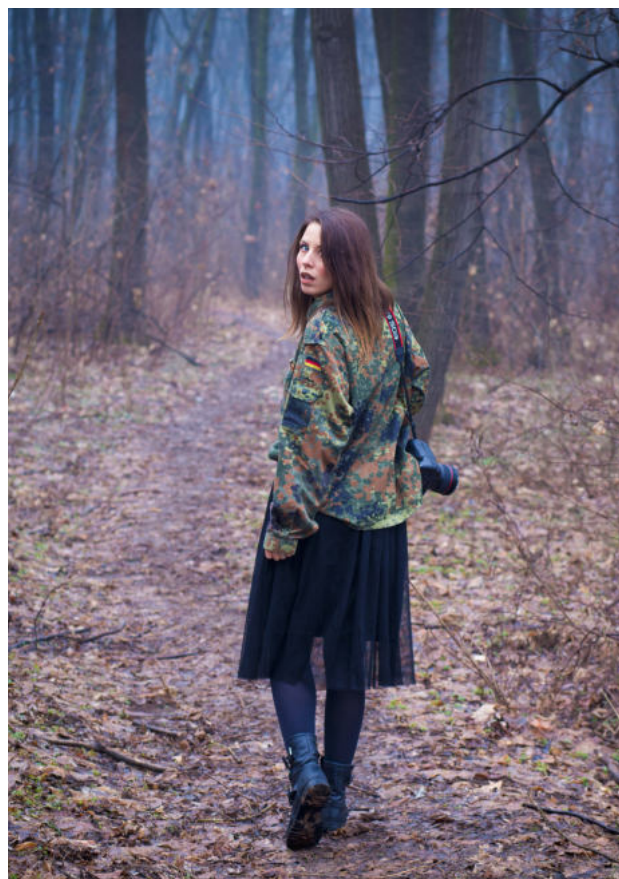
* * *

Tata-i un sărut pe frunte,
Ce alungă griji mărunte,
Tata, e o-mbrășurare
Ce te pune pe picioare.

Tata mi-e copilărie
Scăldată în bucurie,
E o ancoră solidă,
Minte blândă și lucidă.

Tata e o poezie,
Scrișă-ntr-o toamnă târzie,
Ceru-a plâns când s-a născut,
Căci un înger a pierdut.

Pentru tatăl meu iubit.
Maria Racovițan
9 Noiembrie 2023- de ziua lui.

POEZIE

Mugur DIMITRIU

E joi...

E joi
Și-n toamna care crește între noi
Prin aripi ni s-a încurcat un cer.

Castanii umblă zăpăciți și goi,
Iar felinarele se scutură de fier,
Se desfrunzesc tramvaiele de lume
Și se ascund într-un refugiu trist.

Doar eu prin parcuri te foșnesc anume
Și doar eu știu cum e să te exist...

E joi,
E toamnă.
Te iubesc.
Insist.

Nu te-am uitat dar plouă des în lume
Și-ți spală pașii de pe-asfaltul gri.
Se scrie prin ziare că ți-e bine
Dar că ești prea departe ca s-o știi.

Nu te-am pierdut da'-n toată ploaia asta,

Îngrădădită-ntr-un dulap de la etaj,
Încă mai plânge-o mânecă de bluză
Rămasă de la un prea trist partaj.

Nu te-am uitat...
Nu aș avea curaj...

Prea mult oraș
Și prea puțină tu...
Ne respirăm poluat și abraziv,
O zi mi-ești Da,
O alta îmi ești Nu
Și ne uităm fără niciun motiv.

Prea simplu zbor,
Prea complicate aripi
Înfipite-n omoplații noștri goi...
Tu salți pe vârfuri
Risipind săruturi,
Eu strâng la piept distanța dintre noi.

Prea multe Joi
Și prea puțină viață
Să le trăim aproape și curând.
Un sfert de Lună arde într-o piață,
Iar lupii tăi o sfâșie urlând.

Prea mult deloc
Și prea din când în când.

E joi
În noi
Și tot acest albastru
Pe care ți-l șopteam la o cafea
Aproape a tăcut
Și-aproape-ar vrea
Ascuns în bulgări vii de albastru
Să-și plimbe degetele reci pe coapsa ta.

E joi
Și-n noi
Încă miroase-a ploaie
Și-armate-ntregi de sfinți azi se dezic
De micul tot
De marele nimic
De biblice fără sfârșit războaie
Cu tine
Aliat și inamic.

E joi,
Dar noi
Plecându-ne departe
Ne renunțăm fără vreun "bun rămas".
Coperti neînsepute
Dintr-o carte,
Corăbii văduvite de compas,
Tăcute guri,
Neauzite șapte
Minute-n șir
Căzute dintr-un ceas.

E joi
În noi
Sau ce-o mai fi rămas...

Post Tu!

Acum, când încă-mi plouă și mi-e vânt,
Când barcagii cară nemurire
Pe un bilet uzat de-autobuz,
Acum când îmi e rău și îmi e bine,
Tu pleci cărând în spate, ca nebuna,

Tot ce ți-am scris sau ți-am promis cândva,
Tot cerul meu, cu stelele și Luna,
Și cu mansarda-n care îți făceam cafea,
Cu felinarele ce îți cântau alcoolice
Prostii ce îți scriam pe-un colț de ziar!

Tu pleci oricum, iar bietul melancolic
Rânjește-n geam, sperându-te-arbitrar...

Te du, femeie, dacă asta vrei,
Iar parcurile mele-or învia
Din frunza arsă-a unui anti-tei
Sub care îmi jurai că ești a mea!
De-acum, să plouă doar în lumea mea!

La mine în suflet se cade în gol,
Prin parcuri, copaci de ciment dau în floare,
Felinare se sting, înecate-n alcool,
Prin case se coc porții mici de uitare.

La mine în suflet bat vânturi de piatră,
Vin sfinți în exil, triști și plini de noroi,
Iar sufletul meu e o carte uitată
Pe un raft prăfuit, lângă-o poză cu noi.

La mine în suflet e-un veșnic război...

Rai care erai..

Erai... Da, da! Erai
Un fel absurd de floare
Făcând amor sălbatic
Cu cete-ntregi de fluturi...

Eu mă goneam din Rai,
Căzând din întâmplare
Pe sânul tău arhaic
Secat de nesăruturi.

Erai un fel de lună
Dormind în Carul Mare
În primul miez de noapte
De după amândoi.

Eu îmi eram toți lupii
Urlând de disperare
Sau suspinând în șoapte
Un început de joi.

Erai un fel albastru
Sau poate-un fel de noi.

Atât de lung...

Atât de lung e drumul coapsei tale,
Că palmele-mi îmbătrânesc mergând.
Și-atâta alb
Și-atâta nepăsare
Se-ascunde-n umbra sânului tău stâng.

Atâta dor ți se ascunde-n plete
Și-atât de multă noapte-n ochii tăi,
Că mi se umple lumea de regrete
Și-aș vrea să fie veșnic numai joi.

Atât de tu
În prea puținul noi...

Mi-e dor...

Mi-e dor să-mi fie dor de cineva,
Așa cum astăzi îmi e dor de tine!
Să-ncalc porunci nescrise undeva,
Să mă împac și să mă cert cu mine!

Azi te nescriu pe foi mucegăite,
Din cărți ce nu vor fi citite-n veci.
Să te conjur s-apari pe nesimțite,
Ca să te plâng nebun atunci când pleci!

Am să te-nchid în mobile stricate,
Și-am să te uit prin poduri înc-un veac.
Să-mi bați, pendulă, numai miez de noapte,
Să îmi fii suferință, să-mi fii leac!

Mă voi muta în gări necunoscute,
Să dorm în trenuri care n-au venit.
Sunt controlor de suflete pierdute
Și tai bilete către nesfârșit.

Noi

Doi oameni
Într-o curbă-atemporală,
Citindu-și pe ascuns nescrise cărți,
Visându-și o iubire imorală,
Se sfâșiau în mii și mii de părți.
Și se sorbeau apoi din cupe sparte,
Amestecându-și sângele cu vin...

Doi oameni
Într-o lume prea banală
În care timp le rămăsese prea puțin
Visau pe-ascuns, scrâșnind ușor din dinți.
Doi oameni se scoteau pe rând din minți.

N-ai tu... (21?)

N-ai tu umblet scris în talpă
Câtă zare arde-n mine,
Câte bice îmi sfărâmă
Nordul alb de la vreun pol,
Nici vreun zbor pierdut anume
Într-o buclă rubinie
Să îmi șteargă disperarea
De pe umărul tău gol.

N-ai tu nud să mă îmbete
Câtă noapte urlă-n mine
Răsturnat în pirueta
Dintr-un parc aproape gri,
Nici vreo carte prăfuită
Povestind mereu de tine
Cum mă dai, seară de seară,
Felinarelor târzii
Să îți scriu, în lungul coapsei,
Vreo poveste despre noi...

N-ai tu soare-ntr-o eclipsă,
Să ne-apună pe-amândoi!

N-ai tu...

N-ai tu suflet câtă iarnă
Azi s-a năpustit în mine

Îmbrăcând în ger copacii
Ce ne-ar aminti de noi
Și nici ochi să doară golul
Care mi-a rămas din tine
Într-o buclă infinită
De la joi la minus joi.

N-ai tu ceruri câte-abisuri
A săpat la mine-n suflet
Liniștea ce se lăsase
Dintr-odată peste noi,
Nici armate-ntregi să plângă
Pașii rătăciți în umblet
Căutând o tristă pace
În acest cumplit război
N-ai tu... N-avem amândoi.

În orașul...

În orașul ăsta-n care
Toamna toată e o joi
Eu îți plimb de mâna umbra
Înainte și-na poi
Și te desenez pe ziduri
Dintr-un rest de felinar
Agățat în fața casei
De-un trotuar imaginar.

În orașul ăsta-n care
Frunze cad la infinit,
Eu îți povestesc din cartea
Unui geniu necitit
Și îți șterg de rouă somnul
Răsucit în așternut...

În orașul ăsta, astăzi,
Am să-nvăț să mi te uit!

N-ai tu...

N-ai tu frunze câtă toamnă
Azi s-ar desfrunzi în mine,
Câte ploi cad necuminte,
Câți cocori mi-ar tot pleca
Și nici fluturi să se-alinte
Iar pe glezna ta fierbinte
Într-un fel de dimineață

Când jurai că ești a mea.

N-ai tu aripi să mă zboare
Către totul tău departe
Când prin parcuri numai umbra
Mă mai strigă undeva,
Nici vreun felinar cu șoapte
Să ne povestim de tine
Într-o seară sub o ploaie
Într-o veche cafenea
Unde îți citeam odată
Un poem pe-un plic de ceai.

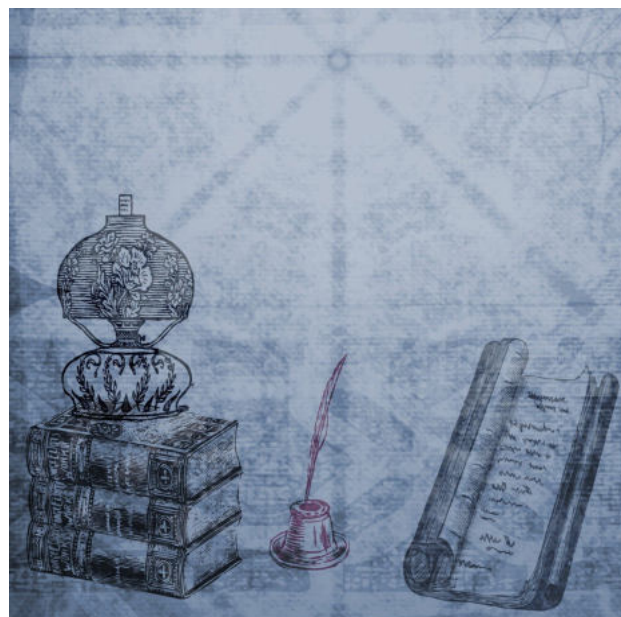
N-ai tu frunze câtă toamnă
Nu-mi mai ești, dar... îmi erai.

E toamnă iar

E toamnă iar... Tu vezi cum norii mei
Sărută mâna parcurilor tale?
Cum felinarele se plimbă pe alei
La braț cu nudurile tale matinale?

E toamnă iar și la un colț de stradă,
În casa-n care este veșnic joi,
Un pictor orb, blocat într-o mansardă
Ne-așează pe o pânză pe-amândoi.

E toamnă iar... E vreme de beție
Și de-amintiri la un ibric cu ceai.
E toamnă iar, dar... Ce îți spun eu ție?
La mine-i toamnă, iar tu habar nu ai!

POEZIE

Carmen SECERE

fișa postului

în ciuda lipsei dovezilor
văd întreaga lume dintr-un compartiment
de tren

uși fără clanță
statui cu prunci în brațe
pelerini călătorind rotund

la fiecare oprire oamenii coboară
să șteargă plăcuțele din aluminiu

coji
pubele pline
staniol
înghesuală

direcțiile se schimbă
numai eu rămân în același compartiment
de tren

scriitor calificat
de vagoane

indigo

prin fereastra cu bufnițe
ajung doar într-un singur loc

mai încolo se rostogolește
ochiul lipsă

ape ape ape

am avut cândva o iubire
din care mușcam pătrat
amândoi
apoi s-au întâmplat câteva morți
în depozitul de metale grele

genele cad
înecații îmi țin umbrela

în amnezia noastră indigo
alunecăm la fel
pe ultimul pește

turnul din hanoi

presar întuneric dus-întors
zborul se frânge
lilieci îmi aduc aer sub aripi
/e tot ce am neavând/

privesc în oglinzi vechi
mă retrag spre nord
pe nisipuri negre
plouă torențial

sar peste istorii de bambus
dărâm turnul din hanoi

port centuri
cu tije

în spatele meu aleargă
florărese și măcelari

să nu

în perimetrul unui romb
nu-ul se învâрте liber

prea multe reguli într-o trădare
prea puține fisuri spre adevăr

să nu

normalitatea are minusuri
restul depinde mereu de ceilalți

să nu

sunt insistentă
ridic detalii la cub
fac umbră soarelui
iubesc

să nu

rămân aici
tu ești acolo
ne desparte doar livada asta
de lămâi

linii secundare

prin gări mai sosește câte un marfar
cu vagoanele goale în care
altădată îndrăgostiții se îmbrățișau

mă plimb rotund
imit un inel și închid jurămintе

difuzoarele tac
azi-noapte am visat o lume
fără voci de copii

între șinele reci au rămas câteva margarete
zdrobite într-o catastrofă feroviară

nimeni nu pleacă
nimeni nu vine

se aprind semnalele
inelul e o cauză pierdută

trenuri
trenuri pentru totdeauna

bulina roz

înapoi înapoi înapoi
cât de înapoi pot ajunge
nimeni nu a fost înăuntrul meu
dacă mă tai rezolv c-un bandaj
altfel suntem cu toții geniali triști și singuri
rămân un model defect
mă trezesc obosită de vise și pentru prima
oară
nu pot să plâng
bulina roz îmi rupe gândurile
bulina roz îmi aranjează viața
noaptea îmi e cel mai dor de tine

metafizică

într-o pauză de viață dizolv aștri în basamac
apoi învăț să citesc în cristale

râd între două geamuri sparte
barmanul aprinde mai multe lumini
să-mi aud glasul cum urcă

la mese toți vorbesc despre absolut
și depre zădărnicia nopților de sticlă
câte păcate fără vină cunoaștem
de câte ori plecăm fără să privim înapoi

mai beau o gură se mai aprinde o stea
sunt femeia salvată din mahalaua unde poeții
își caută pretexte și mințile

barmanul scrie nota de plată
în rune

de aici începe tristețea de aici începe totul

anumite granițe nu se trec nici măcar în gând
mai ales dacă necunoscutul te sperie
marea lovea furioasă pereții adăpostului
niciun țel de atunci n-a rămas nepedepsit
îmi era frică de apă nu știam să-mi țin respirația
dar aveam nevoie de frigul din adâncuri
și-am coborât
întunericul era tulbure ca o uitare nevinovată
țipătul balenelor trecea prin mine
și m-am prins într-un năvod
apoi ai venit tu cu stelele târâș
dându-mi din aerul tău o gură
și toată pădurea de alge
întind mâinile
mâinile mi se lovesc de geam
de aici începe tristețea
de aici începe totul

femeile în alb îmi aduc bulina roz
te lepezi de lume
mă lepăd

filosofii de bar

curățătoria cu aburi s-a închis
e nevoie să-mi albesc fustele
și noaptea

alerg spre mări adânci
sub palmierii din marrakech
primesc baloane de săpun

viața înseamnă invers
în ploaie am pierdut doar dragostea
altfel mă las dusă de ape
numai ca tu să mă pescuiești

nu există ceva ce nu poți face
spune barmanul
știind că tot ce-mi doresc
este berea cea mai rece
și neagră

dacă îmi lipsește un simț
le folosesc pe celelalte
duplicitatea e obligatorie
când cuțitul ajunge la os

filosofii de bar mofturi
și alte aiureli

o rafală de vânt se zbate
în fusta veche de pe sfoară
ultimul pescăruș s-a aruncat
de pe pod

mai dă-mi o bere și ziarul de ieri
caut expert în mansarde

POEZIE

Adrian VIZIREANU

să intre în mine și-n mine
din umbră și noapte negrul să-mi bea,
să-mi umple orbita cu sine!
Lăsați nevăzutele urme
și cercul ce umblă pe ape
departele-n mine să-l curme,
făcându-l să-mi fie aproape!
Lăsați unda în os să se-ndoaie
și-n mine-mpletită în sunet,
să urle-a furtună și ploaie,
să-mi fie în tâmplă un tunet!...
Nimic nu va fi din tot ce vă cer!
Ce mult e puținul,
ce gol este plinul!
E iarnă în mine, iarnă și ger...

Răsărit

A lăsat în urmă ceru-ncremenit
Înlăuntrul nopții adunat inform,
Galbenul de lună sună veștejit,
Vise dezlănate umbrele își dorm.
Îmi agăț o clipă pleoapa de zenit,
Roșul mă pătrunde, mistic și tăcut,
Licăre în mine osu-mi dezgolit
De-atâta lumină, focul renăscut.
Stele mute mor, trupul și-l subție,
Urme de copite tremurul și-l țin,
Negru-i destrămat, bezna-n agonie,
Împrejurul gleznei aur crește lin.
Mă opresc în mine, singur și târziu,
Soarele îmi trece prin genunchi rotund,
Am uitat o clipă, am uitat să fiu,
Păsări călătoare ochiul mi-l pătrund...

Târziu

Opriți clipitul din a clipi,
acea strângere a pleoapelor,
acea putere de a zdrobi
doar îndoirea luminilor!
Lăsați unduirea și colțul de stea

Mi-e frig

Mă îmbrac în toamnă și tac,
menade îmi sfârtecă trupul,
din umbră Orfei îmi renasc
rotund, scris din sânge, pământul.
Privirea îmi crește pădure
și luna, pe trunchiuri urcândă,
mă umple de foșnete sure,
de zboruri și moartea lor blândă.
E toamnă în mine și tac,
menade îmi sfârtecă trupul,
în val peste țărături mă-mpart
și pași printre stele, nisipul...
Lumina devreme s-a stins,
de noapte sunt lumile pline,
Orfeu zace mut în abis,
ce frig și ce toamnă-i în mine!

Străinul

Sunt sita de rune-mpletită din beznă,
Doar noaptea își cerne prin mine
strânsoarea.
Mă strânge amurgul cu teamă de gleznă,
Căci eu sunt târziul ce-și țese uitarea.

Mi-e ora departe de turnul luminii
Și timpul-copil îmi atârnă brățară
De setea pribeagă ce-adapă ciulinii
Din ciuturi uitare demult într-o vară.

E luna un țipăt într-un stol rătăcit
Și-atât de departe aproapele-mi pare!
Azi ghețarii din nord mă-mpresoară tacit
Și-n cuiburi, prin piept, am doar stele
polare...

Copaci transparentți înfloresc doar din
umbre,
De umăr mă ține un foc singuratic,
Prin lanul cenușii, prin ploile sumbre,
Eu sunt străinul, sunt granitul eratic...

Răsărit euxin

Tremură aerul, tremură,
sfioasă lumina pășește în lume,
mâna mi-o strângi, marea murmură
și stele se sting obosite în spume.

Pe buze-ți îngheață uimirile roșii,
când zorile nasc orizontu-n culori.
Te uită, din noapte se-ntorc albatroșii!...
Tu mâinile-ntinzi și-mi pare că zbori.

Zenitul e-n flăcări și lumea se-aprinde,
vibrează văzduhul și pare că țipă,
luminile nopții se-neacă murinde
și timpul se sparge lovit de-o aripă.

Albastru-n albastru stă cerul curbat,
miresme de alge, pelin și de sare
se prind în năvoade de vânt și se zbat,
iar sfere-n rotații scot ziua din mare.

O pasăre urcă, în penele moi
îmi pare că ține în zboru-i pământul.
Răsare, iubito, lumina din noi
și-n raze de soare ne țese veșmântul.

Destul!

Privesc azi prin mine, așa, într-o doară
Și ochiul meu urcă și ochiul coboară,

Îmi vede din carne și oase despoilul,
În suflet o noapte și-n sânge noroiul.
Privesc azi prin mine și văzul mă doare,
De carne nu-mi pasă, dar gândul, el moare.
Dă-mi drumul privirii din trup, colivie,
Și las-o să zboare și las-o să-nvie!
Nu-mi pasă de sus îmi e arsă de soare,
Nu zborul mă doare, pământul mă doare!
Dă-mi drumul privirii din ochiul rebel,
Dezleagă-mi noroiul de cerul din el!
Dezleagă-mi bătaia din pulsul fierbinte
Și las-o să fugă în cel dinainte!
Deznoadă-mi și umbra-n nodată-n cărare,
Nu talpa mă doare, ci drumul mă doare!
Privesc azi prin mine-n retine întoarse
Și-mi văd între umeri aripile arse,
Pământul ce-aleargă mereu după noi
Și noi, doar fantome, doar carne și goi.

Venite adoremus

Plouă din trupuri sleite de geamăt,
pașii-și sugrumă conturul și glezna,
soarele-și stinge rotundul și vânt
naște pe holuri nimicul și bezna.

Pereții atârnă de-un vechi crucifix,
piroanele-l strâng în rugină pe Crist,
miroase-a urină sau poate a Styx,
e atât de mult alb și totuși ce trist!

Un muget conturul cadavrului pal,
mat, înnegrit de puroi și duhoare,
senilă perindă iar moartea-n spital,
adună stafii ascunse-n sertare.

Lumini se chircesc transparent și opac,
ferestre burtite pun plasturi pe cer,
striviți de-ntuneric gem ochii și zac,
tavanul îngheață și Lerul nu-i Ler.

Ninge inept cu steluțe mărunte,
bătrâni speriați își caută mama,
e iarnă în jur și-n plete cărunte
își fac astăzi cuib doar frigul și teama.

O mână-și deschide căușul inert,
un chip dintr-o poză plutește în gol,

zâmbește o clipă și-n zboru-i incert
se stinge în noapte, se stinge domol...

Tristia

Azi plouă iar prin toamnele din mine,
ochii-mi sunt grei și orele mi-s pline
de-o noapte destrămată, rece și profană,
rostogolită-ncet din cer ca dintr-o rană.
În stoluri trec cuvintele din frunze
și tu le taci ascunse printre buze,
printre potecile uitate și târzii,
sau pe sub pașii tăi când pleci, sau poate vii.
Hai, spune-mi, să aprind iar focul, vrei?
Și spune-mi, poate știi, iubirea ce-i?!
Poate e clipa ce-ți adastă-n gene
printre tăceri și scânteiază-alene,
poate-i doar vara reaprinsă-n jar,
un foșnet mut prin lemnul de stejar,
ori poate este licărul căzut din stea
peste-un oftat, sau poate peste coapsa ta...
Ce toamnă mi-e, ce multe crengi murinde,
ce noapte nesfârșită mă cuprinde!...
Și plouă iar, plouă prin mine surd,
orele-s reci, ce anotimp absurd!
Mi-e gri și-aștept iar soarele să vină,
să-mi urce-n piept a taină și lumină,
dar timpul meu e lună și e vânt
și stele-mi sunt doar pietre și pământ.

Rac

Zăpadă ți-e zâmbetul
pe chipul de ger al oglinzii
și laptele nopții îl bei
din adâncul orbitei.
Ce negru ți-e părul
căzut la picioarele lunii,
ce greu îți atârână în bucle
pe talerul vieții!
Inima-ți bate mai goală de ore
cu foșnet de spice-ntr-un lan fără grâu.
Anotimpuri grăbite îți trec
pe sub pleoape
și păsări rotite în iriși
te-nvață să zbori.
Doar părul îți curge în bucle,
fantomă de val

într-o mare de noapte...
Privirea ți-o simt o ruină în flăcări
și palma ți-o țin pân' la os.
Nu privi,
oglinzile mint din arginturi pleșuve!
Esti frumoasă în alb
și negru ți-e părul
și ochii îți ard,
tăciuni în cenușă.

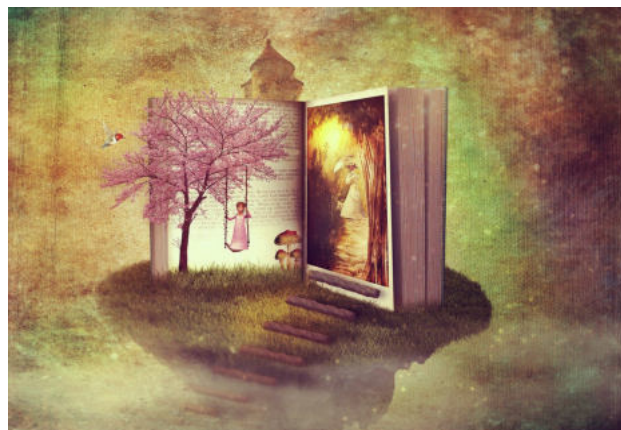
Sunt aici...

Sunt din nou aici.
E o cameră mare locuită de spaime bătrâne și
pereți obosiți.
Lumina, rămasă lângă fereastră din ziua în
care îi adusesem
un ghem de culori, învățase să tricoteze.
Pulovere cu lungimi de undă diferite
îmbrăcau nefiresc formele ce le ieșeau în
cale.
Sunt din nou aici.
Un ceas de perete își jupoaie ritmic orele.
Într-un colț timpul foșnește o pungă ceruită.
Am recunoscut-o după albul acela sticlos
rămas aici dintr-o iarnă trecută.
În ea adunasem zgomotul pașilor pe care nu
voiam să-i fi făcut, cenușa zilelor arse în van.
Astăzi mă simt altfel, degetele nu mă mai
încap, oglinda pare și ea neîncăpătoare, din
marginile ei prăbușindu-mi-se conturul peste
mine.
Și totuși, sunt din nou aici,
în camera aceea mare unde aerul se rupe în
bucăți mici și rotunde care, ajunse pe podea,
se rostogolesc zornăind ca o copilărie...
Uneori, în punga albă, ceruită, îndes zilele în
care am plâns.
Ce rost ar avea să le mai țin în mine?!
Auzi?!
O bătaie în ușă se târâie în cameră...
Suntem din nou aici, în camera asta mare,
locuită de tot ceea ce am fost.
Lumina croșetează absentă. Câteva bucăți
proaspăt rupte din aerul de aici ne privesc
curioase. Oare cât de bătrâne sunt azi
cuvintele?!

POEZIE

Dorin CROITOR

Ghidul poetului de proximitate

Pe controversatul poet de proximitate
n-ai să-l găsești în bibliotecă,
asta nu înseamnă că nu citește,
poți fi credincios
și fără loc în strana bisericii...

Ai să-l găsești cel mai adesea
în copilărie,
unde încă se chinuie să coboare
zmeul acela din coperte de abecedar
încleiat cu făină ușor înecată
și coada de crepon,
pe care l-a înălțat fără să știe

că Bunuțul îi lasă pe poeți mai mult la joacă
iar uneori de-atâtea griji ale lui
îi mai uită pe-acolo...

Inferneden

Iubita mea, din iad fugind prin stânga,
un drac ieși bălăgăându-și drâmba
s-anunțe evadarea mea ciudată,
fugeam să te sărut încă o dată.

Iubita mea, în rai intrând spre dreapta
un înger a ieșit să-nchidă poarta
care desparte dragostea de vină,
infram ca primăvara în grădină.

Toamnă 1

Doamne,
dă-ne o toamnă ca o despărțire
între prieteni deplini:

caldă,
fără mari promisiuni,
fără mici compromisuri,

doar aleasă!

Doamne,
dă-ne o toamnă ca o întâlnire
între noi și tine,
între vina noastră și mila ta!

Management

În timpul în care ne plângem
de tot ce ne lipsește,
nepăsarea se bucur liniștită
de tot ce avem...

Toamnă 2
Lângă un copac
a crescut o toamnă.
Lângă mine
o poveste care se pretinde a fi a noastră,
îmi cere frunze
pentru a-mi înapoia aripi.

Și trec arhangheli
și-mi spun că nicicum altfel
nu ne vom mai revedea...

Diacritica

Femeia iubește într-un punct,
bărbatul iubește într-o virgulă,

altfel nu ar ieși întreaga frază.

Paradoxul însă
este ca bărbatul iubește
până într-un punct,
pe când femeia iubește

și după virgulă....

Gastronomică

Găteam
fiecare în bucătăria lui
la două pâini mâncare
distanță,

dar tot simțeam
când pune prea multă sare în supă mea

și o sunam
rugând-o să nu mai plângă!

Geofizica sentimentală
Ne-am despărțit
întorcându-ne spatele,
dar atât de mândri
pe cât de mult ne iubeam.

Așa că
am mers în direcții opuse
până ne-am întâlnit fără a ne întoarce.

Ce noroc am
să te iubesc pe o planetă rotundă!

POEZIE

George Nina ELIAN

ȘI POATE CĂ NICI NU

nu mai păstrez nicio fotografie din copilărie

(i'm sorry! your
family is dead -- mă
consolează grijuliu îngerul rătăcitor)

și poate că nici nu exist. poate că
nu sunt nimic altceva decât
rodul unei imaginații mirobolante

altminteri m-aș vedea din afară
fără să mă uit în oglindă

(am descoperit înspăimântat asta
pe la vreo doișpe ani într-o iarnă
în timp ce lunecam pe gheața unui lac.

n-am spus nimănui)

apoi a venit ceea ce se cheamă
maturitatea sau cicatrizarea rănilor

unii vorbeau cu înfrigurare și tremur
despre pasărea nu

alții chiar o văzuseră:
o parte înainte de naștere alta înainte
de moarte

(a ei
a lor --

DRUM

Jupuit la tâmpile, descheiat la piept --
Harpiei or să cânte la al meu schelet,

Numai să se-nchine nu va mai ști nime:
Vin' și te prosternă gerului din mine!

Mă despoaie gheața, sloiurile-i ard:
Fă-ți din pielea-mi flască feșă sau stindard!

Când te speli de moarte, spală-te cu ochi!
Poate îi va trece lumii de deochi...

Taie-mi vena stângă, fă-ți un bici din ea!
Poate că durerea mă va-nsenina.

Vino-n zbor austru! Am să mor încet
Sub eșarfa ruptă-a cerului secret.

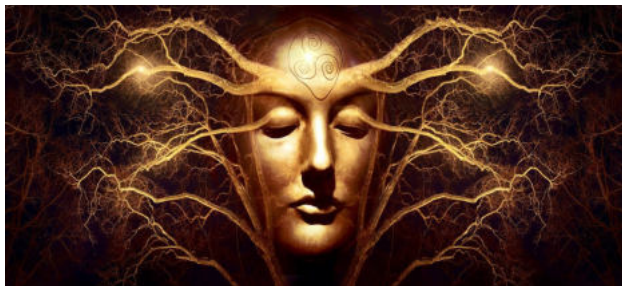
Zăbreliți sunt zorii... Și tu-mi spui că ninge...
Ninge dintr-un cer striat ca un meninge.

Strâmt e eșafodul... Către el mă-ndrept
Jupuit la tâmpile, descheiat la piept...

nu se știe)

reflectată-ntr-o minusculă
oglină de buzunar
ca-ntr-un neiertător verset-axiomă:

cei ce pleacă n-au fost niciodată

ÎNAINTE SĂ-NCEAPĂ SFÂRȘITUL

sirenele sună
câinii urlă
oamenii-și consumă conștiincios și
cu înghițituri mici
rachiul din fecale sau mai degrabă panica
de-a fi rămas insuportabil de singuri
în fața oglinzii

DESTINAȚII NU MAI EXISTĂ ȘI NICI ADRESE

cântecul morții începea ca un plânset
de copil o marțială umbră declamând
shakespeare pe dinăuntru pereți pe
dinafară ziduri (simple coincidențe:
niciodată nu știm ce se-ntâmplă de fapt)
cert e că nu mai am unde să mă grăbesc:
destinații nu mai există și nici adrese mă

voi opri aici ca și când aș învăța un cuvânt
nou mai ales că nu toți sfârșim la fel
încercând să distingem culoarea lebedei
de cea a apei și-nțelegând în cele din urmă
că zidurile casei nu sunt altceva decât
niște imaginare ferestre secrete în spatele
căroră te ascunzi ca să mori (măcar atât)
în liniște și (dacă se poate) un
minimum de indiferență
vă rog

DEPARTE ÎN VIS ORI DINCOLO

mi-ar plăcea să merg prin ploaie întruna
fără să văd fără s-aud fără să simt
să fie o noapte continuă și să nu mă
opresc decât foarte târziu undeva departe
în vis ori
dincolo de viață
destrămându-mă dizolvându-mă
evaporându-mă la fiecare pas
odată cu ploaia
odată cu noaptea
odată cu...

VORBE DESPRE ZIUA DE IERIAZIMĂINE

Motto:

Cei ce dețin controlul au întotdeauna dreptate, dar nu pentru că au dreptate dețin controlul, ci au dreptate pentru că dețin controlul.

ei nu glăsuiesc
ei, cu limbile lor abrazive,
ascut cuvinte și săbii

ei sunt cei
ce te-nvață cum să gândești și
pe ce parte a gurii să mesteci, iar dacă nu
faci ca ei, te declară
extremistfascistanalfabetputinist
antisemitinconștient
legionarbolșevicincult
negaționistmedieval
criminal de război și de pace

ei îți arată cu maximă rigurogenerezitate
calea direcția viitorul
precum marxengelslenin
odinioarăacumșipururea

au trecut aproape o sută de ani de la
anii '50 ai secolului cel răposat,
dar anii '50 -- nu. nici gând
lagărele de concentrare s-au
născut în anii '30,
în anii '50 s-au maturizat,
iar în mileniul trei s-au clasicimondializat

da, pământeni,
în secolul al douăzecișiuulea era noastră
stalin și hitler au devenit frați siamezi, s-au
înmulțit în progresie geometrică și s-au
deghizat în filantropi și savanți care știu
adevărul înainte de a-l afla

pe când tu, cetățene de rând,

ești mic și
prost și nu-ți trece prin cap că-ntotdeauna
doar unii au
dreptate, și anume cei desemnați prin
ordin de zi pe unitate de ideologii și
propagandiștii de serviciu
ce te hrănesc zi de zi și în
proporție de masă cu teroare camuflată în
grijă pentru sănătatea planetei

iar dacă vrei să mai
câștigi totuși ceva din
tot ce-ai pierdut, ia exemplul de succes al
israelului și dă-le un pumn în
plină figură înainte să se dezmeticească,
fiindcă asta nu
se numește agresiune, ci
atac preventiv

POEZIE

Cătălin CODRU

Poet român, născut la 14.03.1973 în București. Începe să scrie din adolescență, atrage atenția asupra versurilor sale și apare mai întâi în antologii de poezie, dintre care menționăm: „Rugă fără sfârșit”, „Poemia”, „Soldați în piața soarelui”, „Poema”. Apariții în reviste literare: „Cenaclul de la Păltiniș”, „Mantaua lui Gogol”, „Turism si afaceri”, „Literadura”, „Vama literară” etc. Este invitat să participe la foarte multe cenacluri, poeziile sale au fost puse pe portativ, în prezent fiind aproximativ 15 piese cântate pe versurile sale.. Volume de autor: „Bătrânul cuc” și „Răzvrătirea” și este în curs de apariție și volumul care încheie trilogia, „În numele focului”.

Aș fi putut

Aș fi putut să te visez întreagă...
Și-n visul meu parfumul să-ți respir,
Dar ce folos că doar un vis ne leagă,
Tu nu poți fi un simplu musafir!

Tu n-ai știut că te iubesc în taină,
Nici lumea toată nu avea să știe...
E noapte azi pe cerul meu de spaimă
Mi-ai fost tu lună, cer și poezie!

Aș fi putut, dacă-aș putea să pot...
O-ntreagă simfonie să-ți șoptesc,
Dar mă afund în visul meu de tot...
Și te iubesc teribil și firesc!

Puteam să fiu un arbore trăznit...
Și frunzele să-mi cante a tăcere,
Cu fruntea așezată spre zenit...
Aș fi rodit dorință vin și miere!

Ce am?

N-am timp, dar știi... în mine timpul...
Se-ascunde mut ca o jivină
Ascute rădăcini și umblă
Întâi rostit... până să vină.

N-am măști, dar... cine să le vadă?
În sala unicului bal
Din când în când... petrec în stradă...
Decizii demne de-un final.

N-am loc, dar... pentru lumea asta
Nici locurile nu-s plătite...

Atât de multe, nu-s... știi bine...
În noi sunt lumi nelocuite.

Nimic nu am, dar vezi... am totul...
În mine-i loc de timp, de bal
Eu am să las în urmă totul...
Și apoi... am să mă schimb în val!

Dacă vine iarna...

Dacă iarna vrea să vină...
Eu te rog, poștește-o-n casă,
Să mă tulbure pe mine...
Tu, rămâi... așa... frumoasă...

Domolește... numai focul,
N-aș voi să se așeze...
Lângă noi să-i stea norocul
... de nu vrea, să lumineze...

Dacă vrea să ne-mpresoare...
Cu albastrul ei de vis,
Lasă-i ușa descuiată...
Eu am să rămân închis

S-o așezi în cap de masă...
Ca pe-un oaspete de seamă,
Dă-i din vinul bun și negru...
Și-nainte... dă-i și-o zeamă.

Spune-i să își amintească...
De tot anul ce-a trecut,
Și să plece în tăcere...
Nu-i sfârșit fără de-nceput

Să-i ascuți cuvântul rece...
Care dă povețe-n scris,
Mie dă-mi un ceai că-mi trece...
Somnul bun... în somnul vis.

Dacă vezi că îmi răcește...
Ochii care-s muți de tine,
S-o cinstești precum voiește...
Mie... o să-mi fie bine.

Și-aș mai vrea să-ți fie bine...
Să nu uiți că te-am iubit,
Iarna asta... mie-mi vine,
Ca un viscol nesfârșit.

De visare... și păcat

Când în somnul tău sunt umbre
Ce te-apasă tot mai tare,
Nu-ncerca vreun soi de veghe,
Ce e vis... în vis dispare!

Dacă-n visul tău sunt stele
... dacă strălucesc pe mare...
Lasă-ți visul să te prindă,
Viața fie-ți o visare!

Când te-așezi... Și vrei lumină,
Dar nu știi cum s-o primești,
Dăruiește-ți o iubire...
Dacă doar iubire ești!

Dacă te-ai gândit vreodată
Să te bucuri de păcat
Fă-l, dar doar din întâmplare
Să nu fii tu vinovat!

În orașul de jos

În orașul de jos se bea bere și ceață!
Mușterii fac semne filozofând...
Fumu-i gros, dar miroase a cer și a viață

Se trăiește hilar și se moare curând .

Precupeții își strigă clienții pe nume!
Vând la preț de nimic tot ce-i demn de respect
Se plătește cu banii... de capăt de lume.
Te tocmești prea puțin și nu-i bun.... tot ce-i drept!

În orașul de jos datoria-i pe viață!
Ai la tine biștari... cât să-nveți să trăiești.
Loteria e lege... și asta te-nvață!
Că respectu'-i păcat... Sau cum vrei îl numești!

Saltimbaci invalizi dau exemple de viață!
Te învață să crești fără să mai muncești.
În orașul de jos este prea multă ceață.
Însă nu poți să pleci... nici nu poți să trăiești!

Mi-ai spus,

Mi-ai spus, să-ți zâmbesc dimineața...
Și noapte... și stele mi-ai spus.
O flacăra vie-i speranța,
Iar luna de sus... s-a tot dus.

Mi-ai spus că bucata de pâine...
E bună s-o dai la săraci
Din tine se-nalță un mâine,
Ce astăzi nu ai... din ce faci.

Mi-ai spus să mă bucur de ploaie...
Și-n mine să fie senin,
Nu-i nor să nu curgă-n șiroaie
Sau dor să nu doară puțin.

Mi-ai spus să fiu liber ca vântul...
Și soare... și mare mi-ai spus,
Că nu-i început în cuvântul...
Lovit de trăiri și nespus.

Mi-ai spus să mă-nalț de uimire,
Iar eu ascultând am uitat.
Iubind am iubit o trăire...
Și fără să vreau... am trădat!

POEZIE

Ioan IVAȘCU

Data și locul nașterii: 7 august 1980, Moisei, Maramureș

Volume publicate:

- Poezii, 2009
- Tudor Vianu – modelul comparatist, monografie, 2009
- Stihuri incerte, versuri, colecția Scriitori la ei acasă, nr. 109, Cluj-Napoca, Editura Dacia XXI, , 2011
- Răgaz în casa de nebuni, versuri, Editura Inspirescu, 2019
- Pe malurile primului cuvânt, versuri, Editura Ecou transilvan, 2023

Volume coordonate:

- Irina Bercea de Moisei, monografie, Cluj-Napoca, Editura Limes, 2015

Doamnă fără de prihană

Doamnă fără de prihană,
pune-mi rouă peste rană

și din umbra ta aripă
fă-mi. nebotezat în clipă,

să mă-nalț pe căi de ceară
de cu zori și până-n seară

și când m-oi afla târziu,
culcă-mă pe-un bisturiu

și aruncă-mi în chilie
puful ca de păpădie

al mirabilului trup
din care doar sfinții rup

hălci de lumină solar.
Iar aezi cu gândul rar

își iau cele șapte vieți
și pornesc prin dimineți

cu o umbră de cuvânt
drept nepieritor veșmânt.

fără de păcate ți-s

fără de păcate ți-s
ochii, floare de cais

a luminii de cu seară.
pe o nevăzută scară

urcă și coboară miri,
îngerii marilor iubiri

niciodată împlinite.

pe cărările oprite,
pasul tău calcă mirat.

în privirea ta mă zbat

ca o pasăre zburând
către primul nostru gând
fără umbră, fără vină,
pe o mare de lumină,

fără bolți și fără uși,
în cântec de pescăruși.

fără de păcate ți-s
frunzele,- nverzit cais.

singurătatea celui care scrie

singurătatea celui care scrie
e seva unui arbore. din ea,
vin neofîții, cu nesaț, să bea.
cuvântul, dimineților făclie,

se-mparte numai celui care vrea
să iasă, fără frică, din chilie.
zidit în negrul fir din alba ie,
poetul murmură în limba grea

a unei lungi tăceri și se prefăce
în versuri scurte îngerul de pace.

marțea îmi sapă...

marțea îmi sapă în carne tranșee,
ochiul se topește. fragedă idee
sufletul îmi este la sfârșit de mai,
tu ești numai umbra florilor de ceai.

cade primăvara peste capodastru,
menestrelii cântă, cerul e albastru,
din înalt se-aude zvon de aripi. pur
și nestins e dorul. noaptea e un fur

izgonit pe strune. sângieru apus,
îți ghicesc conturul. printre crengi te-ai dus,
fără să te știe trupul meu hulpav
ca pe o regină dintr-un ev suav.

ispita primelor ninsori

ninge cu frunze și cu flori
ispita primelor ninsori
și-apoi din tine însuți ieși.
către livada de cireși,

un drum fără de nume duce.
umbrele scad. E o răscruce

de răni pe-ntinsul mării clare.
eu sunt un semn de întrebare

ce navighează în pustiu.
ca pe un vârf de clopot viu,

mă-ntind în noapte pe nisip
și-ncerc să dau tăcerii chip

ninge cu frunze și cu flori:
ispite-s primele ninsori.

Lăsați-mă să tac!

lăsați-mă să tac! nu mă opriți
din liniștea ce-a înflorit în mine.
nu-mi dați cuvântul înmuiaț în pâine
drept leac sortit doar celor osândiți.

lăsați-mă să-mi zăvorăsc ideea
în suflet și în ea să sap adânc!
și-atunci voi prinde,-n zboruri, melopeea
divină și din ea o să mănânc

precum dintr-o prescură preasfințită.
mă-mpărtășesc cu cerul și retac.
lăsați-mi verbul! pasărea rănită
le va veni tăcerilor de hac.

sunt un semn de carte

sunt un semn de carte.
în al serii verde,

cerul e departe.
liniștea mă pierde

pe cărări de rouă.
ora e târzie.

peste pleoape plouă,
ochii ne sfâșie

trupul fără vină.
semn de carte mut.

cine să ne țină
sufletul pierdut

ca pe o neștiută
umbră de cu seară?

dragoste pierdută,
rană necesară?

între table sparte
și adânci tăceri.

sunt un semn de carte
al doritei veri.

cine să mă vadă?

cine să mă vadă?
floare de zăpadă
sufletul îmi este
la colț de poveste.

cine să m-audă?
fața îmi e udă
de roua din zori,
sub umbră de flori.

cine să m-atingă?
prinsă ca într-o chingă
de această iarnă,
lumea se răstoarnă.

cine să-mi miroase
zbaterea din oase?
aripă deschisă
spre calea promisă.

ochii tăi să-mi vadă
trupul de zăpadă

Proză

Ela NICOLAU

AȘ FI RĂMAS ACOLO

(fragment din romanul în lucru)

Adesea m-am tot întrebat: cine sunt eu? Și n-am găsit pe loc răspunsul. Spre a-l afla, a fost nevoie să mă scutur de pieile de împrumut, de masca prin care îmi apăram adevărata față de cei care-mi erau ostili sau îmi păreau dușmani. A fost nevoie să mă cunosc și să mă recunosc. Să mă împac cu mine. Nu e cale de împăcare cu fețe ascunse sau de împrumut. Puțin câte puțin am început să îmi accept și lipsuri și îndoieli. Am învățat să îmi accept și să îmi iert greșeli. Sunt om. Omul nu e făcut pentru perfecțiune. Dar ce e viața, dacă nu o luptă permanentă să te depășești pe tine? Viața nu ne e dată spre risipă. Cine sunt eu? Nu cred că cineva s-ar întreba. Totuși, de-ar fi vreodată să o facă vreun puritan cu spirit de judecător și ochelari de cal, i-aș spune ce mi-aș spune mie la ceas de nerostite întrebări ce-și strigă dreptul la sinceritate: nu am venit pe lume cu lecții gata învățate, iar din greșeli am învățat cât să nu-mi fie chiar o noutate când s-a întâmplat de le-am tot repetat. Pricini adânci mă urmăresc. Am multe lipsuri, încă mă lupt cu monștri sub acoperire și-s plină de îndoieli. Mi-au fost momente în viață când mi s-a întâmplat să nu mă recunosc. De ești la fel... ai să înțelegi. De nu...ferice ție! Sunt doar o biată umbră călătoare cu însemne de păcat. Și nu neapărat că uneori am mers împiedicat, că am mințit sau că mi-am înșelat alesul... Că aș fi tănuț mizerii sau aș fi aruncat aiurea cu

gânduri veninoase... Nu! Mi-a fost o vreme de aspră rătăcire, când nu eram în stare să visez decât la moartea omului de lângă mine. Da, nu-mi era zi să nu visez la moartea lui, cum numai la o fericire se putea visa. E strigător la cer, știu bine! Dar am făcut-o! A nu se înțelege că m-aș mândri cu asta. Cine și ce să creadă?! E peste firea omenească. De ești cumva contrariat de o așa mărturisire, de te simți tulburat sau afectat în puritatea vieții tale, nu te feri, nu sta pe gânduri: strigă la ceruri, ia-mă de cap și pune-mă la zid, aruncă pietre, dă cu parul... Pune-mi și funia de gât... Aruncă-mă în pucioasă... Zău dacă m-aș împotrivi! Judecă-mă cum te îndeamnă firea. Poartă-ți apoi virtuțile pe mai departe, ca pe-o icoană din închipuiri profane. Viața nu-i una și aceeași pentru toți. Bine o fi cu liniștea-n pustie! Bine-i oricum... Totu-i să ajungi să-ți fie pace în suflet. Și iubire. Cu adevărat, cu asta ne hrănim.

Mă simt stingheră precum o picătură vie din adâncimile cerești. În mine port umbra a toate cele pământene. Singurătatea îmi este ca și o soră. De când mă știu, umbra îmi șade santinelă la picioare. Întâia oară m-am speriat de ea. Era de o ciudățenie rară. Prea se ținea de mine scai. Cu chiu cu vai ne-am împăcat și ne-am găsit de joacă laolaltă. Nu-mi era joc mai la îndemână și nici așa de fascinant! Și-acum ne mai strâmbăm discret una la alta, să nu ne pierdem rostul. Altfel, când umbra îmi deschide calea, îmi crește sentimentul că n-am cum să mă rătăcesc. Și îmi place să-i privesc îmbrățișarea alunecoasă cu alte umbre călătoare. De mi se lasă în urmă, îmi zic în sinea mea că nimeni nu ar cuteza să mă lovească pe la spate. Iar când îmi e pe-alături mai furieșz privirea către ea, cu gândul că singurătatea nu există.

Cât am umblat, cât m-am ascuns și cât am încercat, de umbră și de amintiri

nu am scăpat. În umbra amintirilor îmi port vremelnica îmbrățișare a pământului ce tuturor ne este mamă. Pământul mă ademenește și cu lumină și cu întuneric. Și-n hărțuiala umbrelor-povară, mă îndeamnă să vorbesc cu cerul. Biet muritor ce sunt! La tot ce întreb răspunsurile-s mute. Tainele sacre vor rămâne ascunse în aștrii nemuririi. Mă îndrept spre pragul de hotar al timpului ce mi-a fost dat. N-aș vrea s-o fac, dar nimeni nu mă întreabă. Ornicul îmi bate cu neliniști. Timpul e nemilos. Veni-va vremea când și umbra va uita de mine. Pentru că n-am știut zbura.

Am dus povară de păcate omenești cu gând să mi le ispășesc prin dragoste de viață. Încă mai fac ce pot ca zilele să nu îmi treacă precum umbra. Natura îmi este leagăn și mamă și stăpână. Îmi este sfânt altar de alinare și închinăciune. Prin ea m-am vindecat de ură. Natura m-a învățat să iubesc pământul cu păduri și uscături, cu ape limpezi și șuvoaie, cu flori și buruieni... Inima îmi pulsează cu albastru. Iubesc și cerul cu aștrii statorniciți în lumina veșniciei. Mai nou, iubesc și pietre. A fost o vreme când iubeam bolovanii. Doar pe ei îi știam. Doar prin ei băntuiam în nesomn. Fără bolovani, nu știam a iubi pietre. Pe atunci rătăcisem cărarea. Mocirla îmi înghițise pașii, aproape să-mi fie stăpână. Da! Iubeam bolovanii! Pe cei încropiți din fărâma iubirilor stinse cu apă de ploaie și ace de gheață. Din frânturile lor scorjite născoceam mângâieri și visam un liman. Din fărâmele lor îmblânzite cu apă impură, m-așteptam să înflorească lotuși. Natura îmi șoptea că din apele tulburi va răzbi frumusețe. Nimeni n-ar vrea să-și trăiască visul în mocirlă. Mocirla-i o cale de grea încercare, dar poate ascunde miracol. Cu unii viața-i prea aspră. Ce-ar fi de mirare? Prindem suflare în chinul durerii. Trăim în contraste. Fără noapte n-am ști de lună și de stele. Fără beznă n-am aștepta seninul. Fără nori n-am iubi soare. Fără zbucium n-am prețui pacea. Toate pe lume sunt față și revers. Din tăceri, din obscur, din noroi... am învățat să iubesc pietre. Puțini ar crede... La căldura magică din podul palmei tale inima pietrei se poate deschide, și-n ea se află adevăruri scrise cu lumină din cer.

De cald n-am a mă plânge. Cu arșița m-am învățat. Iar frigul, când m-atinge, mi-l ostoiesc cu vreo speranță. La vremea de îngheț, fir-ar să fie, n-aș vrea să mă gândesc prea mult. Și nu de alta dar mi-au rămas în viață prea multe de făcut. Iubirea... Ah! Ce e iubirea? Doar mă întreb. N-aș aștepta răspunsul de la alții. Despre iubire se tot spun câte în lună și în stele. De teorii e lumea plină. Iubirea-i mai puțină; tot mai puțină... Iubirile-s aidoma florilor ce împodobesc pământul. La fel se înfiripă, cresc și înfloresc... Pentru o vreme de poveste, te bucură, te fericesc, apoi pălesc, se ofilesc și... pier. Nu-i floare pe pământ care să-și crească rădăcina în piatră seacă. Se poate, oare, să existe acea iubire pură și nepieritoare între muritori de rând? Pământu-i plin de flori! Greu să le socotești. Eu sunt doar una – cum ești și tu, cum este fiecare... Ca mine, sau ca tine – altul nu-i! Așa-i și cu iubirea. E una pentru tine și alta pentru mine. Nimeni n-a ști să spună care și cum îmi este floarea, parfumul și culoarea... Pe lume sunt iubiri de sfântă amintire, iubiri de chin și de amăgiri... Iubiri de regina nopții, de crini, de trandafiri... Iubiri de cactus, orhidee, lotus... Iubiri de cucută, de mătrăgună, ciumăfaie... Toate-s iubiri, iubiri, iubiri... Nu toate sunt ca una, cum nu e una în toate; nu între cele pământene. În univers, nimic nu e un rost fără de rost. Noi suntem simpli trecători. Iubirea este cea mai aleasă și mai râvnită floare din toată deșertăciunea omenească. În asta ne e drama. O viață întreagă alergăm după iubire și am vrea să o culegem mai înainte să o semănăm. O căutăm în alții, mai înainte s-o găsim în noi. Cum oare ne-ar fi viața de ne-am întrece în iubire? Numai așa s-ar umple lumea și pământul. Trăim nefericirea unor vremuri de restriște în care lumea parcă s-a pornit orbește spre marele sfârșit. Iubirea ne-ar fi singura salvare, dar mai înainte de toate însăși iubirea se cere a fi salvată. Pare un vis absurd. Iubirea este cea mai înaltă forță din întregul Univers, dar nu s-a inventat o cale să poată să îi încapă și pe acei bieți muritori veniți pe lume cu pedeapsa unui suflet sterp. Pe cei cu inimile negre și haine. Și-s mulți... Mulți ce se cred îndreptățiți să facă iadul pe pământ, fără a înțelege că dintr-un iad doar cu iubire se răzbate.

Proză

Nicolaie DINCĂ

AURUL BLESTEMAT

(continuare din numărul precedent)

amețită a vântului – păreau împreună un grup statuar ecvestru căruia i-a venit chef de plimbare și a plecat haihui la drum.

Când au ajuns la drumul vechi spre Morunglav, cel care urcă pieziș către drumul dealului, s-a lăsat o liniște nepământască, de parcă toată natura ațipise instantaneu, și fiecare pas al calului era însoțit de o reverberație stranie ca niște lovituri înfundate venite de pe partea cealaltă a pământului.

După trecerea lor totul revenea la viață, dar această liniște mută îi însoțea ca un alai sinistru peste tot pe unde treceau, de parcă timpul se oprea în loc doar ca să asculte zgomotul acela ciudat al pașilor lor, care răsunau ritmat prin coridoarele întortocheate ale prezentului, eliberați din tenebrele trecutului și abandonați în necunoscutul viitorului.

„Haide, Blandule, hai cu tata! La pas, după cum îți este mersul, pentru că tu știi drumul, nu ai nevoie de alte îndemnuri. L-am făcut împreună de zeci de ori. Doar că atunci eram amândoi mai tineri. Ce să faci? Timpul nu iartă pe nimeni.

Îmi amintesc când mi te-a adus bunicul meu la mănăstire. Să fie vreo patruzeci de ani. Erai un mânz iabraș și speriat, luat prea devreme de lângă mama ta. Când te-am luat prima oară de după gât ai dat să mă muști, sălbaticule. Pe urmă am avut răbdare cu tine și te-am îngrijit ca pe un frate mai mic. Mă apropiam și eu de cincizeci de ani, dacă nu cumva trecusem de ei. Nu mai știu. E mult de atunci.

Tata a murit pe la șaiszeci și ceva de ani în războiul cu turcii, scurtat de cap, căci altfel nu era chip să moară așa de timpuriu. Din moși-strămoși noi luăm leacul nostru. Și ți l-am dat și ție. Bunicul s-a stins de curând când a împlinit o sută cinci ani. Atât duce

Înserarea își scobora șerpilor ei alunecoși și cenușii de prin vâlcele și de prin colnicele pădurii, slobozindu-i peste câmpia de la lizieră și peste pășunea de pe malul Bârluiului. Parcă aduceau cu ei valuri de răcoare care se strecurau hoțeste printre ierburile înalte și peste cohortele de ciulini, înfiorându-le, iar ele gemeau înfundat și se cutremurau orgasmic, copleșite de binele acela răcoros care le năpădea și le zăpăcea, după toată arșița suferită în timpul zilei.

O simfonie de ciripituri și de triluri multicolore acompania freamătul pădurii și mii de răsuflări plătând ale lumii viețuitoarelor ascunse în ea se uneau într-o singură vibrație ciudată, pe care o simțeai ca pe o zbatere, ca pe o pulsație, ca și cum însăși pădurea își scotea inima în palme și o arăta întregii lumi cum se zbate, animată fiind de toate respirațiile și zgomotele viețuitoarelor pripășite în adâncul ei.

Ieșiți parcă din aburul acela misterios și înșelător ca o fata morgana, care se ridică vara deasupra pământului cald și distorsionează aerul și peisajul înfățișat privirii umane, calul și călărețul se iviră de după un dâmb la gârliciul pădurii de la vâlceaua Ghemuita și, cum ieșeau încet de sub zenit, lăsau impresia că se ridică din pământ cu încetinitorul.

Calul negru corb, cu părul înspicat doar pe frunte, și călărețul îmbrăcat tot numai în negru – cu pletele albe și cu barba așisderea, lăsate lungi ca să poată mângâia cu ele coama

leacul la oameni. La voi, la cai, e până pe la cincizeci, așa că ai mai avea vreo zece ani, nu te neliniști!” Calul a sforăit scurt, de parcă voia să-i confirme stăpânului că îl ascultă cu atenție și că este întrutotul de acord cu observațiile acestuia.

Călărețul se cufundase adânc în gândurile lui și asculta atent pasul cadențat al animalului său, repetat pe bătătura colnicului, și parcă auzea cum de dincolo de pământ și din partea cealaltă a timpului răsunau înfundat și cutremurători pașii calului bunicului său, Preda, urcând pe același colnic și în aceeași direcție, dar în urmă cu peste o sută de ani, la scurt timp după răzmerița Vladimirescului. Parcă simțea de dincolo de timp greutatea copitelor calului, apăsate de desagile cu aur agățate de-o parte și de alta la oblâncul șei.

Își aminti ce îi povestise bunicul lui, Preda Lupu, de atâtea ori despre ultimele momente ale luptei românilor împotriva turcilor, după trădarea și uciderea lui Tudor Vladimirescu și după destrămarea oștirii de panduri și de haiduci a acestuia, în urma luptei de la Șerbănești, lângă Drăgășani.

„Așa fu, nepoate, cu vârfuritura noroadelor rădicate den dragoste pentru Domnu nostru Tudoru den Vladimiriu, când am mersu cu multul să facem trântire cu păgânii den osârdie pentru neamul acesta, care au făcutu mare stricăciune la Vălachia, au flăcăruit bordăile și au josât muerile și odraslele noastre. Domnu Tudoru au fost mersu în Răsia unde s-au luptatu cu păgânul și au făcutu pre el craiul rusăscu locotinent pentru rezbелul purtat cu vitejie. Aci s-au întâlnitu și au avut sfat domnul nostru cu un prinț grecu de i se dzice Ipselante și au sfătuit și au hotărât să facă zgonire fanarilor. Am văzutu și eu pre grecul aista și nu mi se păru a fi om prostu de felu dar mai degrabă el mi se păru un om hoțu și fățarnicu și prădălniciosu. Și nu fu mult până să să adeverească ce crezui eu când îl văzui pre el. Așa se au înțalesu ei deopotrivă ca nu Ipselante să facă venire întâiu la Cetatea Bucureștilor, și mai înainte Domnul Tudoru să între, ca Domnul să arate

puterea norodului și să vază toată țara venirea lui bună.

Eu am venitu dintâiu la Poganu cu Iancu Jianu al nostru și cu ceata noastră dă haiduci dă potiră dă pă Jiu și dă pă Oltu. Și eram toți cu el, douăzeci și unu, dă ne luptarăm și în anii haiduciei toți ca unu: Ceauș Duță, Logofăt Oană, Marin Vântu, frații Ilie și Pantelimon, Dincă Țiplu, Nicolae Rusu, Ștefan Stânguleasa, Apostol Grecu, Ionu Velea, Tatomir, Banaban, Zaharia Robu, Ionu Bățan, Duduveică, Ionu Turciu, Scarlat, Pătrașcu, Zlătaru, Nica Matei și cu mine. Și a numită Domnu Tudoru pre Iancu Jianu, căpitan dă panduri și așa vorbeau că să meargă în târgul Slatinei și dă acolo către București. Și am trecutu Oltul noi la Poganu, numai noi cu Iancu și cu Domnul Tudoru, care oastea mare a măiat prea ea în Slatină. Și am plecatu dincolo dă Otetelișu ca să întâlnim o potiră dă oameni condusă dă unu Călugăreanu, pandur, aflată în pădurea a mare dă la Seaca-Mușetești unde ne aștepta ei pre noi. Și am masu peste noapte la casa Iancului Jianu den Drăgășani și pre urmă am mersu la Seaca. Aci lângă pădurea Cornățălu au atacatu pre noi oaste mare păgână a unui domn grecu Calimache Scarlatul, care venise cu turcii ca să ia țara pentru el, și ne-am răspânditu, fiind ei mai mulți ca noi. Și Domnu Tudoru a făcut ascundere în cimitiriu, unde în focul bătălii a pierdut brâul lui cel cu însemne, dară nu au prăpădit păgânii pre noi. Am pușcat și noi den flinte de a crezut păgănu că ne aflăm mai mulți. Și a venit noaptea și turcii dară și ei au trasu oastea lor către Plapcea și au mersu pre drumul lor. Și au prăpădit păgânii atunci pecetea din piatră a satului strigând Calimachi că valahul este barbar și prostu și nu trebuie satului pecete ca să știe den ce vrej se trage oamenii den sat. Și aga Ghencea ce au venitu din Golești și au făcutu bordeiu în lunca Plăpcii și îmbla acoperit cu zdrențe, precum a nu se cunoaște, au văzutu pre păgâni plecându și au venitu de au spusu Domnului Tudoru dăspre turci că încotro au plecatu. Și atunci am luat cu câtă poteră am găsit în pădurea mare den Seaca și am mersu în Slatină de au întâlnitu Domnu Tudoru

acolo un grecu din oastea sa de i se spune lordache Olimpiotul. Am văzut și pre aist grecu și tot așa am crezut dăspre el ca dăspre Ipsilante, că tare să asămuiau ca frații.

Am spus ăst lucru lancelui, dară nu am vrut să spui și Domnului Tudoru ce vede sufletul meu, că să arăta certătoriu și ar fi făcut prădălnicie sufletului meu, dară a fost mare durere în sufletul meu că domnul va să fie ca peștele la unda pescariului și va fi tras către pieire. Pre lancu Jianu au trimisu Domnul Tudoru cu carte dă pace la pașa turcescu la Silistra în cetate, să ducă hrisov că nu facem tulburare dă pace și Domnu Tudoru a rămas sângur. lancu Jianu a pus de am juruit toți că nu lăsăm casa cu banii și cu odoarele oastei Vladimirescului pentru orice ar fi și noi așa am făcută. lancu Jianu parcă a sâmtătu că are să fie poprit dă turcul păgân acolo în cetate și a poruncit să ne purtăm cu grijă.

După ce au trădatu lordache Olimpiotu și au hăcuitu spurcatul dă Canavia și cu păgânul dă Orfanos pre Domnu Tudoru, noi, haiducii am retrasu restul oastei noastre spre Drăgășani. Aci batalionul sfântu dă greci ai lu Ipselante au spart butile cu vin, au beut fără măsură ca la moara frântă, au lăsat puștile în ploaie de nu au mai scăpăratu pre urmă și a venit călăreții păgâni și au tăiat pre ei în săbii și au sfârtecat în sulii și a împrăștiatu și pre ei și pre arnăuții și mavroforii care au luptatu alături de ei. Și au văzut serdaru Diamande al nostru că nu mai e vreme de stat cu grecul trădător, au lăsat pre Macedonski, care a zis că de acum încolo el conduce rezbelul cu grecii lui, și am adunatu toți pandurii la deal către pădurea Măciuca și am făcut mai multe ciocnirii cu turcu, dară nu a doveditu el pre noi și a plecat să adune oaste mai mare ca să ne prinză ca să ne ia aurul și odoarele oastei lui Tudoru, după cum ar fi aflatu dă la răniții grecilor, și să ne piarză pre noi. Și auzirăm că odată cu batalionul cel sacru grecescu ar fi murit și diavolul de Canavia, dară nu era lucru dă crezut, până a nu i se vedea hoitul la neomul aista.

Atuncea serdaru Diamande gândindu că păgânii să vor arunca mai mulți după noi și după aurul nostru a chematu pre toți haiducii

Jianului și pre haiducul Anghel Șaptecăi dă la Dealu Mare cu ceata lui și alți doi nepoți răniți ai serdarului Gigărtu den Viișoara și a pus la cale să călărim ferit și să pitulăm aurul dă mâna turcului. Lui Anghel și la ceata lui a dat odoarele din aur și a poruncit să le îngroape în loc ascuns știut bine dă el iar noi, haiducii Jianului, am luat în primire găleata cu galbeni și am plecatu cu ea prin pădurea Serbăneștilor, prin pădurea Știrbei, pre valea Comoara, spre pădurea deasă a Morunglavilor, cu gândul să scăpăm pre valea Bârluiului către Caracal, spre moșiile Jianului, la locuri știute și dă fereală.

Găleata asta cu galbini a fost blestemată. Am luat pre ea dă la sardarul Stoica guvernatorul Oltenii. Tâharul ista de grecu den Fanari a furat pre Florica, sora a mică a Jianului, care să logodise cu Domnul Tudoru, chiar înainte de nuntă și o au siluit pre ea proclétul de a murit sârmana în brațele Vladimirescului. Atunci, cu ea în brațe a jurat Domnul Tudoru că are să răzbune și au dzisu că nu mai are altă dragoste pre pământ și că a îmbrăcatu dă atunci cămașa morții pântru țară. Și la trei luni după aia am intratu păste sârdaul Stoica, am luat pre el cu noi și am jugănit pre el și Domnu Tudoru a scurtat pre el dă cap cu sabia lui. Am flăcăruitu toate conacele lui, am nimicit toți arnăuții lui și am luat găleata asta cu bani. Erau în găleată și banii sârmanilor români luați cu anasâna, dară și toate blăstemele lor acolo. Și pre urmă după desprimăvărare a pornitu Domnu Tudoru vârforitura norodului ca să scape țara noastră dă fanari și dă slugile lor. Am auzitu eu după aia că Anghel ar fi ajuns cu odoarele prin locurile lui, dară nu am mai întâlnitu pre aist haiduc niciodată. Pre noi au prins a ne urmări și arnăuții grecului și păgânii turcului. S-au lovit între ei și au răzbită ră păgânii pre greci și au prinsu pre noi la pădurea Mandra în valea Comoarei și au încercuitu pre noi, scuiându cu puștile plumbi mulți către noi. Și văzându la ce strânsoare am căzut a poruncit către mine Ceauș Duță și Marin Vântu, ca mai bătrâni ca noi care erau, să iau cu mine pre Dincă Țiplu și pre Pantelimon și să fugim cu banii oastei și ei și cu ăilalți să țină

pre turci în locu și așa am făcutu. Când am trecut dă satul Moruneștilor, prin pădure am văzut alți păgâni pre dealul denspre Cepariu și am auzitu multe pușcături și zaveră dă acolo și am avut temere pentru galbenii noștri și pântru noi. Am hotărâtu atunci toți trei, cu Dincă Țiplu și cu Pantelimon, să îngropăm găleata cu galbini prin locurile astea și să punem semn dă știut. Am găsitu o vâlcea către margine pădurii deasupra Morunglavilor, am îngropatu găleata și am pus în pământ peste ea un puiet de tufan și am acoperitu locul cu frunze uscate, ca să nu vază nimini locul. Am fugitu călare cu caii pre valea Bârluiului până la Pădurea Sarului și acolo unde să sfârșește pădurea deasă a văzutu turcul și a alergatu pre noi. În noaptea dă dînainte a apărut muica a bătrână în visu meu și a dzisu că să iau leacul dat dă ea den sticlută că va fi bine dă mine și așa am făcutu, nepoate, că altfel eram poate mortu dă atunci. Den Pădurea Sarului am fugitu peste păraul Jugălia, tot prin zăvoaie ascunse spre valea Vasluiului ca să ajungem degrabă la Oltu, să ne afundăm în zăvoiul lui cel dăs, precare îl știam noi bine și unde aveam bordeiuri ascunse sub pământ, numai dă noi știute. Am pus după vorba lu muica câteva picături din leac și în apa armăsarului meu și bine am făcutu atunci. Când am ajuns la valea Enoșeștilor a căzut calullu Pantelimon și au ajuns turci pre el. A luptat ca leul cu păgânii până au pușcat la el în umăr și au prinsu pre el cu arcanul. Ce are să fi pățitu după aia numai bunul Dumnezeu știe. Au luat pre el cu ei și cine știe pre unde o fi îngropat ca un câine. Eu cu Dincă Țiplu am despărțit cărările noastre, ca să împărțim pre turcii dă ne alergau. El a cotitu spre Ipotești să scape în Oltu, eu am fugitu spre zăvoaiele Brâncovenilor unde aveam bordeiele. La malul Oltului a căzut și calul lui Dincă dară el a săritu în Oltu și a scăpatu. A stat pitulatu bine, dară, după un an când s-a arătat, a prins pre el arnăuții agiei și au ferecat pre el în ocnă. Acolo a damblagit, sârmanul. După zece ani au datără drumul la el și a venitu acasă la el la Malu Roșu. Nu mai cunoștea pre nimeni și îi dădea lumea de milă. Au găsitără lumea pre el mortu în iarna aia. Înghețat. Eu am ținut turcii după

mine multă vreme până am intrat în zăvoiul și ei tot pușcau îndărătul meu. Am simțitu o arsură după ceafă, am sărit dă pe armăsar și am intrat în bordeiu sub iarbă iar armăsarul a fugitu în calea lui cu turcii după el. El a salvat zilele mele, săracul. Eu dă el nu am mai dat dă atunci. Poate că au luat turcii pre el că era cal bun, cine mai știe. Când am ajunsu în ascunzătoare sub pământu am pierdutu sămțările și nu mai știu ce a fost. Cred că dacă nu beam leacul dă la muica mă prăpădeam. Îmi intrase plumbul în capu, a rămas înfipțu în droașcă și am pierdutu mult sânge. A găsitără pre mine Stânguleasa aproape mort. Venise și el acolo tăiatu ca vai de lume, dară viu. A chematu oamenii și au dus pre mine în sat la Cioroiu în rudărie și au dat dă veste lu Măria, bunica ta, unde mă aflu. Am zăcutu trei săptămâni, dar am viețuit dă au fost la toți dă mirare una ca asta. A rămas până la urmă că am avut dă la Dumnezeu dzile, că la nimini nu am spusu dă leacul nostru. Mult timp nu am mai știut cine și unde mă aflu. Nu am cunoscutu nici pre muiera mea și nici pre tată tău. Nu am cunoscutu nici pre lăncu Jianu când a venitu după mine. Era iar boieru dă țară și lăsase haiducia. A întreatără dă bani, dar eu nu știam nici cum mă cheamă. A venitu odată muica în vis și a spus că galbenii ăia sunt blestemați și că nu îi va lua nimeni decât ăla care e ales. A mai spus că o să te naști tu și că să te ducem de mic la mânăstire și așa am făcutu. După ce să făcuse tată tău bărbatu în toată firea am vrut să merg cu el la pădurea Morânglavilor, să caut locul unde am îngropatu banii dară când am ajunsu aproape dă pădure am pierdut mințile toate și am căzut dă pă cal în nesâmțare. A apărutu iar muica bătrână în vis și a spus că numai unul sfântu poate să vadă locul și că tată tău o să moară dă mâna turcului pentru că nu o am ascultat pre ea. Credeam că băznea muica, nu știam eu atunci că peste zece ani are să să izvodească iar rezbela cu turcii. Când a plecatu la rezbela tată tău ca volintir, trecuse de 65 de ani iar tu erai la mânăstire de 45 de ani și am știut că nu am să mai văd pre fiul meu vreodată. A apărutu iară muica în vis și a spus că tată tău a murit tăiatu dă turci și

nu mai e dă găsit. A mai spus că atunci când oi împlini eu suta dă ani pot să te aduc aici, să afli povestea să știi povara și dăzlegarea blestemului și să vezi unde este îngropat aurul blestemat fără să mai am vreo vătămare.”

„Și așa a făcut tica bătrân, Blândule. Când am împlinit eu 68 de ani a venit la mănăstire și mi te-a adus. Erai un năpârstoc zăpăcit și speriat. Apoi m-a luat cu el de la Mănăstirea Frăsinei peste dealuri peste câmpuri până la locul spre care mergem și noi acum. A intrat cu frică în pădure și credea că o să i se facă din nou rău, dar nu a fost așa. Am urcat pe colnicul ăsta uite chiar până aici, pe drumul dealului. Aici am cotit către dreapta și am mers către vâlceaua aia. O vezi? Îi zice vâlceaua lui Ionaș, dar nu știe nimeni de ce. Și aici mi-a arătat tufanul ăla rotat. Îl vezi? Nici n-ai zice că are optzeci de ani. Ei, Blândule, sub rădăcinile tufanului se află îngropată găleata cu galbeni. Bunicul s-a prăpădit la 105 ani și mi-a lăsat mie sarcina să găsesc pe cineva căruia să-i spun secretul și locul. Altfel va rămâne îngropată comoara aici pe vecie și n-o să știe nimeni despre ea. Eu am acum 103 ani, Blândule, și dacă nu voi găsi pe cineva vrednic atunci aci va rămâne. Bunicul o visa pe muica a bătrână și știa ce să facă. Eu, însă, nu o visez. Iau de bun ce mi-a spus el: „Să fie un om bun, să știe să se lase pe el ca să te ajute pe tine, și să-și împartă apa și îmbucătura cu tine. Ăla e vrednic. Ori îl ghicești, ori, dacă nu, se va face după cum o să vrea Dumnezeu.” Așa zicea bunicul. Acum spune și tu, unde crezi că am să găsesc eu asemenea oameni pe sărăcia asta? Care își mai ia de la gură ca să îmi dea mie și să merite secretul. Nu cred că o să găsim pe cineva. Noi doi suntem datori să încercăm. Mai am doi ani de trăit. Atât ține leacul. Poate că în răstimpul ăsta o da Dumnezeu și om găsi pe cineva. Dacă nu, cum zicea bunicul, se va face după cum o să vrea Dumnezeu. Noi o să venim pe fiecare seară, poate, cine știe odată o să avem noroc.”

Întunericul pusese deja stăpânire peste pădure și cum o lună palidă și chioară abia îndrăzne să-și aștearnă hlamida gălbuie

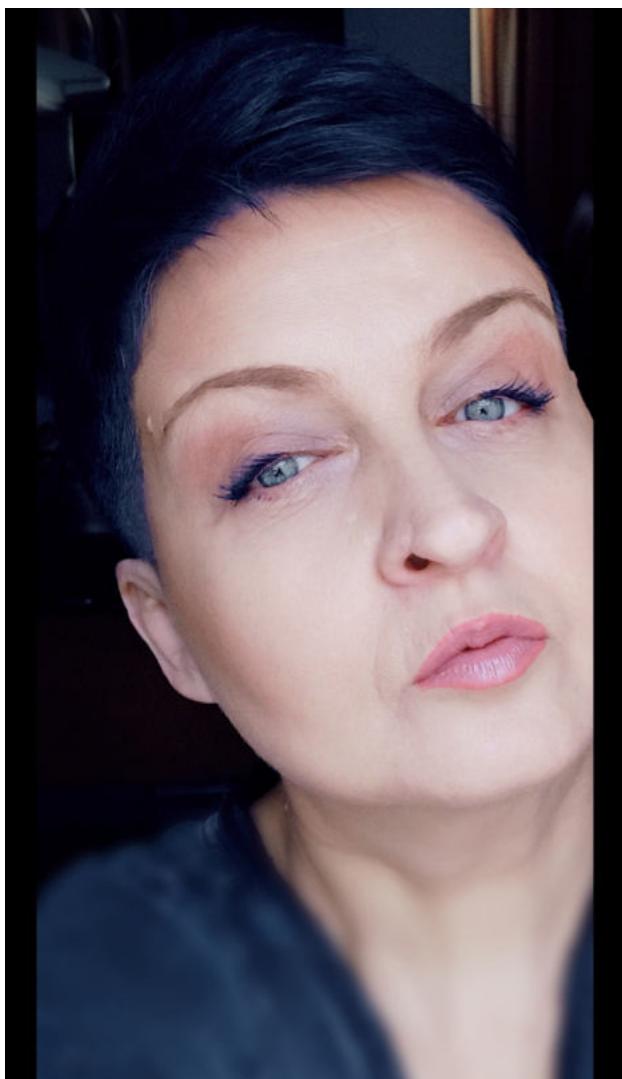
peste peisaj, toate elementele din decor păreau înmuiate într-o ceară transparentă și străluceau aproape străveziu. Așa cum reușea ea să străbată cu lumina ei anemică printre trupurile înnegurate și stranii ale copacilor, luna arunca o lumină difuză asupra acelui grup statuar format din cal și stăpânul său descălecat, profilându-le niște umbre lungi și bizare pe poiana de pe marginea vâlcei lui Ionaș. Puteai să crezi că un pictor abstract a pictat acele umbre, de care întinde înadins pentru a le trage după el, de la lumina lunii spre întunericul dens, de parcă și-ar dori să acopere cu ele suprafața poieniței.

Deodată, călărețul încăleacă pe animalul său, îl struni, îl îndemna din hățuri și plecară împreună pe drumul de întoarcere.

„Hai să mergem, Blândule, că iar nu am avut noroc! Poate mâine seară o fi mai bine. Haide, că se face miezul nopții și dintr-o dată dispărem, după cum ne este dat blestemul. Într-o zi o să dispărem pentru totdeauna. Asta este sigur. Hai să ajungem în răscruce la Fusăndrea. Acolo e locul. Acolo dispărem. Hm! Ce ciudat! Trebuie să venim împreună călare atâta amar de drum și ne facem nevăzuți în doar câteva clipiri de timp. Eu mă trezesc în pat în chilia mea și tu în grajdul mănăstirii. Ciudat blestem pe capul nostru!”

S-au îndepărtat la pas către răscrucea lor și luna, care se ridicase ceva mai curajoasă pe bolta înstelată, îi urmărea mirată, observând că pe măsură ce se apropiau de răscrucea lor, erau învăluiți de o ceață ciudată care le disipa corpurile și le descompunea în mod ciudat, transformându-le în niște umbre tremurânde și fragile, firave ca fumul magic al lumânării, până când o scurtă străfulgerare a făcut să dispară până și cea mai neînsemnată urmă a celor două viețuitoare, care mai devreme fuseseră cal și călăreț.

În urma lor a rămas lumea aceea febrilă a pădurii care nu încetează să freamăte nici pe timpul nopții, care trece peste minuni și mistere cu indiferență, pentru a-și putea duce mai departe misiunea cu care a fost lăsată de către Dumnezeire pe pământ și anume aceea de a trăi, după cum i-a fost destinat de la Facere.

Proză

Corina DAȘOVEANU

VIN APELE

(fragment din romanul în lucru „La azăvada apelor”)

zicea fiecare nevastii și nici nu mai stătea să audă ce-i răspundea aia.

Păi nu știau ei că nu era de-a bună? Că ele se porneau în urma lor cu toate bodogănelile?

— Du-te, du-te, ducea-te-ai, că numa' la ducă ți-e capu'! Că o bidoană dă apă la răsaturile ălea n-ai pune! Sau la amărătele ălea de găini, că secă trocu'. Las'că pune tot proasta, că d-aia și-a luat bărbat, să le facă ea pă toate! Gardu' ăla din fundu' curții, dinspre al'e Șuică, a căzut dă tot, da' cin' să-l ridice, că bărbati-meu...

Și vorba nevastii pierrea în urmă, dar omul știa că ea o să zică și singură ce avea de zis, că o să urce vocea, că o să și plângă, că se va necăji până va obosi de zis și de terminat muncile prin obor, apoi o să intre răcorită în casă și o să se culce liniștită lângă copii.

El mergea ca scăpat din ocnă, cu un fluierat vesel și neauzit în vârful buzelor, pe lângă gard, ca un flăcău pornit după fete. Pe drum ieșeau și alții de prin curți, cu vocile muierilor după ei. Se alăturau câte doi, câte trei, își zâmbeau unul la altul ștângărește, ca și când cine știe ce mare scofală ar fi făcut: „hai, că merse și-n seara asta”.

Era ca un joc al celor mari, un joc conjugal, el să se strecoare seara afară pe uliță „la oameni”, ea să se înfoaie, iar în zori, când dădeau ochi în ochi, să înceapă ziua ca și când nimic nu s-ar fi întâmplat, dar fiecare cu un răs ascuns în gând, ca o poznă.

Oamenii mergeau în capul liniei, la al'e Stele în drept, unde se adunau să trângănească verzi și uscate sau să tacă pur și simplu. Câte unul venea cu câte-o sticlă de țuică băgată sub cămașă.

— Te văzu, mă, cân' o luași?

Multă zăpadă căzuse în iarna aia. Până mai sus de ferestre. Casele parcă muriseră, astupate. Și-un ger... Muriseră și câinii de frig. Rar se mai văzuse om cu om. Nici popa nu ajunsese pe la toți cu Botezul. Urâtă iarnă. Dar trecuse.

Spre seară, satul se potolea. Mai venea câte un răs de copil sau un fum subțire din vreo bătătură, se mai grăbea câte un stol întârziat de ciori spre pădure, la cuiburi...

Cum se deschidea pământul a cald și a miros de bălegar prin grădini, cum pocnea bobocul de floare în măr și se zbicea nițel nămolul pe linie, viața se pornea în rosturile ei.

Bărbații începură să se strângă pe șanț înapoi. Duseseră vacile acasă și veneau să aștepte întinericul, cum apucaseră obiceiul din bătrâni:

— Fă, vezi că mă duc colea, la oameni,

— Nu mă văzu, mă, că băga rațele-n coteț cân' să plec io și una nu vru și zbură în curte la al'e Bucă și să dusă la ăia s-o ia.

— Bă, asta e apă descântată. Bună rău!

— Dă-ne, bă Tudore, s-o descântăm și noi, că te lipiși dă ea!

— Luați, mă, luați! Să ne dea Dumnezeu anu' ăsta ploaie și apă multă să să facă toate ălea, da' mai ales moșmoanele, că dă n-oi făcea o sută dă cazane dă țuică, zise Tudor ștergându-se la gură de poftă. Iote, îmi lăsa gura apă...

— Faci pădracu', sări Neleal'e Brânzătare. Faci pă dracu' și pă mă-sa, că moșmoane ai avut și anu' trecut, da' nu le-ai strâns.

— Așa făcuși, nea Tudore? Aoleoooo, păi ia să fi avut io moșmoanele ălea și cazanu' lu' matale! Rupeam cazanu'! Beam toată iarna!

— Făceai pă dracu' și tu! Făceai cărare spre cârciumă și tu, ca noi toți ăștelanți!

- Asta cam așa e, Nele! Că după ce termenăm vinu' dânn butoi, țuica dânn damigeană, care a făcut, care nu, nici p-aia, o luăm binișor spre nea Mitu la MAT, pufnește din întuneric Ghiță al'e Soare.

— E și ce! Bem, mă, bem, că d-aia ne-a dat Dumnezeu gură. Și ce? O să bem după ce ne-om punea mâinile pă piept? Ne dă Moartea să bem? Aia nici lu' popa nu-i dă să bea!

— Hăhăhă, aț' auzât, mă, că popa Mitică vindea duminică băutură în târg, la oraș? D-aia a fost biserica închisă și s-au întors babele morcovite la cășile lor. Cică l-a văzut Mărin a lu' Ristea cum ierea cu șortu'-n față la târg și zbiera la unii că să scoată toți banii pă

ce le-a dat, că dacă nu îi ia mama dracu' și-i și bleastă la liturghie. Hăhăhă!

— S-a-ntors lumea cu curu'-n sus, bă! Mai avem să-l botezăm pă Satana! apucă să mai zică Tudor.

Brusc tăcură toți. De nu știu unde căzu o liniște nefirească, o spaimă mută. Nu era lună, nu era nor, nu era vânt. Doar întuneric și o frică neagră începu să umble printre ei. Bărbații se ridicară în picioare.

— Mă, ce e asta? sparse liniștea Petre.

Și-odată începu dinspre apus un vuiet cum nu auziseră în viața lor, un vuiet gros, vinețiu, poate din pământ, poate din cer, ca și cum întunericul ar scoate un muget, ca o vită pe moarte... Un vânt umed le lovi dintr-odată fețele... Înghețară. Vântul venea înaintea nenorocirii.

De undeva din capătul satului se auzi glasul străjii de noapte:

— Fugiți, bă!!! Vin apele!!! Vin apele...

Cine a fost de fapt „ultimul gândirist”, Pan. M. Vizirescu?

Dumitru SÎRGHIE – MITIF

transferat la Iași și Dorohoi, Pan. M. Vizirescu, având atunci statut de refugiat.

La sfârșitul Primului Război Mondial, odată cu desăvârșirea României Mari, tânărul Pan. M. Vizirescu continuă studiile liceale la Liceul Radu Greceanu, sub pavăza strălucitului profesor patriot Traian Biju (1883-1980), un adevărat reformator al educației și făuritor de manuale școlare. Finalizează studiile liceale la Colegiul Național Carol I, unde este coleg de liceu, printre alte nume ce s-au consacrat ulterior, cu latinistul, poetul și prozatorul N. I. Herescu (1903-1961) și cu dramaturgul, poetul și eseistul român, celebrul Radu Gyr. În anul 1925, trece examenul de bacalaureat la acest prestigios Colegiu din orașul lui Eugen Ionescu.

În primăvara anului 1922, în ziua de 8 mai, a debutat în literatură la „Universul literar” al lui Nicolae Iorga, cu schița „Sfârșit duios”, semnată cu pseudonimul De la Bârsa. Va continua publicistica literară la această revistă și sub conducerea lui Camil Petrescu.

Între anii 1925 și 1929, va fi student la Facultatea de Litere și Filosofie din București, Secția Filologie romanică, Literatură și Estetică literară. Intră în atenția profesorului Mihail Dragomirescu, estetician și critic literar (1868-1942), întemeietorul Institutului de Literatură din București, pentru aportul său strălucitor la dezbaterile literare care se țineau frecvent în acest institut. Frecventează, în același timp, și cursurile Facultății de drept din București, însă nu le finalizează. În anul 1929 susține, cu succes, examenul de licență la Litere și Filosofie.

Din anul 1929, până în 1931, împreună cu fratele său Smarand, care semna S.M. Vizirescu (pseudonim stabilit de Ovid

Pantelimon M. Vizirescu s-a născut în ziua de 16 august, anul 1903, la Branet, dintr-o familie de țărani fără știință de carte, o familie care dorea, cu orice preț, ca urmașii ei să capteze lumina învățăturii. Este fiul Mariei (născută Pietreanu) și al lui Marin Gr. Vizirescu, al cărui nume de familie fusese Nicolae. Din rațiuni încă neelucidate până în prezent, atunci când a devenit un important negustor, proprietar de prăvălii în Slatina și împrejurimi, el și-a schimbat numele în Vizirescu. Ultimul copil care a purtat numele de familie Nicolae a fost Zoica, sora lui Pan, după cum ne-a mărturisit nepoata scriitorului, Simona Pinte, fostă custode sală la Muzeul Județean Olt.

Între anii 1910 și 1912, Pan. M. Vizirescu urmează primele clase ale cursului primar în comuna Bârza, iar între 1921-1925 absolvă ciclul primar la Școala Ionașcu din Slatina, avându-l ca dascăl pe celebrul istoric, publicist și cărturar George Poboran (1868-1925), cel care a lăsat posterității „Istoria Slatinei”.

Până în anul 1918, el este elevul Liceului Militar D. A. Sturza din Craiova, liceu care, în timpul Primului Război Mondial este

Densușianu, cu care a corespondat încă din perioada studiilor liceale de la Craiova), Pan. M. Vizirescu scrie în „Bilete de papagal”, pe toată apariția publicației acestei inedite reviste conduse de Tudor Arghezi. Alături de cei doi frați, semnav Cicerone Teodorescu, Eugen Ionescu, Geo Bogza, Eugen Jebeleanu și alți cărturari de seamă care au marcat perioada literaturii interbelice. De asemenea, tot în această perioadă, Pan. M. Vizirescu, lângă fratele său Smarand, a fost corector de noapte la „Monitorul Oficial”.

Perioada 1930-1937 este dominată de prezența sa ca profesor de Limba și Literatura Română la Liceul Militar Ștefan cel Mare din Cernăuți. „Profesor de emoții estetice”, cum frumos se spunea în acel timp. Participă și colaborează la toate acțiunile și manifestările culturale de prestigiu din Cernăuți și, de asemenea, scrie la cele mai importante publicații periodice locale.

În hebdomadarul „Crainicul Bucovinei” a scris următoarele articole: „Gândirea” – „Mocirla porcilor”, „Teoria regionalismului”, „Gestul cărturarului”, „Parazitismul bancar”, „De Crăciun”. De subliniat este faptul că, făcând parte din corpul profesoral al unei instituții cu profil militar, lui Pan. M. Vizirescu îi era interzis să publice în presa politică sau literară cu numele real. A recurs la unele pseudonime, precum „Sandu Plavie”, „Plavie”, „Th. Andronic” și, inițial, a uzitat, o singură dată, prenumele „Pan”. Semnificativ este necrologul lui Tudose Popescu pe care l-a scris în „Crainicul Bucovinei” despre Tudor Popescu, o personalitate a vremii, „un voievod care întruchipa virtuțile strămoșești.”

1931 este anul în care Pan. M. Vizirescu începe colaborarea la cea mai reprezentativă revistă a neamului românesc dintotdeauna: „Gândirea”! A fost înrâurit de scriitorul, filosoful și teologul Nichifor Crainic (1889-1972). Scrie alături de o grupare de scriitori fără seamăn precum Lucian Blaga, Nichifor Crainic, Ion Petrovici, Ion Pillat, Dumitru Caracostea, Tudor Vianu, Cezar Petrescu, Gib. I. Mihăiescu, Al. Busuioceanu, Dumitru Stăniloae, dar și de mai tinerii scriitori

naționaliști N. I. Herescu, Radu Gyr, Victor Ion Popa, Vintilă Horia, Ovidiu Papadima, Aron Cotruș, Dragoș Protopopescu, Sergiu Grossu, George Grigorian...

Debutază la Radiodifuziunea Română cu conferințele în cadrul emisiunii „Ora Națiunii”, girat de Vasile Voiculescu și propus de Nichifor Crainic. Colaborează cu versuri, proză scurtă, eseuri și critică literară la „Revista Fundațiilor Regale”, „Orizonturi Noi”, „Viața literară”, „Familia”, „Țara noastră”, „Dacia Rediviva”, „Secolul”, „Străbunii”, „Sfarmă Piatră” etc., semnând cu pseudonimul Sandu Plavie. Este un colaborator fervent al publicațiilor importante din epocă, precum: „Universul”, orânduit de Stelian Popescu, „Curentul” lui Pamfil Șeicaru, „Neamul Românesc” al lui Iorga, „Calendarul” lui Nichifor Crainic, „Porunca vremii”, aflată sub oblăduirea lui Ilie Rădulescu și „Sfarmă Piatră”, sub bagheta lui Al. Gregorian, publicații la care a semnat și cu pseudonimul Nicolae Ancuța Rădoi. Conferențiază la Universitatea Populară de Vară de la Vălenii de Munte, la inițiativa personală a lui Nicolae Iorga.

În anul 1938 avea să-și încoroneze opera, prin susținerea examenului de doctorat, cu teza „Poezia specificului național”. Pan. M. Vizirescu și-a susținut doctoratul cu acest subiect dezbătut pentru prima oară în literatura noastră. În comisia de doctorat s-au aflat și profesorul său de estetică și critică literară, istoricul și criticul literar Dumitru Caracostea (1879-1964), dar și George Murnu (1868-1957), scriitor, traducător și istoric literar, toți membri ai Academiei Române. Coordonatorul tezei sale de doctorat a fost celebrul estetician, teoretician și critic literar Mihail Dragomirescu (1868-1942).

Continuă susținerea conferințelor sale la Universitatea Populară de Vară de la Vălenii de Munte, până la asasinarea lui Nicolae Iorga. Ulterior, a revenit la București și, până în 1939, ocupă catedra de profesor întru limba și literatura română, la Liceul Carol. Tot în anul 1939 devine membru al Societății Scriitorilor Români și al Sindicatului Ziariștilor din România. Același an îl consacra

în funcția de director al ziarului „Curierul Serviciului Social”, organ de presă plăsmuit de savantul Dimitrie Gusti, întru susținerea activității desfășurate în România de către Serviciul Social, o importantă organizație civică și socială, unică în Europa până atunci, condusă de marele sociolog, la sugestia lui Carol al II-lea. În acțiunea membrilor acestei organizații, de culturalizare și redeșteptare a satelor României, se scria pe frontispiciul școlilor „Veniți și luați lumină”. Pan. M. Vizirescu a condus ziarul „Curierul Serviciului Social” atâta timp cât a funcționat această organizație.

Între anii 1940-1944, va fi director al revistei „Muncitorul Român”, aflat sub flamura Ministerului Muncii unde printre colaboratori i-a avut pe scriitorii Tudor Măinescu (1892-1977), Ion Șugariu (1914-1945) poetul minerilor, Ion Mirea (1912-1987), Petre P. Ionescu (1903-1979), Ovid Caledoniu (1914-1974), etc. Tot în acest timp, ocupă postul de subdirector la Radio-Jurnal București și director de cabinet al lui Nichifor Crainic, când acesta a fost ministrul Propagandei Naționale, în Guvernul Antonescu. Susține conferințe despre literatura națională, despre cultură, în general, la Dalles, la Teatrul Național din București și la alte instituții naționale de profil din Capitală. El și fratele său, Sm. M. Vizirescu, sunt incluși în „Enciclopedia României – Cugetarea”, redactată de istoriograful Lucian Predescu (1907-1983).

La solicitarea Î.P.S.S. Nicolae Colan (membru al Academiei Române), Pan. M. Vizirescu plăsmuiește pentru literatura română antologia „Poezia noastră religioasă”, pe care-o însoțește cu un studiu critic valoros, pe măsura creatorilor cuprinși în volum: Grigore Alexandrescu, Mihail Eminescu, Duiliu Zamfirescu, Alexandru Vlahuță, George Coșbuc, Octavian Goga, Ștefan O. Iosif, Nichifor Crainic, Dimitrie Ciurezu, Mihai Codreanu, Vasile Voiculescu, Ion Pillat, Lucian Blaga, George Gregorian, Corneliu Moldovanu, Gheorghe Tutoveanu, Dimitrie Nanu și Donar Munteanu.

Lipsește celebrul poet Tudor Arghezi. Explicația acestei regretabile absențe, din acest volum remarcabil, pare să fi stat în disensiunile dintre mentorul lui Pan. M. Vizirescu, Nichifor Crainic, și autorul „Florilor de mucigai”, volum scris „cu unghia pe tencuială”, cum spunea însuși Tudor Arghezi, poetul de la Mărțișor, Pan. M. Vizirescu fiind nevoit să îndeplinească voința lui Crainic, chiar dacă-l prețuia destul pe Arghezi, care-i găzduise cu generozitate articolele la „Bilete de papagal”.

Anul 1944 era gata-gata să fie un moment de grație pentru piesa de teatru scrisă de Pan. M. Vizirescu, încă din anul 1931, anume „Liga oamenilor cinstiți”, care fusese programată de Liviu Rebreanu (director general al teatrelor pe atunci), pentru stagiunea de toamnă a anului în curs, în rolul principal fiind desemnat celebrul actor Ion Manolescu. Din păcate, evenimentele din august 1944 au zădărnicit punerea în scenă a acestei lucrări dramatice, care ar fi rămas una de referință în istoria teatrului românesc, iar cartea cu piesa în sine a fost tipărită 33 de ani mai târziu, în 1997, după ce autorul a refăcut textul din memorie, în anul 1987, manuscrisul îngropat în pământ fiind putrezit de vreme. Spunea fostul deținut politic, prof. Constantin N. Străchinaru (1926-2018) cu privire la această creație, că este „o vizionară punere în scenă a unei realități existențiale dramatice din sânul societății, în care atâtea rele încrucișau spadele”. Autorul piesei, Pan. M. Vizirescu, face din acest timp, 1931, un prezent continuu, devansându-i pe: Albert Camus cu „Ciuma” (1947), Saint-Exupery, cu „Citadela” (1948) și Eugen Ionescu, cu „Rinocerii” (1960)», conform viziunii lui Străchinaru, el însuși fost deținut și anticomunist învederat.

De-a lungul carierei sale, Pan. M. Vizirescu a fost distins cu ordine și medalii române, dar și cu înalte și prestigioase ordine străine, spaniole și germane.

Dacă „Gândirismul” a fost un sistem filosofic cultural, care a naționalizat spiritul românesc, atunci Pan. M. Vizirescu, în gândirea și poezia sa filosofică, a materializat

acest curent etnocratic, naționalist, cu o sinceritate, o candoare și chiar cu o naivitate maxime. Dilemele existențiale, omul în fața necunoscutului vieții, scriitorul în fața Eternității, Dramele Existenței, Fericirea, Viața, Moartea, Necuprinsul, Nimicul, Filosofia și generozitatea pământului, viziunea asupra lumii, Universul, Sensul omului, Roata vieții, Umbra, Gândul, Ființa și timpul, Fericirea, Căderea în timp și-n istorie, iată tematica poeziei filosofice a lui Pan. M. Vizirescu.

Lirismul său filosofic ține de înariparea sufletului românesc, de frumusețea, curăția vieții și a iubirii pe pământ, el considerând creația literară ca fiind o a doua sa religie, o conștiință a neamului care l-a ales să-i aparțină, așa cum și creația își alege creatorul și nu invers. Pan. M. Vizirescu abordează în poemele sale conceptele destinului implacabil și pe cele al existențialismului, acestea fiind, în fapt, „copiii cu care se apără de moarte”. De moartea definitivă. Lirica sa filosofică conține, în primul rând, infrastructura tradițională, adică rădăcinile neamului românesc, istoria, datinile, datele etnologice și etnografice ale patriei noastre. Beatitudine, Armonie, Credință, Lumină, Ideal, Mister și Suiș spiritual – iată o parte dintre coordonatele și conceptele care stau la baza filosofiei gândiriste. De fapt, Gândirismul vine din conceptele filosofice ale lui Eminescu, din care se trage și Nichifor Crainic, mentorul lui Vizirescu, și nu ne miră faptul că poetul oltean avea un mare cult pentru „Luceafăr”.

Definiția dragă inimii lui Vizirescu privind poezia este magistrală. „Poezia este arta supremă a cuvântului replămădit, în freamătul dogoritor al inimii. Este însuși graiul nemuririi din noi Posibilă oricând și pretutindeni, ea se ascunde atât în lucrurile mărunte, cât și, mai ales, în cele de sus, sub perpetua năzuință de a se descoperi dintr-un parfum deschizător, ca un sunet peste culmi și peste oameni”.

Ce rămâne din toate?

Vine fiecare și pleacă,
Nu vrea nimeni să rămână pe loc,
Firul se rupe, apele seacă,
Se stinge și ultimul foc.

Strig zadarnic, nu vrei să mă vezi,
Ești cu sufletu-n ziua de mâine:
Peste ochii trecutului, vezi,
Tremură gura flămândă de pâine.

Ce-o să rămână din toate, cenușă?
Asta o spune zilnic oricine.
Dacă știi, arată-mi vreo ușă,
Prin care cine pleacă mai vine.

O, nu te doare gândul să știi
Cât ar fi blestemul de mare:
Dacă pleci, niciodată să vii,
Pe-acceași învechită cărare?

Auzit-am că și munții se duc
Și de-ntors nu mai vor să se-ntoarcă...
Lasă-mi visu-ntru care m-apuc
Să dezleg în mine o barcă.

De-o fi râul adânc ce m-așteaptă,
De-o fi-ngustă strâmtoarea și rea,
Fie-mi cârma bună și dreaptă,
Cum am cioplit-o în inima mea.

Nu e voie să ceri nicio scamă.
Cine pleacă din tot se descoase,
Numai mai bagă bine de seamă,
Să nu-ți rămână sufletu-n oase!

Nu e voie să iei nicio scamă ,
Nici surâsul femeii frumoase,
Nici suspinul Maicii duioase,
Numai sufletul, bagă de seamă,
Să nu-ți rămână prin limbă și oase.

Slatina, 1963 – Pan. M. Vizirescu

RĂPIT AM FOST...

Răpit am fost de-o mână neștiută...
Parcă m-a smuls din fibra rădăcinii,
Și-apoi m-a dus spre-o apă ne-ncepută
La o cișmea unde se-adapă crinii.

În stropul dimineții străvezii
Se deschideau chiar zorile dintâi
Și-mi răsunau de sus în auzite
Clipe de cleștar fără cuvinte.

Am văzut atunci cum dintr-o zare
Se năștea o albă tremurare;
Pășind pe raze de condori ușori
Săltau crinii încet, tremurători

Și cu înconjurimi de aurore
Luau cișmeaua în vrăjite hore.
Eu nu văzusem apă mai curată
Și limpezimea i-o sorbeam de-ndată.

NE PETRECEM ȘI NOI...

Ne petrecem și noi în jertfa iubirii
Ca prin niște furtuni delirante
Ce-și țipă nesațiul dezlănțuirii
Prin temple cu ferestrele sparte.
Am luat de la zei sălbatica lor
desfătare
Să ne-mplinim în ea de-a pururi

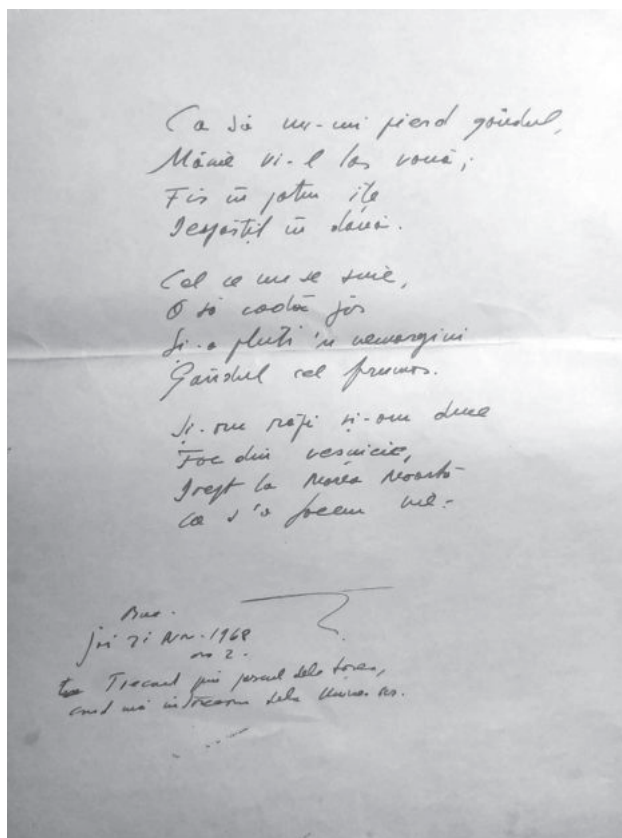
RESTITUIRI

PAN M. VIZIRESCU

osândă.
E urma ce ni se-ntinde spre ridicare
Sau ne zălogim unei priviri ce-așteaptă
la pândă?
Am să-ți dau împrumut insomniile mele
Cum și eu le-am luat de la alții mai
meșteri
E o bătălie de scări către stele
Și niște răsufări goale prin peșteri.
Să-mi lași adresa statorniciilor tale
Mă gândesc să-ți fac pe-acolo uitării
grădini
Știu de la părinții mei cum ridicau
catedrale
Și le zugrăveau cu ochi de miracole
plini.
Să nu ne pierdem în jocuri prea
sclipitoare
De artificii și de nelumină
Boala e-n tălpile noastre, ne usucă și
doare
Cu neodihnă de prea multă odihnă.

București, 2 dec. 1982, ora 1 noaptea

CA SĂ NU-MI PIERD...

Ca să nu-mi pierd gândul
Mâine vi-l las vouă;
Fir în patru ște
Despărțit în două.

Cel ce nu se suie
O să cadă jos
Și-o pluti-n nemargini
Gândul cel frumos.

Și-om răpi și-om duce
Foc din veșnicie
Drept la Marea Moartă
Ca s-o facem vie.

*București, Joi 21. iun. 1968, ora 2
Trecând prin parcul de la șosea
Când mă întorceam de la Uniunea scr.*

N-AM SĂ MĂ PLEC...

N-am să mă plec nimănui,
N-am să mă plec vântului
Fiindcă o rază cerească
Vrea-n mine să locuiască
Să rămână,
Să-și facă grădină
Cu trandafiri roșii și gutui
Cu dimineți în care eu să mă sui
Să culeg aromele timpului proaspăt
Ca dintr-un cucernic amvon
Să-i pipăi nepipăitul său capăt
Și să mă umplu de-al necuprinsului
somm.
Mi-aduc aminte de pe când eram copil
Și auzeam glasul văzduhului în
murmur ascuns,
Pășea către mine din nevăzut în
mersu-i tiptil,
De-odată cu umbra tatălui meu și
desfăcea izvorul ascuns.
Și vântul nu mă certa, nu-mi-ndoia
Făptura și unda ca pe-o nuia.
Plin de harul cerescului răsad
Trebuia să știu să urc, nu să cad...
Simțeam atunci șuvoiul păcii din mine
și din afară
Fără niciun fel de mirătură barbară.

*București
20 iulie 1984, Vineri Sf. Ilie
ora 2 noaptea*

ASOCIAȚIA CULTURALĂ OLT-ARTIS SLATINA

un proiect finanțat de
Primăria municipiului Slatina

prezintă

premiera absolută a piesei

*Acest spectacol este un pamflet.
Orice asemănare este absolut întâmplătoare...*

poveștiri **NE ÎNTÂMPLĂ**

Distribuția:

Costy Mitrică
Ionela Mateșică
Corina Dașoveanu
Aurelia Dincă
Paul Bălășcan
Florin Militaru
Milică Marian Costea
Tony Dincă
Sorina Preduț
Cristi Călătoru
Maria Kaboub
Remus Iordache
Andreea Văduva
Yousra Kaboub
Larisa Iacob
Valeru Ciurea

*(Cimilitură socio-politico-
fantastică cu scheletul unei
povestiri de Ion Creangă,
migălită și aranjată pentru
scenă de Nae de la Morunglav)*

Text și regie:

Nicolaie Tony DINCĂ

Lumini și sunet: Ionuț TĂNASE

CENTRUL CULTURAL EUGEN IONESCU
miercuri, 29 noiembrie 2023, ora 19,00

Eugen Ionescu, născut la 26 noiembrie 1909 la Slatina, cunoscut în afara României sub numele de Eugène Ionesco, a fost scriitor de limbă franceză, unul dintre părinții teatrului absurdului și membru al Academiei Franceze. A decedat la 28 martie 1994, la Paris.

EUGEN IONESCU

(portret semnat de artistul plastic Traian ZORZOLIU)